

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 juni.

2 § Anmälan om kompletteringsval till miljö- och jordbruksutskottet

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Roland Bäckman som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Roland Bäckman (s)

3 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Mikael Sandström* (m) ansökt om ledighet under tiden den 15 september 2009–15 september 2010.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Malin Löfsjögård* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Mikael Sandström.

4 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 11 juni kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m), utrikesminister Carl Bildt (m), statsrådet Maria Larsson (kd), statsrådet Gunilla Carlsson (m) och statsrådet Ewa Björling (m).

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:544

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:544 Förbifart Stockholm
av Karin Svensson Smith (mp)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2009.
Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 27 maj 2009

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:552

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:552 Gasledningen och fisket i Östersjön
av Göran Persson i Simrishamn (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2009.
Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 27 maj 2009

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:562

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:562 Tandvårdsreformen och de som är äldre än 65 år

av Lennart Axelsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 15 maj 2009

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Anf. 1 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Marie Engström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta inom ramen för ett nytt trygghetssystem för företagare bland annat vad avser de problem vid sjukfrånvaro i mindre företag som beskrivs i interpellationen.

Marie Engström tar upp frågan om de mindre företagens sårbarhet vid anställning av medarbetare när det gäller sjuklönekostnader och vid avbrott i verksamheten.

Jag vill understryka att regeringen till skillnad från föregående socialdemokratiska regering arbetar aktivt med dessa frågor. Jag vill påminna om att regeringen inledde sitt arbete genom att direkt avskaffa kravet för företagen att stå för medfinansiering av sjukpenningskostnaderna, som den tidigare regeringen införde.

Jag är medveten om att de små företagen är sårbara med risk för höga sjuklönekostnader och att företagare får minskade intäkter i samband med avbrott i verksamheten.

Det var synd att den förra regeringen inte tog frågan om social trygghet för företagare på allvar, trots att riksdagen krävt detta. En särskild utredare fick därför skyndsamt utreda frågan och har lämnat betänkandet *Trygghetssystemen för företagare*. Betänkandet har remissbehandlats och är nu föremål för beredning i Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma med förslag.

Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret på min interpellation! Den är skriven mot bakgrund av att det finns behov av att uppdatera och förbättra trygghetssystemen för de mindre företagen. Jag vet att det finns en utredning, och precis som näringsministern säger är den föremål för beredning i Regeringskansliet.

När jag lyssnar på svaret får jag höra att det var synd att den gamla regeringen inte gjorde någonting. Det kan man kanske tycka, men nu har det ändå gått tre år av mandatperioden, och det är väl på tiden att den här regeringen gör någonting. Jag hoppas att vi kan blicka framåt i debatten, näringsministern.

Sjukdom hos personal i mindre företag är förenad med sjuklönekostnader, vare sig det är egenföretagaren eller någon anställd som är sjuk och frånvarande. Men det är inte bara den kostnaden företaget får, utan det handlar också om minskade intäkter när det blir avbrott i verksamheten. Det är den delen som jag har velat peka på i min interpellation. Jag tror att vi här har ett stort problem.

Jag har läst utredningen om trygghetssystemen, som regeringen nu bereder på Näringsdepartementet. Egentligen har man inte uppmärksammat just det här problemet eller kommit med något förslag till lösning. I kontakt med företag och företagare har jag också hört att den enskilde företagaren egentligen inte kan försäkra sig mot sådant här till en vettig summa. Det finns alltså inga försäkringar på marknaden som till ett rimligt pris skulle kunna hjälpa företagen när det gäller den här typen av avbrott. Det tycker jag är ett stort problem. Det var därför jag tänkte

*Svar på
interpellationer*

att det kan vara viktigt att uppmärksamma frågan innan trygghetssystemen blir föremål för proposition från regeringen.

Maud Olofsson säger i svaret att regeringen är medveten om sårbarheten och den risk som företagaren många gånger får ta för sjukfrånvaro och intäktsminskningar. Jag vill ändå fråga: Vad gör den här regeringen för att komma åt det här problemet och hjälpa de mindre företagen? Som jag läser utredningen ser jag inte att man egentligen har tagit till sig detta.

Anf. 3 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att det är mycket spännande och intressant att det just är en vänsterpartist som ställer den här interpellationen. Om det här är en partiuppfattning är det en diametral skillnad på er uppfattning nu och den ni hade tidigare. Det var den borgerliga oppositionen som tillsammans med Miljöpartiet tvingade fram en utredning som ännu inte hade gjort särskilt mycket när vi tillträdde. Det vi fick börja med att göra var att tillsätta en utredare som hade som ambition att skapa likvärdiga trygghetssystem för företagare och anställda.

Grunden för vår hållning är att vi vill att fler ska vara företagare, och då måste vi se till att företagaren ska ha ett trygghetssystem i förhållande till vad företagaren betalar. Vi kommer dock aldrig att ha exakt likadana trygghetssystem för företagare och löntagare därför att det är olika roller. Men från min sida, Centerpartiets sida och alliansregeringens sida gäller att göra de här rollerna mer likvärdiga. Det har att göra med att vi vill att fler ska vara företagare men också kunna gå mellan olika verkligheter, det vill säga ibland vara anställd och ibland företagare.

Marie Engström menar att det tar så lång tid. Vi har suttit i två och ett halvt år och har en utredning som först måste ta fram ett förslag som sedan måste remissbehandlas, och sedan ska det skrivas en proposition. Vi har skyndat väldigt för att få fram detta. Vi inser att det här är en otroligt viktig fråga, inte minst för många kvinnor som är företagare. Det är en stor skillnad, och det är därför jag beskriver vad den förra regeringen har gjort. När det inte fanns någonting gjort och när det inte fanns något underlag som vi kunde dra nytta av var vi tvungna att börja med det arbetet själva. Det är bara att beklaga, men så är fallet.

Jag tror att vi kommer att få fram ett bra förslag som gör att vi kan ta många bra steg i rätt riktning. Jag kan inte här i detalj säga hur det kommer att bli, utan frågan är, som jag säger i interpellationssvaret, under beredning. Men jag är jättetacksam om Vänsterpartiet nu finns på den sida där man vill få fram bättre trygghetssystem för företagare. Då har vi en bra majoritet i riksdagen när vi fattar beslut, och det vore bra för landets företagare.

Anf. 4 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Frågor kring företagare och företagares trygghet, att företagare inte omotiverat ska ha en sämre trygghet än anställda, är en fråga som vi har drivit. Vi har också skrivit program om hur vi vill se företagandet utvecklas i Sverige där vi tagit upp bland annat den här frågan. Någon direkt stor nyhet är det inte.

Det är kanske olyckligt om vi ägnar för stor tid åt att prata om hur det har varit. Vi kan väl konstatera att det är synd att vi ännu inte har sjösatt ett bra trygghetssystem.

Som jag sade till näringsministern har den fråga som jag uppmärksammar i den här interpellationen egentligen inte uppmärksammats i utredningen, och därför är det väl bra att vi debatterar den här? Den är inte oviktig. Det är kanske väldigt viktigt att den kommer med när det än kommer en proposition. Det finns heller ingen anledning att bråka om när den kommer. Det viktiga är att den kommer och att den blir bra. Det är väl det som är syftet med denna typ av debatt? Vi behöver inte ägna lång tid åt att tala om vem som har gjort något dåligt eller ägnat för stor tid åt annat.

Det finns en annan aspekt på varför denna fråga är så viktig just nu. Jag tittade lite på Småföretagarbarometern som kom för några veckor sedan. Det är många problem som de mindre företagen står inför till följd av lågkonjunkturen. Det största problemet är nu att lönsamheten i företagen har försämrats medan efterfrågan sjunker. En tredjedel av företagen säger att de har färre anställda än de hade för ett år sedan. Det innebär i och för sig att två tredjedelar inte just nu tycker att man behöver ha färre anställda, men det är ändå en varningssignal att en tredjedel tycker det. Var femte företagare säger att man har haft likviditetsproblem det senaste halvåret, alltså antingen att leverantörer betalar för sent eller att banker har nekat eller sagt upp krediter.

Det finns alltså en problembeskrivning som visar att det totalt sett är tuffare för de mindre företagen, och varför skulle det inte vara det när vi är mitt uppe i en lågkonjunktur? Då kan det också vara viktigt att uppmärksamma den här typen av frågor, alltså vad avbrott i verksamheten kan få för betydelse.

När det gäller företagens likviditetsproblem tycker jag också att det kanske värsta som kan hända är att företag som är livskraftiga kan gå omkull på grund av att de har svårt att få krediter, att få förlängda krediter eller för att det brister i betalningsrutiner. Det är något som vi verkligen måste ta på fullaste allvar.

Återigen: Jag förstår naturligtvis att man inte innan en proposition har kommit kan tala om exakt vad som ska stå i den. Men jag vill fråga Maud Olofsson om den problematik som jag har tagit upp i interpellationen kommer att beröras i en kommande proposition. Ser näringsministern detta som ett problem?

Anf. 5 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Låt mig först ta upp varför vi diskuterar det som har varit. Det är för att det i interpellationen står att vi är så senfärdiga. Jag försökte förklara att anledningen till att det inte finns något förslag på plats är att en utredning måste komma med ett förslag. Det måste ske en remissbehandling, och det måste finnas tid för att skriva en proposition. Det är därför som tidsaspekten och historien är viktig.

Jag vill också säga att det är klart att det är väldigt bra om vi får en bred majoritet i riksdagen för ett förslag som ökar den sociala tryggheten för företagandet. Jag är den första att uppskatta det. Det är alltså inte med några onda avsikter jag säger det, utan jag tycker verkligen att det är bra.

Det är viktigt att se att småföretagen har en besvärlig situation just nu, men jag konstaterar också att småföretagen har klarat det hela bättre än många av våra storföretag har. Det ger oss också signalen att det är småföretagen som vi ska värna ännu mer. I framtiden, efter den här kri-

sen, tror jag att de stora företagen inte kommer att anställa lika mycket som de små kommer att göra. I en del av undersökningarna om vad man i småföretagen tycker säger de att de ser mer positivt på framtiden nu än de gjorde tidigare.

Det som har drabbat dem är att de stora företagen har tagit hem sina lån och nu lånar från bankerna. Då blir det de små som slås ut. Därför har regeringen gett extra resurser till Almi, 2 miljarder kronor, som innebär att Almi nu har ökat utlåningen till de små och medelstora företagen dramatiskt. Det är en rimlig sak att göra, tycker vi, när vi har dessa bekymmer.

Vi har gett pengar till Svensk Exportkredit och också ett särskilt uppdrag att vända sig till de små och medelstora företagen så att de kan få hjälp med sina exportkrediter. Vi har gett tillåtelse att skjuta upp moms- och skatteinbetalningar till Skattemyndigheten för att också förbättra likviditeten i de små företagen. Detta är bara några exempel på vad regeringen har gjort för att möta den här krisen.

När det gäller själva utredningen kan jag inte i dag, innan beredningen är färdig, ge några besked om vad som kommer att stå i propositionen eller inte. I grunden tycker vi att det är viktigt att det finns en bra social trygghet för landets företagare, som sagt inte minst utifrån ett könsperspektiv. Det är många kvinnor som värjer sig eller tvekar inför att bli företagare när den sociala tryggheten inte är där.

Den andra delen är att de små företagen i förhållande till vad de får ut betalar mer till systemet. Det tycker jag inte heller är en rimlig hållning och ett rimligt system. Därför är den sociala tryggheten avgörande viktig för småföretagen, och jag ser fram emot att vi gemensamt kan hitta ett bra beslut här i riksdagen.

Anf. 6 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Först vill jag säga något om detta med företagens besvärliga kreditsituation. Om man i vart femte företag upplever att man har haft bekymmer det senaste halvåret eller sedan lågkonjunkturen och finanskrisen slog till är det mycket allvarligt. Jag pratade med några företagare förra veckan. De berättade för mig att när de så kallade semesterpengarna i sommar ska betalas ut till anställda kommer man att stå inför stora likviditetsproblem. Vissa utbetalningar blir alltid besvärliga. Det här låter väldigt allvarligt, och det gäller företag som annars är livskraftiga och kan leva vidare.

Något som är glädjande i Småföretagarbarometern är att 60 procent av de mindre företagen trots läget faktiskt anser att det finns expansionsmöjligheter. Det är något som vi måste ta till oss.

Det finns naturligtvis andra saker som man kan göra för att förbättra likviditeten, till exempel att se över bankernas rätt att ensidigt säga upp krediter. I andra länder i Europa har man kanske lite annorlunda och lite tuffare regelsystem till företagens förmån. Jag hoppas att vi inte behöver hamna i ett läge där man behöver gå in med statliga kreditgarantier, men man måste kanske hålla den dörren öppen.

Låt mig återgå till det som interpellationen handlar om. Även om Maud Olofsson inte kan säga vad som ska stå i propositionen skulle jag vilja höra om hon tycker att den problembeskrivning jag gör är riktig. Tycker näringsministern att detta är problem som vi behöver åtgärda?

Anf. 7 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Låt mig säga att den globala finanskrisen naturligtvis också drabbar Sveriges småföretagare. Den drabbar alla världens företag. Den kris som vi är inne i är av ett sällan skådat slag. Ett exportberoende land som Sverige drabbas naturligtvis extra hårt i en sådan kris.

Det regeringen försöker göra är bland annat att få ordning på banksystemet, så att bankerna börjar låna ut pengar igen och så att vi får stabilitet i det. Vi agerar både i Sverige och i EU för att åstadkomma den ordningen. Men vi har också bättrat på våra instrument för att vända oss till de små och medelstora företagen i exportkrediter och när det gäller Almi. Vi har till exempel höjt mikrolånen, som ofta vänder sig till kvinnor och invandrarföretag. Vi har förstärkt resurserna så att de ska finnas där. Det har vi gjort trots att det egentligen är banksystemet som borde ta hand om allt detta.

När det gäller småföretagspolitiken över huvud taget är det klart att ju mindre kostnader vi lägger på företagen i form av krångliga regler, arbetsgivaravgifter och annat, desto större möjligheter har de att klara också den här typen av kris. Det är därför som regeringens företagspolitik är så oändligt viktig, och den tas också emot positivt av företagen. En viktig del är det sociala trygghetssystemet.

Det är en viktig fråga som Marie Engström har lyft, men jag tänker återkomma om detaljerna i förslagen i vår proposition senare när vi lägger fram den. Men vi är helt överens om att det behövs ett socialt trygghetssystem som är rimligt också för företagen och som är anpassat till den tid vi lever i. Kan vi få stöd från oppositionen i det är vi bara tack-samma och glada. Det tror jag att svenska företagare också är.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2008/09:531 om försäljning av Nord Pool ASA

Anf. 8 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig vilka konsekvensanalyser jag har låtit göra inför ställningstagandet om försäljning av det statliga ägandet i Nord Pool ASA.

I regeringens vårtilläggsbudget föreslås att regeringen under 2009 kan besluta om att sälja samtliga aktier i Nord Pool ASA eller att avveckla bolaget. Jag vill klargöra att denna försäljning endast handlar om derivathandeln och inte ägandet som gäller den fysiska krafthandeln på den nordiska elbörsen.

Svenska kraftnät förvaltar sedan 1996 50 procent av ägandet i det nordiska elbörsföretaget Nord Pool ASA. Under 2008 har Nord Pool ASA överlåtit sin clearing- och konsultverksamhet och verksamhet för derivatprodukter utanför Norden till OMX AB som numera ingår i Nasdaq OMX Group. Staten har också en option om att sälja resten av Nord Pool ASA till Nasdaq OMX Group för en köpesumma om 80 miljoner norska kronor.

Inför den planerade försäljningen har Svenska kraftnät och Näringsdepartementet gjort en bedömning av för- och nackdelar med att kvarstå

Prot. 2008/09:127

8 juni

*Svar på
interpellationer*

som ägare i bolaget. Som redogörs för i tilläggsbudgeten bedöms marknaden för elderivat utvecklas mot en mer global marknad med ökad konkurrens inom olika börsprodukter. Detta leder i sin tur till sjunkande handelsmarginaler och därmed en ökad ekonomisk risk för staten som ägare. Elderivathandeln är numera också väl etablerad. Regeringen bedömer heller inte att det är en statlig kärnverksamhet att vara ägare till en finansiell handelsplats för el. Mot bakgrund av detta bedömer regeringen att staten inte bör kvarstå som ägare till denna verksamhet. Aktieinnehavet i Nord Pool ASA alternativt tillgångarna i bolaget bör därmed säljas.

Däremot kvarstår 30 procent av aktierna i Nord Pool Spot AS i statens ägo genom Svenska kraftnät. Övriga ägare i detta bolag är stamnätsföretagen i Norge, Danmark och Finland. Nord Pool Spot AS bedriver den fysiska elhandeln på spotmarknaden. Det är på denna marknad som råkraftspriset fastställs. Därmed bibehålls den del av den nordiska elbörsen som kan sägas utgöra en del av infrastrukturen för den nordiska elmarknaden. Jag delar därför inte den oro som Eva-Lena Jansson tar upp i sin interpellation om att prissättningen på elmarknaden skulle påverkas av en utförsäljning av Nord Pool ASA. Jag ser heller inte att en sådan avyttring skulle innebära några negativa konsekvenser för vare sig medborgare eller företag.

Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack, Maud Olofsson, för svaret! I min interpellation har jag skrivit om den här avyttringen av aktierna i Nord Pool ASA och att Nord Pool förser elmarknaden med relevant information och så vidare.

Jag har skrivit om de stora konsekvenser som jag tror att försäljningen av det här svenska ägandet i Nord Pool ASA skulle kunna medföra. Näringsministern har då svarat att hon inte tror att det blir de konsekvenserna.

Men jag pekar också på att regeringen, efter tidigare begäran om bemyndigande när det gäller försäljning av statliga bolag, har fått kritik från Riksrevisionen för att man inte har följt beredningskraven. Därför har jag ställt min fråga: Vilka konsekvensanalyser har näringsministern låtit göra inför den här försäljningen?

Jag kan inte hitta vilka konsekvensanalyser som näringsministern har gjort, herr talman. Detta skulle jag i alla fall vilja veta lite mer utförligt.

Det jag också undrar är om regeringens så kallade råd för försäljning av statliga bolag har varit inblandat i den här försäljningen, alltså inför ett eventuellt avyttrande, eftersom det tidigare har sagts att det ska ingå och granska alla statliga bolag som ska säljas.

I svaret står det att Nord Pool Spot AS bedriver den fysiska handeln och att det inte ska säljas. Är det ett svar som gäller enbart för den här interpellationen, eller kommer regeringen att sälja det bolaget framöver?

Näringsministern skriver att det är på den marknaden som råkraftspriset fastställs. Om man nu inte tycker att handel med el är en infrastrukturfråga är frågan: Kommer regeringen att tycka att det är viktigt att ändå behålla den här delen, eller är det här bara försäljning av en del av ett bolag, och kommer man att sälja ytterligare en del sedan? Det skulle jag vilja veta, herr talman.

I svaret står det så här: Regeringen bedömer inte heller att det skulle vara en statlig kärnverksamhet att vara ägare till en finansiell handelsplats för el. Då undrar jag: Tycker man att det är en statlig angelägenhet att vara ägare av Vattenfall?

Den frågan kommer upp senare, men den hänger ihop med hur man ser på energi. För mig är energi en del av infrastrukturen, någonting som vi behöver ha tillgång till i hela landet, alla medborgare och företag.

Herr talman! Jag önskar få lite förtydliganden om detta av näringsministern.

Anf. 10 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag ska inte säga att det är så med Eva-Lena Jansson, men jag tror att det finns en risk att vi blandar ihop vad det ena och det andra är.

Vi är helt överens om att det är elhandeln som är det intressanta, alltså den börsen, och det är den vi ska ha kvar. Den fysiska handeln är den som vi ska ha kvar.

Men att handla med derivat och annat är ingen kärnverksamhet. Som jag skriver i mitt svar – och det är helt ärligt – är det för stora risker. Och den handeln utvecklas helt annorlunda i dag jämfört med tidigare.

Vi är intresserade av att ha kvar själva elhandeln. Det är det som är det viktiga för oss. Det är också den analys som vi har gjort när vi har tittat på den här affären.

Sedan är det Svenska kraftnät som ansvarar för det här. Vi har aldrig lovat att vi ska gå in i varje enskild del i de enskilda bolagen och ge besked till riksdagen eller lämna in till försäljningsråd eller något annat. Det har aldrig funnits, utan det är de riktiga bolagen, alltså grundbolagen, som omfattas av den delen.

Jag har svarat precis i enlighet med det vi tycker och det ställningstagande som vi har. Vi tycker att Svenska kraftnät gör ett bra jobb. De ska koncentrera sig på att bygga ut nät, så att vi kan distribuera den el som vi kommer att producera i stor mängd framöver, inte minst på vindkraftsidan.

De ska koncentrera sig på att höja investeringsnivån så att vi får en bra handel men också utveckla det nordiska elsystemet så att vi får en väl fungerande nordisk elmarknad. Det är därför som också den fysiska handeln är viktig utifrån de utgångspunkterna.

Det är den som vi har kvar. Det är inget problematiskt. Det är handel med värdepapper och derivat som kommer att säljas, och det tycker vi är en rimlig åtgärd.

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Men det jag tog upp var att Riksrevisionen faktiskt har kritiserat tidigare bemyndigande. Om då regeringen lägger fram ett lagförslag, en proposition, där riksdagen ska ge bemyndigande när det gäller att sälja det här är det viktigt att regeringen faktiskt också har gjort en tillräckligt bra utredning. Man kan inte säga att man hoppas att Svenska kraftnät har gjort det, utan det är viktigt att regeringen har de analyserna själv.

Vad får det här för konsekvenser? Om man säljer delar av ett bolag som har hand om olika saker, dels elderivat, dels den här handeln, är det klart att det kan få konsekvenser. Det är därför jag ställer frågan.

I svaret från näringsministern står det att Nord Pool Spot AS inte ska säljas nu. Det står att det kvarstår. Men vi vet ju inte. Tänker man sälja den delen också?

Det kommer en senare interpellation, herr talman, där man pratar om att Vattenfall inte ska säljas under den här mandatperioden. Men som jag ser det tar man många små steg som leder åt ett håll. Det är därför som jag försöker få ett förtydligande när det gäller vad man vill med elmarknaden och vad man vill med elhandeln och framför allt vilka konsekvensanalyser man har gjort. Det blir ju konsekvenser för alla bolag som man har.

Det var därför jag också hade frågan om utförsäljningsrådet. Det rådet skulle faktiskt granska om man gjorde en bra eller dålig affär. Det är i alla fall det jag har uppfattat att rådet har varit till för. Därför är det också viktigt att se: Tjänar man eller förlorar man på en sådan här affär? Förlorar skattebetalarna på att det försvinner någonting från svensk ägo? Det är ju någonting som vi äger gemensamt.

Det var därför jag ställde de frågorna, herr talman.

Anf. 12 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Låt mig förtydliga vad försäljningsorganisationen handlar om. Det handlar bland annat om att vi gör analyser av det statliga ägandet, alla bolagen. Vi går igenom dem. Och i takt med att vi ser över dem kommer vi också att lägga fram förslag för riksdagen, steg för steg.

Men det är inte så att riksdagen kommer att lägga sig i varje enskild affär i enskilda bolag. Så fungerar inte de statliga bolagen. Det skulle vara helt ohållbart om vi skulle ha en sådan ordning när det gäller de statliga bolagen.

Det jag försöker beskriva är den finansiella handeln. Jag måste ställa en fråga till Eva-Lena Jansson: Vad är det, enligt Socialdemokraterna, som är så viktigt med att behålla den finansiella handeln? Ser inte ni att det finns en jättestor risk med att vi är delägare i detta när den utvecklas som den gör?

Det måste ju vara den fysiska handeln av el som är det viktiga därför att det är en infrastruktur. Och, som jag säger, där utvecklas det nordiska samarbetet. Där är Svenska kraftnät en mycket aktiv aktör. Den svenska regeringen är en mycket aktiv aktör. Jag kommer att åka till Island och diskutera nordisk elmarknad för att få ett bättre samarbete och ett väl fungerande samarbete just när det gäller den nordiska elmarknaden.

Vad som händer framöver går inte att ta ställning till. Jag svarar på frågan här och nu. Jag tror inte heller att Eva-Lena Jansson kan ta ställning till vad som kommer att hända långt in i framtiden.

Jag svarar på frågan här och nu, och det är den verklighet som jag har redovisat. Jag tycker inte att vi ska ta riskerna med den finansiella handeln, utan det är den fysiska elhandeln som är det viktigaste.

Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i den här diskussionen. Min huvudpoäng i frågan är: Vilka konsekvensanalyser har näringsministern låtit göra inför ställningstagandet? Jag får inte något direkt konkret svar på vad man har gjort för konsekvensanalyser mer än att man inte tycker att det är något som man ska syssla med.

Det kan få konsekvenser för Nord Pool Spot AS, eftersom det är delar som hänger ihop som jag har uppfattat det. Det är ju ett helt företag, fast man har olika delar på olika marknader.

Om man inte tycker att vissa delar är något som man ska syssla med blir min fortsatta fråga om man här och nu inte borde kunna svara på om delen Nord Pool Spot AS är en infrastrukturfråga. Man borde kunna säga att man tycker att det är så viktigt att man inte ska avyttra det. Det skulle åtminstone lugna mig.

Men jag inser att jag inte kommer så mycket längre just nu i den här frågan.

Anf. 14 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag är rätt överraskad över att Socialdemokraterna tycker att man ska vara beredd att ta de risker som det innebär att ha den här finansiella handeln med allt vad det innebär med globalisering och annat. Den risken är inte vi beredda att ta, för det här handlar trots allt om skattebetalarnas pengar och dem som har betalat in avgifter till Svenska kraftnät.

Vi är angelägna om att den fysiska handeln fungerar väl. Vi är angelägna om att vi får en fungerande nordisk elmarknad, där vi bygger ut nät men också får en effektiv handel.

Jag kan säga apropå den diskussion som har varit, inte minst i parlamentsvalet just nu, att Norden står som en förebild för övrig europeisk elmarknad. Vi har ett mycket mer integrerat arbetssätt, och vi har byggt upp funktioner för att få den att fungera bättre. Där driver den svenska regeringen på.

Är ni socialdemokrater beredda att ta de här riskerna tror jag att ni kommer att behöva förklara för svenska folket varför ni är så riskbenägna på ett område som egentligen inte har någon betydelse alls för hur vi ska kunna säkra elförsörjningen i Norden. Det är den fysiska elhandeln som är det viktiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2008/09:557 om försäljningen av Vattenfall AB

Anf. 15 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig om det är min avsikt att sälja Vattenfall under nästa mandatperiod och om jag avser att verka för att Vattenfalls uppdrag att vara ledande i energiomställningen i Sverige skärps.

Prot. 2008/09:127

8 juni

*Svar på
interpellationer*

Vidare har Carina Adolfsson Elgestam frågat mig om kravet på att vara ledande i energiomställningen även ska omfatta dotterbolagen på deras respektive marknader och hur min och regeringens långsiktiga strategi ser ut för Vattenfall.

För en tid sedan ställde Carina Adolfsson Elgestam dessa frågor till mig som jag också då besvarade.

Jag vill åter även påminna om att det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som stod bakom Vattenfalls påbörjade köp av brun- och stenkol samt kärnkraft i Tyskland.

Vi har, i enlighet med vad vi anförde till riksdagen i budgetpropositionen i höstas, påbörjat arbetet med en bolagsgenomgång som för Vattenfalls del rör eventuella förändringar eller förtydliganden av uppdrag och strategiskt ramverk. Vid Vattenfalls årsstämma tidigare i år beskrev statssekreterare Ola Alterå att Vattenfall ska fokusera på konsolidering och värdeskapande, aktivt deltagande i klimatomställningen samt att stärka varumärket Vattenfall. Vi kommer att återkomma till riksdagen med ett förtydligande av Vattenfalls uppdrag.

Så länge den här regeringen ansvarar för ägandet i Vattenfall kommer vi att fortsätta att vara aktiva, ansvarsfulla och professionella ägare. Jag vill inte spekulera i vad som kommer att hända i framtiden. Vi är mitt uppe i arbetet och tar en sak i sänder. Det vi har sagt – och jag säger det igen – är att Vattenfall inte kommer att säljas under den här mandatperioden.

Anf. 16 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag hade ställt fyra frågor till ministern: Är det näringsministerns avsikt att Vattenfall ska säljas under nästa mandatperiod? Inget svar i interpellationssvaret.

Avser näringsministern att verka för att Vattenfalls uppdrag att vara ledande i energiomställningen i Sverige skärps? Inget svar.

Avser näringsministern att kravet att vara ledande i energiomställningen även ska omfatta dotterbolag på deras respektive marknader? Inget svar.

Hur ser näringsministerns och regeringens långsiktiga strategi ut för Vattenfall? Det är det mest allvarliga, herr talman. Inget svar.

Det ministern säger i sitt svar är att Vattenfall inte ska säljas ut under den här mandatperioden. Nu är det juni månad. Snart blir riksdagen hemförlovad. Vi kommer tillbaka i september. Då är det ungefär ett år kvar på den här mandatperioden.

Det känns inte riktigt som att detta är ett ansvarsfullt, professionellt åtagande när det gäller våra statliga bolag som den här regeringen har, vilket ministern försöker påskina här i sitt svar. Hade det varit ett ansvarsfullt och långsiktigt åtagande när det gäller hur man ska ha det med energipolitiken på sikt hade man i det här läget deklarerat och berättat hur man ska ha det med Vattenfall.

Det är ju så oerhört angeläget för hela svenska folket. Det handlar i grund och botten om hur vi ska klara de energipolitiska målen. Det hade varit bra och viktigt om det hade kunnat andas en tillstymmelse till det i det svar som ministern här har avgett.

I stället pekar ministern på att den här frågan har Carina Adolfsson Elgestam ställt till henne tidigare här och då har hon också besvarat den.

Det är förvisso sant, men, herr talman, det som då hände var att ministern bara lämnade sitt svar och sedan avvek från kammaren så att vi inte fick en debatt. Därför ställde jag frågan igen, för att vi ska få en möjlighet här i riksdagen att faktiskt få svar på frågorna.

Det andra som ministern har lagt ned tid på i svaret och tyckt varit viktigt att påpeka och påminna om är att det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som stod bakom Vattenfalls påbörjade köp av brun- och stenkolk samt kärnkraft i Tyskland. Det tycker jag blir lite som det var på lekis när jag gick där: Skyll inte på mig! Det var inte jag som började!

Det är också viktigt att påpeka att det är Vattenfall som tar initiativ till affärer. Det är väl den biten i svaret som handlar om det som är värdeskapande. Det som är värdeskapande för Vattenfall på sikt kan vara bra, men just utifrån det kan det vara angeläget för oss här i riksdagen och för svenska folket att få veta hur det blir med Vattenfall på sikt.

Avser regeringen, om man mot förmodan skulle få förnyat förtroende, att sälja Vattenfall eller inte? Det är det som är det mest intressanta utifrån hur det ska bli med Vattenfall. Varje företag, även statliga företag, måste ha en långsiktig strategi.

Anf. 17 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Först och främst måste jag säga att jag är rätt glad över den här interpellationen. Den andas ändå att Carina Adolfsson Elgestam tror på en fortsatt alliansregering och att jag får fortsatt förtroende att jobba med de här frågorna. Ingen kan känna sig gladare än jag att också oppositionen ser det som en trolig möjlighet.

När det gäller Vattenfall styrs det med strategier och ägardirektiv till Vattenfall. Det som är viktigt att komma ihåg är att Vattenfall inte är något nationellt bolag. Det är ett internationellt bolag som äger verksamheter runt om i Europa.

Jag kan bara konstatera att den gamla strategin som den förra regeringen satte fast innebar att man köpte både kol och kärnkraft i Tyskland. Jag försöker bara förklara att det var det som var ert bidrag till den energiomställning som ska vara så hållbar och annat.

Nu säger Carina Adolfsson Elgestam att det gjorde de på grund av värdeskapandet. Vart tog då allt prat om miljö- och klimatomställning vägen, om det var värdeskapandet som helt plötsligt blev så viktigt? Jag anklagas ju för att inte ägna mig åt klimat- och miljöfrågorna så noga och bara ägna mig åt ett värdeskapande.

Vattenfall är ett viktigt bolag, både i Sverige och i Europa. Då måste man ha tydliga strategier för vad det är man ska ägna sig åt. Jag försöker förklara i det här interpellationssvaret att vi inte är nöjda med den gamla strategin. Vi vill förtydliga uppdraget som Vattenfall har. Men det måste förtydligas för hela bolaget, inte bara för den svenska verksamheten som den gamla strategin innebar. Det är också därför som Ola Alterå har varit på Vattenfalls årsstämma och beskrivit vad vi ställer för krav på Vattenfall nu framöver.

Där är konsolidering och värdeskapande en del. Den andra delen är aktivt deltagande i klimatomställningen. Den tredje är att stärka varumärket för Vattenfall. Jag tror att det är väldigt viktigt att man jobbar med alla de här tre delarna för att ägandet ska vara intressant både ur klimatsynpunkt och ur värdeskapandesynpunkt.

Vad kommer att hända med Vattenfall framöver? Jag kan överblicka den här mandatperioden. Jag ser att väldigt mycket händer på området. Vi håller på med en diskussion till exempel om samägandet av kärnkraften. Vi har fått kritik från Konkurrensverket för att samägandet finns i Sverige. Jag vill göra någonting åt det.

Men jag kan också säga att Vattenfall inte är den enda ägaren av förnybar energi på den svenska marknaden. Det finns många bolag som ska agera. Vattenfall är inte det enda bolag som bidrar till omställningen, även om det ska ha en ledande roll. Det finns många andra. Därför är vår klimat- och energipolitik så otroligt viktig för vad som händer på området.

Till sist ska jag säga att det är bra att vi får en chans att diskutera Vattenfall. Men det är också så att man som ansvarsfull ägare steg för steg måste ge tydliga riktlinjer till alla bolagen. Vi kommer att återkomma i svaret till riksdagen när vi är färdiga med det arbetet. Men det Ola Alterås sade på bolagsstämman ger en hint om vad det är för riktning vi kommer att gå i.

Anf. 18 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Nu börjar ministrerns svar likna någonting, i alla fall så tillvida att ministern säger att man inte är nöjd med de gamla kraven och de gamla riktlinjerna. Men se då till att komma till skott och få till högre krav, om det är det som är regeringens avsikt!

Ministern undviker hela tiden att ge besked om huruvida Vattenfall ska säljas ut eller inte. Om man har för avsikt att göra det måste man deklarerat det. Man kan inte mörka i ett svar och säga att man för en ansvarsfull och professionell politik vad gäller det statliga ägandet. Vi tänker inte sälja ut Vattenfall under mandatperioden, säger Maud Olofsson. Då är det alltså bara lite mer än ett år kvar på mandatperioden. Maud Olofsson, det är inte att vara ansvarsfull.

Vi har sagt att vi vill att Vattenfall ska vara ledande vad gäller omställningen till förnybar energi. Detta var ett beslut som togs redan under den förra mandatperioden. Riksrevisionen har inte kritiserat beslutet i sig, utan gett kritik utifrån hur detta ska efterlevas.

Frågan kvarstår. Är det så att även denna borgerliga regering vill att Vattenfall ska vara ledande i omställningen till förnybar energi, vilket vi tycker är viktigt? Med tanke på köpet av Nuon, som förvisso till 95 procent är fossilbaserat, kan man fundera över hur varumärket Vattenfall kommer att se ut utifrån ett förnybarhetsperspektiv. Jag kan ändå inte låta bli att komma tillbaka till att det måste vara för bolagets skull, för Vattenfalls skull. Det är ett svenskt företag. Att Vattenfall sedan äger annat utanför Sverige är en annan sak.

Det var också intressant, om jag uppfattade det rätt, att ministern sade att man skulle försöka påverka hur Vattenfall styrs i ett annat land. Lycka till, skulle man vilja säga! Vi brukar säga att vi aldrig kan lägga oss i vilka beslut man fattar i andra länder i eller utanför EU. Men jag kanske missförstod vad ministern sade angående Vattenfall i den frågan.

Jag vill återkomma till att vi måste få besked om själva ägandet och om Vattenfall ska säljas eller inte. Det ministern säger i sitt svar är att man ska återkomma till riksdagen. Man kan fundera över när vi ska få

detta tillbaka till riksdagen. Det brådskar, med tanke på hur tiden går och hur tydligt man vill att Vattenfall ska vara i energiomställningen. Vi tycker att det är viktigt att Vattenfall är ledande. Vi vill att Vattenfall ska vara kvar i statens ägo. Vinner vi valet 2010 kommer vi att vara oerhört tydliga med det.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Vi har haft många interpellationsdebatter om statliga bolag med Maud Olofsson. Det Maud Olofsson har varit jättetydlig med är att hon ska ge tydliga riktlinjer till de statliga bolagen, men sedan inte peta i detaljer.

Då kan man undra vad det är för tydliga riktlinjer som gör att ett statligt bolag trots den kritik det har mött köper den holländska energijätten Nuon med en energiproduktion som till 95 procent kommer från fossila bränslen. Vad är det för tydliga riktlinjer? Bara en stund efter att de borgerliga partierna säger sig ha kommit överens om hur energin ska se ut i framtiden går Vattenfalls vd ut och säger: Nu bygger vi nya kärnkraftverk! Är det de tydliga riktlinjerna regeringen har gett? Det hänger ihop med svaret på Carina Adolfsson Elgestams interpellation till näringsministern.

Jag var på bolagsstämman som Vattenfall hade. Det var en ganska dramatisk tillställning. När vi har öppna bolagsstämmor i Sverige är det viktigt att människor respekterar det. Det var en lite kaosartad tillställning.

Det som var viktigt och som framgick där var att man tyckte att satsningarna ute i de andra länderna, där man nu skulle skaffa sig mer fossila bränslen, men också nya kärnkraftverk, var ett värdeskapande och en konsolidering – man går ihop och blir större. Så uppfattade jag det i alla fall när ägarrepresentanten Ola Alterå stod där.

Då är det viktigt att det framgår även här i Sveriges riksdag vad regeringen har för avsikt med Vattenfall. Jag är lika nyfiken som Carina Adolfsson Elgestam på vad man har för intentioner och vad man ska göra med bolaget. Det är viktigt att ha ett långsiktigt ägande. Det har vi pratat om. Det mår de statliga bolagen bäst av.

Representanter från de olika regeringspartierna har stått här i Sveriges riksdag och sagt att det inte är något självändamål att äga Vattenfall och att man kan tänka sig att göra sig av med det. Näringsministern sade i förra interpellationsdebatten, herr talman, att det är viktigt att se över alla statliga bolag. Man har en ständig genomgång för att se vilka som ska vara kvar och vilka som inte ska vara kvar. Det är klart att vi vill veta om man från regeringens sida redan nu har gjort den genomgången av Vattenfall. Finns det planer på att sälja Vattenfall vore det viktigt att få reda på det nu. Framför allt tror jag att det skulle vara en tydlig signal till väljarna om vad man har att ta ställning till. Frågan är inte irrelevant att ställa till näringsministern. Det måste finnas ett intresse även från den här regeringen av att bekänna färg i de här frågorna.

Anf. 20 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag har försökt förklara att vi gör en genomgång av de statliga bolagen. Steg för steg kommer vi att redovisa vad vi har för åsik-

ter om detta. När det gäller Vattenfall har vi redovisat att vi vill skärpa kraven. Vi tycker inte att den gamla strategin, som den gamla socialdemokratiska regeringen utformade, passar i dagens tid.

Detta är ett europeiskt företag. Det är inget svenskt företag. Det är svenskt, men verkar i hela Europa. Det socialdemokraterna Eva-Lena Jansson och Carina Adolfsson Elgestam talar om är riktlinjer som gäller i Sverige. Det var därför ni kunde köpa kärnkraft och kol i Tyskland. Det var inget hinder för er att ni sade att ni skulle vara ledande i omställningen till förnybar energi. Ni köpte kol och kärnkraft. Det gick alldeles utmärkt!

Då säger Carina Adolfsson Elgestam att det var för att det var värdeskapande. Men gäller principerna bara i Sverige, gäller de bolaget eller gäller de i hela Europa? Någon hållning måste finnas i den inställning som ni har!

Vi ändrar riktlinjerna därför att vi inte tycker att de är tillräckliga. Det är ett europeiskt bolag som verkar på en europeisk marknad. Då måste vi förtydliga uppdraget gentemot Vattenfall. Det är precis det vi håller på med. Det är ingenting konstigt med det.

Vi tycker att det ska vara värdeskapande. Vi tycker att man ska ha ett aktivt deltagande i klimatomställningen. Vi tycker att man ska värda varumärket Vattenfall. Det är de tydliga krav som vi ställer på styrelsen och ledningen i Vattenfall.

Vattenfall bidrar i en del av sina köp till klimatomställningen mycket aktivt. Jag tror att jag berättade förut att jag var i Polen för inte så länge sedan och träffade delar av den polska regeringen, som tycker att det är bra att Vattenfall köper kolkraftverk och ställer om en del till biobränsle för att minska klimatpåverkan. Det är också en del i den omställning och de minskade koldioxidutsläpp som Vattenfall har lovat att bidra med.

Sedan är det naturligtvis så att Vattenfall aktivt ska bidra till klimatomställningen, både här i Sverige och i övriga Europa. Det är precis därför som de här riktlinjerna blir viktiga och blir europeiska, inte bara nationella som ni vill ha det till.

Anf. 21 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Det är inte utan att man blir lite rädd när man lyssnar på Maud Olofsson. Hon säger så här: De gamla riktlinjerna, som den gamla socialdemokratiska regeringen antog, passar inte i denna tid. För mig låter det fullkomligt absurt med tanke på att bolaget inom ramen för kravet på affärsmässighet ska vara det ledande företaget i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig svensk energiförsörjning. Är inte det någonting som ligger i tiden, Maud Olofsson?

Jag trodde att klimatfrågan och energiomställningen, energieffektiviseringen, var bland de viktigaste frågorna för Sverige, för Europa och för världen. Vi ska klara framtiden, inte bara energiförsörjningen utan också klimatfrågan, så att våra barn och barnbarn ska kunna leva i en bra värld. Då blir jag lite mörkrädd utifrån det ministern säger, att riktlinjerna inte passar i denna tid.

Maud Olofsson säger att man tar steg för steg. De stegen måste ju vara som små myrstege eller något sådant. Det visas ju inte något resultat. Det måste väl ändå vara så att det hastar med vilka riktlinjer man ska ta fram för Vattenfall. Det är ju att man inte har bråttom med att förtydliga

Vattenfalls riktlinjer inför framtiden som gör oss så misstänksamma. Den bakomliggande orsaken kan ju vara att man inför nästa mandatperiod tänker sälja ut Vattenfall.

Om så är fallet måste man snart redogöra för detta, och ministern har inte vidrört det över huvud taget. Hur blir det med det långsiktiga åtagandet vad gäller Vattenfall? Det är oerhört viktigt för svenska folket att få besked om det.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! När Vattenfall gick ut och berättade att man ville köpa holländska Nuon, som har 95 procent i fossila bränslen, sade näringsminister Maud Olofsson: Förvärvet av holländska Nuon är ett naturligt steg i att skapa ett ännu större värde i Vattenfall.

Det är mycket möjligt att det skapar ett större värde, men det skapar inte mer energismarta tillgångar. Det här handlade ju om fossila bränslen.

Då blir min fråga, jag ska hålla mig väldigt kort: Tycker näringsministern att det är att vara med och bidra till klimatomställningen att Vattenfall köper fler fossila anläggningar, att Vattenfall skapar fler kärnkraftverk? Är det en bra och hållbar energipolitik som minskar klimatpåverkan? Är det bra för miljön att köpa fler kärnkraftverk och införskaffa mer fossila bränslen? Det skulle jag vilja veta, herr talman.

Anf. 23 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det är intressant att det är just socialdemokrater som ställer frågan om man ska köpa mer kol och kärnkraft. Det var under er tid i regeringsställning som ni köpte kol och kärnkraft i Tyskland. Det är inte jag som har köpt det. Det var ni som köpte det. Och det var med de gamla strategierna.

Jag tror att Carina Adolfsson Elgestam måste lyssna på det jag säger. Hon läser själv de riktlinjer som finns, där det står att Vattenfall ska bidra till en uthållig *svensk* energiförsörjning. Om man nu äger bolag i hela Europa kan det inte bara vara den svenska energiförsörjningen som riktlinjerna ska omfatta. De måste ju omfatta Europa i så fall, därför att det är där man verkar.

Det är precis därför som vi behöver ändra på riktlinjerna till Vattenfall. Det är ett svenskt bolag, statligt ägt, men det verkar i hela Europa. Då blir det otroligt underligt om man bara ska bidra till svensk uthållig energiförsörjning. Vi tycker att det är en sak som borde gälla hela bolaget och all den verksamhet som man har i hela bolaget med huvudbolaget och dotterbolagen.

Jag tycker också att det är viktigt att säga att det är klart att vi ställer krav på Vattenfall precis som på alla andra bolag som har bidrag till en hållbar omställning. Om vi har den mest ambitiösa klimat- och energipolitiken i hela världen är det klart att Vattenfall är en viktig spelare i det, men det är också många andra aktörer. Vi styr inte bara omställningen till ett nytt energisystem via Vattenfall. Det är en del. Vi styr också med riktlinjer och målsättningar, med elcertifikat, koldioxidskatt och annat för att komma åt rätt håll.

Jag är otroligt stolt över att vi får påbörja arbetet med det här på ett mycket mer strukturerat sätt än vi såg tidigare. Det är tack vare den här nya regeringen som vi nu kan stoltsera i Sverige och säga: Vi är mest

ambitiösa i hela världen, och vi använder de verktyg vi har för att också bidra till omställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellationerna 2008/09:484, 523 och 525 om den demokratiska situationen i Turkiet

Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jacob Johnson, Anne Ludvigsson och Yilmaz Kerimo har var för sig tagit upp den bristande respekten för mänskliga rättigheter i Turkiet och pekat på flera konkreta exempel på detta, bland annat gällande minoritetsrättigheterna, och frågat mig vilka initiativ Sverige kommer att ta, också i ljuset av det stundande EU-ordförandeskapet, som enskild stat och inom EU för att sätta press på Turkiet att förbättra situationen. Jag väljer som sagt att besvara frågorna i ett sammanhang.

Det är viktigt att komma ihåg att Turkiet genomgått stora positiva förändringar sedan 1999 då landet gavs EU-kandidatstatus. Reformprocessen, för vilken det framtida EU-medlemskapet har varit och förblir en primär drivkraft, har bidragit till att Turkiet mer än någonsin tidigare närmat sig europeisk standard i fråga om respekt för grundläggande fri- och rättigheter. Samtidigt måste man konstatera att den höga reformtakt som föregick och möjliggjorde öppnandet av EU-förhandlingarna 2005 har saktat av. Den turkiska regeringen behöver nu fokusera brett på att återigen accelerera reformprocessen. Premiärminister Erdogans förnyade löften om att ingjuta energi i den processen behöver förstås följas av fler konkreta reformåtgärder, liksom till exempel president Güls uttalande att det finns en historisk möjlighet att lösa den kurdiska frågan.

För att ett EU-medlemskap ska bli möjligt måste Turkiet fullt ut anpassa sig till EU:s gemensamma politiska normer och värderingar, samt till det tekniska regelverket. Respekten för mänskliga rättigheter, minoritetsrättigheter och fullgod rättssäkerhet utgör grundläggande villkor. Sverige och EU fortsätter också att kontinuerligt påtala detta för företrädare för den turkiska regeringen såväl på plats i Turkiet som i andra forum. Senast i samband med Associeringsrådet mellan EU och Turkiet den 19 maj, där jag själv deltog, uppmanades Turkiet bland annat att ta ytterligare steg för att garantera personer som tillhör en minoritet fullständiga demokratiska, politiska och kulturella rättigheter, i överensstämmelse med relevanta internationella konventioner och EU-praxis. Såväl den bredare kurdiska frågan som fallet med Mor Gabrielklostret nämndes i det sammanhanget. Det påpekades även att det är viktigt att man antar de konstitutionella ändringar som aviserats av den turkiska regeringen, bland annat för att bringa lagstiftning om förbud av politiska partier i linje med europeiska normer.

Att Turkiet genomför ytterligare konkreta reformer för att uppfylla det politiska kriteriet och upprätthålla takten i de tekniska förhandlingarna är nödvändigt för att säkerställa momentum i EU-processen. Samtidigt får det inte råda några oklarheter kring att EU står fast vid sitt löfte att erbjuda Turkiet fullvärdigt EU-medlemskap när alla kriterier för detta har

mötts. Under ordförandeskapshalvåret kommer Sverige att gentemot Turkiet och inom Europeiska unionen, i olika former och sammanhang, föra en politik som tar fasta på allt detta.

Prot. 2008/09:127
8 juni

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Låt mig inledningsvis tacka utrikesminister Bildt för svaret. Min interpellation ställdes i slutet av april, så det har gått en tid sedan dess. Dessutom behandlas nu samtidigt två andra interpellationer som också handlar om situationen för de demokratiska rättigheterna, eller ska vi säga bristen på demokratiska rättigheter, i Turkiet.

Det är bra att vi är flera som debatterar denna viktiga fråga, bland annat för kurderna i Turkiet. Det kan också passa bra att vi har denna debatt dagen efter valet till EU-parlamentet eftersom frågorna om kurdernas rättigheter är så intimt kopplade till Turkiets medlemsansökan till EU. Det kommande svenska ordförandeskapet ger Sverige ett unikt tillfälle att lyfta denna fråga.

I våra interpellationer kritiserar vi den turkiska staten för de förföljelser av kurdiska företrädare som fortsätter i Turkiet, nu senast framför allt exemplifierat av de godtyckliga arresteringar av representanter för det demokratiska samhällspartiet DTP som har genomförts efter kommunalvalet i Turkiet i slutet av mars.

Jag deltog som frivillig valövervakare den 29 mars tillsammans med andra vänsterpartister, och jag vet att även Anne Ludvigsson och andra socialdemokrater deltog liksom många andra frivilliga från partier och organisationer för mänskliga rättigheter från många olika länder i Europa.

Vi kunde på plats observera såväl olika oegentligheter för att försvåra DTP:s deltagande i valet som att DTP kunde försvara sin position och ytterligare stärka den i stora delar av de kurdiskt dominerade sydöstra delarna av landet – detta trots att regeringspartiet AKP satsade stort och bland annat försökte vinna storstaden Diyarbakir. Men man misslyckades med detta, och i stället kunde DTP trots allt vinna ett stort antal nya borgmästarposter.

Detta resultat skulle kunna ses som ett begränsat men dock framsteg för kurdernas demokratiska rättigheter i Turkiet. Men dessvärre, och typiskt för förhållandena i Turkiet, följdes valet av omfattande arresteringar av DTP:s förtroendevalda politiker. En turkisk författningsdomstol i Diyarbakir dömde till exempel två folkvalda borgmästare, Osman Baydemir och Nejdet Atalay, till tio månaders fängelse i slutet av april. Det är inte heller en tillfällighet att arresteringar genomförs just då samtal om en fredlig lösning på den kurdiska frågan aktualiseras av DTP och andra organisationer.

Mina frågor till utrikesministern handlar om hur Sverige under sitt ordförandeskap kan agera för att Turkiet ska respektera utslagen av parlamentariska val inklusive att inte arrestera eller förfölja politiska motståndare på oklara grunder och hur Sverige kan stödja en fredsprocess mellan den turkiska staten och företrädare för den kurdiska befolkningen.

I sitt svar hänvisar Carl Bildt till premiärminister Erdogans förnyade löften om att ingjuta energi i Turkiets reformeringsprocess samt till pre-

sident Güls uttalande om att det finns en historisk möjlighet att lösa den kurdiska frågan.

Utrikesministern säger vidare i sitt svar att Sverige och EU fortsätter att kontinuerligt påtala för företrädare för den turkiska regeringen att respekten för mänskliga rättigheter, immunitetsrättigheter och fullgod rättssäkerhet utgör grundläggande villkor.

Herr talman! Tyvärr måste jag tolka Carl Bildts undvikande svar så att Sverige inte är berett att ta något särskilt initiativ i frågan utan nöjer sig med till intet förpliktande allmänna uttalanden. Det beklagar jag. Kurderna och demokratin i Turkiet är inte betjänta av sådana halvkvädna visor. Gå från ord till handling, utrikesministern!

Anf. 26 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Åhörare! Jag vill börja med att tacka för svaret. Det var ett diplomatiskt svar, men ministern har ju möjlighet att bli tydligare under debatten.

Under gårdagen var det val i flertalet av EU:s medlemsländer. Det var demokratiska val under lugna, högtidliga former utan polis och militär och val där valresultatet respekteras. Det är så vi är vana vid att det ska vara, och det är så vi vill att det ska vara. Också min snart 90-åriga mor kunde gå till valurnorna såsom det ser ut i Sverige.

Så är det tyvärr inte i hela Europa. Under kommunalvalet i Turkiet i mars förekom stora brister i hur valet genomfördes. Valfusk förekom med oroligheter som följd. Polis och militär är som sagt givna inslag i samband med val. Tyvärr fick också flera människor sätta livet till.

Precis som föregående talare sade arresterades i valets efterdyningar flera hundra politiker, främst från det kurdiska partiet DTP. Av dem sitter flera i fängelse, bland annat tre vice ordförande – Bayram Altun, Kamuran Yuksel och Selma Irmak. Dessutom handlar det om två borgmästare. Borgmästaren från Diyarbakir, Osman Baydemir, som jag tror att också utrikesministern känner till och kanske har träffat, är anklagad för att han har använt ordet gerilla vid hänvisning till PKK i något sammanhang. Nejdet Atalay, borgmästare i Batman, är anklagad för att ha talat på kurdiska när han informerade inför kommunalvalet i mars. Raden av liknande exempel kan göras lång. Även parlamentariker har hotats av åtal. Även barn har kallats till förhör, och barn har fängslats.

Det här är enligt min mening inte acceptabelt. Det visar på bristen på demokrati, på mänskliga rättigheter och på rättssäkerhet i Turkiet.

Jag kan nämna att i går, medan vi gick till valurnorna, gick åter människor till vallokalen i byn Giremira i sydöstra Turkiet. Det var i den byn jag befann mig den 29 mars, då det utbröt skottlossning under eftermiddagen. Valet har ogiltigförklarats av AK-partiet, och därför blev det omval i går. Det förekom oroligheter även i går – skottlossning om jag är rätt informerad – men valet genomfördes. Jag hoppas att det inte blir fler omval. Det här visar ändå att demokratin segrar till slut. Jag hoppas definitivt också att det inte leder till fler arresteringar.

Jag vill i det här sammanhanget göra klart att vi socialdemokrater står helt och fullt bakom ett fullvärdigt turkiskt EU-medlemskap när Turkiet uppfyller de krav som ställs.

Jag vill fråga ministern hur han kommer att agera för att Sverige och EU ska bli ännu tydligare med att alla politiska partier, inklusive dem i alliansregeringen, och alla i EU står bakom ett fullvärdigt medlemskap. Jag tror att det är oerhört viktiga signaler. Det handlar också om att mänskliga rättigheter, inklusive kurdernas rättigheter, inte kan lösas med våld och arresteringar och fängslande av DTP-politiker, fackföreningsmedlemmar och advokater. Demokratiska partiers rätt att verka fritt är också viktigt att påtala.

Anf. 27 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det var inga riktigt konkreta svar, men ministern berör i alla fall punkterna i min interpellation.

EU har under många år kritiserat Turkiet för dess behandling av landets nationella minoriteter. Ändå fortsätter Turkiet med sina kränkningar. Det senaste exemplet är tre byar runt omkring Sankt Gabrielklostret i Midyat. Staten själv vill också ta över landområden som har tillhört Mor Gabriel i 1 600 år. Trots att Mor Gabrielklostret har dokument som bevisar dess äganderätt godkänner myndigheterna konfiskering av marken. Sankt Gabrielklostret är en symbol och ett hopp för assyrier/syrianer runt om i världen för att de ska kunna återvända någon gång när demokrati existerar i Turkiet. På detta sätt vill man återigen avskräcka assyrier/syrianer från att återvända till sina hemtrakter. Feodalsystemet är mycket starkt i området, och den turkiska staten uppmuntrar återigen ockupation av mark som tillhör assyrier/syrianer.

Agerandet står i strid med alla internationella åtaganden och konventioner som Turkiet har förbundit sig att följa. EU måste i medlemskapsförhandlingarna med Turkiet ännu tydligare än hittills markera att Turkiet måste skydda sina minoriteter och deras egendom.

Turkiet har tagit en del positiva steg de senaste åren för demokrati och mänskliga rättigheter. Sedan hösten 2005 förhandlar Turkiet om medlemskap i EU. Trots detta fortsätter förföljelse och misshandel av etniska minoriteter i landet.

Jag har själv vid flera tillfällen uppmärksammat frågan på flera olika sätt, bland annat hos turkiska ambassaden i Stockholm, hos ansvarigt utskott och parlamentariker i Ankara, hos de berörda guvernörerna i Turkiet samt hos UD i Sverige och svenska ambassaden i Ankara.

Men hittills har det varit förgäves. Ockupationen fortsätter, och ingen gör något, varken från svenskt eller från turkiskt håll. Nu måste Sverige agera och sätta press på Turkiet. Det krävs att vi går från ord till handling för att få Turkiet att agera som en rättsstat genom att omedelbart ge de ockuperade egendomarna till sina rättmätiga ägare. Frågan är fortfarande lika aktuell, och något måste göras.

I ett land som vill bli medlem i EU måste demokratin, yttrandefriheten och alla människors lika värde oavsett bakgrund respekteras. Turkiet måste leva upp till de kriterier för medlemskap i EU som antagits i Köpenhamn, inte bara i papper utan i även i handling. Människor måste kunna yttra sig utan att bli åtalade för sina åsikter.

Arat Dink, son till den mördade armeniske journalisten Hrant Dink, dömdes nyligen tillsammans med den ansvarige utgivaren Serkis Seropyan till ett års villkorlig fängelsedom för att ha "skändat den turkiska identiteten". Domen baseras på 301 § i den turkiska brottsbalken.

Det krävs en ny författning där 301 § är borta för att Turkiet ska kunna uppfylla kraven enligt Köpenhamnskriterierna. Listan kan göras lång. Orhan Pamuk åtalades för sina åsikter. Den syrisk-ortodoxa prästen Yusuf Akbulut åtalades för sina åsikters skull. Man kan, som sagt, göra en lång lista.

Min fråga till utrikesministern är: Hur avser utrikesministern att agera för att visa för den turkiska staten att Sverige och EU inte accepterar Turkiets fortsatta brott mot mänskliga rättigheter och förtryck av minoritetsgrupper?

Anf. 28 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig börja med att säga det som är relativt uppenbart och som har påpekats av samtliga tre interpellanter mer eller mindre men som i alla fall förtjänar att återfinnas i protokollet, nämligen att vi har en mycket bred enighet i denna riksdag om de grundläggande elementen i den svenska politiken vad gäller Turkiet. Vi ser en fortsatt reformprocess i Turkiet som synnerligen angelägen och synnerligen viktig från det allmänna europeiska perspektivet samt ett turkiskt medlemskap i Europeiska unionen när Turkiet, på samma sätt som alla andra länder som ansöker om medlemskap, fullt ut har respekterat alla de åtaganden och alla de förpliktelser som ligger i medlemskapet i Europeiska unionen. Om detta råder bred enighet.

När vi om några veckor övertar ordförandeskapet i Europeiska unionen för en sexmånadersperiod är det självklart att den politik som vi kommer att företräda är Europeiska unionens politik, inte nödvändigtvis enbart Sveriges politik även om de råkar sammanfalla. Vi har bland annat ett gemensamt ordförandeskapsprogram för 18-månadersperioden tillsammans med Frankrike och Tjeckiska republiken där det handlar om att fortsätta att driva anslutningsprocessen för Turkiet vidare. I detta ligger också att med mycket stor uppmärksamhet följa utvecklingen i de olika avseendena för att se till att man fullt ut tillgodoser eller efterlever de krav som ligger i det som så vackert tekniskt heter de olika kapitlen. Det är det som jag avser att göra.

Får jag dock säga någonting om de konkreta fallen. Det är det som Yilmaz Kerimo tar upp vad gäller Mor Gabriel-klostret, som har diskuterats vid flera tidigare tillfällen och som svenska ambassaden och andra ambassader i Ankara följer mycket noga. Det är en juridisk konflikt för ögonblicket där det föreligger olika tolkningar. Jag kan bara notera att Mor Gabriel-klostret nyligen har vunnit en betydelsefull rättegång i en turkisk domstol. Det innebär inte att frågan är för evigt avgjord – det återstår, såvitt jag förstår, flera andra rättsliga processer. Men det faktum att det förs rättsliga processer och att man också vinner dessa rättsliga processer är i sig ett positivt tecken.

Låt mig också notera att premiärminister Erdogan har varit mycket tydlig gentemot dem som måhända har en tendens att vilja fördriva icke-muslimer från Turkiet. Han har sagt att sådant är jämställt med fascism

och någonting som måste motarbetas med all kraft. Det är klart att det är ett betydelsefullt uttalande.

Den kurdiska frågan, som vi redan har diskuterat, eller i största allmänhet situationen i sydöstra Turkiet hör till det mest krävande som den turkiska staten står inför. Det handlar både om den turkiska statens identitet, Atatürk, Lausannefördraget och allt detta och om den förändring från en gammal syn till den mer moderna europeiska syn som måste komma.

Till detta kommer att det från PKK:s sida har förts en terroristisk och väpnad kamp, med 30 000 döda, som har skapat en bitterhet och skapat låsningar som gör att frågan inte är alldeles lätthanterad. Detta till trots rör den sig faktiskt framåt. Jag tycker att vi har anledning att notera de framgångar som har skett, samtidigt som det då är extra viktigt att vi försöker driva på i de olika fall som Jacob Johnson har tagit upp och som över huvud taget har förekommit i diskussionen här.

Jag har egentligen inga invändningar mot den beskrivning som ges av utvecklingen vare sig av Jacob Johnson eller av Anne Ludvigsson vad gäller detaljerna i det som pågår. Sedan handlar det om att steg för steg förbättra läget.

Jag fäster viss vikt vid den process som nu är på gång. Vi har alla har refererat till president Güls uttalanden. Det har sin grund i att han tycker sig se signaler som kan tyda på att man står inför ett genombrott vad gäller en fredsprocess i regionen. Skulle det ske, och vi har signaler från både politiskt och militärt håll – de som normalt säger andra saker i Turkiet säger nu saker som är mer tilltalande ur vår gemensamma utgångspunkt – skulle det självklart vara någonting mycket positivt. Jag kan bara försäkra att vi från Sverige kommer att göra vad vi kan för att vara pådrivande i den processen.

Anf. 29 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Man måste ju säga att Carl Bildt är konsekvent i sin välvilliga men ganska oprecisa hållning när det gäller att Turkiet måste leva upp till EU:s krav på demokrati och mänskliga rättigheter. Men även en svensk utrikesminister måste kunna tänka nytt och utnyttja det momentum som det svenska ordförandeskapet innebär för den kurdiska frågan.

Det krävs en hel del för att lyckas. Jag är övertygad om att utrikesministern känner till problemen med den så kallade djupa staten i Turkiet. Det kan sägas vara en stat i staten bestående av inflytelserika sammanlutningar som underrättelsetjänsten, militären, rättsväsendet men även maffian. Den djupa staten kräver trohet mot nationalism, korporatism och statliga intressen. Den använder våld och andra påtryckningsmedel för att bekämpa dem som hotar deras intressen, till exempel företrädare för kurderna.

Det är inte uteslutet att det var företrädare för denna djupa stat som agerade mot företrädare för DTP efter kommunalvalet, eftersom DTP:s framgångar hotade de reaktionära värderingar som den djupa staten står för.

Den djupa statens våldsanvändning och hot om våld är närvarande överallt i Turkiet. Ett litet exempel på det fick jag själv erfara under en

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

taxifärd i Diyarbakir vid mitt besök som valövervakare. En helt bagatellartad episod vid ett stoppljus föranledde en polisman framför oss att med vapen hota vår taxichaufför och i övrigt uppträda på ett för mig helt främmande och mycket aggressivt sätt.

Det finns tyvärr en våldskultur inom den turkiska staten som i grunden måste ifrågasättas och utrangeras. Det är också så att den turkiska staten, som är snabb att anklaga politiska motståndare för terrorism, själv i stor utsträckning har använt och fortsätter att använda terrormetoder mot till exempel företrädare för DTP.

Det är därför glädjande att kunna notera att Turkiet nu med stöd av EU ska utbilda ett stort antal läkare och jurister i hur de ska kunna identifiera och juridiskt behandla tortyrfall som förekommer i Turkiet. Det är förhoppningsvis ett steg framåt och ett exempel på ett framgångsrikt påverkansarbete för de mänskliga rättigheterna i Turkiet som organisationen HRFT, Human Rights Foundation of Turkey, bedriver, hittills och förhoppningsvis även i framtiden med svenskt stöd via Sidas landprogram för Turkiet.

En annan viktig demokratifråga i Turkiet, där det finns mycket att önska, är massmediesituationen. Vi vet att många tidningschefer drabbas av hot i sin publicistiska yrkesroll. För att klara sin uppgift i en demokrati måste journalister kunna granska obekväma saker utan att riskera fysiska hot eller få sin egendom skadad. Så är ofta inte fallet i Turkiet. I somliga fall har det lett till att massmedier valt att avstå från att bevaka till exempel kurdfrågan. Även här är det viktigt med fortsatt svenskt stöd till organisationer som värnar yttrandefriheten i Turkiet. För övrigt anordnas ett seminarium om dessa frågor här i riksdagen nu på onsdag.

Arbetet mot tortyr och för en fristående granskande press i Turkiet är två exempel på arbete för demokrati i Turkiet som Sverige har stött och bör fortsätta att stödja.

Framför allt vill jag återigen rikta en stark uppmaning till utrikesministern att under det svenska ordförandeskapet lyfta den kurdiska frågan i samtal med Turkiet och företrädare för den kurdiska oppositionen. Det kurdiska folket måste få sina rättigheter erkända och också fastslagna i den turkiska grundlagen.

Avslutningsvis: Är utrikesministern beredd att driva detta krav under det svenska ordförandeskapet?

Anf. 30 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Turkiets väg till EU-medlemskap är för närvarande lång, tror jag, och som jag ser det onödigt krokig.

Vi är många som är besvikna över att reformarbetet har avstannat eller går väldigt långsamt och dessutom att de lagar och reformer som införs brister i implementeringen. Men det har ju att göra med hela det turkiska samhällets uppbyggnad efter Ottomanska rikets fall. Det är en våldsmentalitet och också en räddhågsenhet för oliktkänkande som finns i hela samhället.

Jag vill påtala att inga dörrar ska stängas för Turkiet, men för att komma in genom dörrarna ska man uppfylla alla de krav vi ställer. Där måste vi vara oerhört tydliga när det gäller alla människors lika värde och respekten för mänskliga rättigheter.

President Güls uttalande om att det finns en historisk möjlighet att lösa kurdfrågan nu ser jag naturligtvis som ett väldigt positivt tecken. Men jag vet också att president Gül tidigare har sagt: Kurdernas sak är vår. De orden har inte följts av handling, men jag kan ändå se att de kanske följs av lite mer handling den här gången, eftersom president Gül har träffat DTP-ledaren Mr Ahmet Turk. Det har, om jag är rätt informerad, även president Obama gjort vid sitt besök i Turkiet.

Turkiets dilemma – det är positivt och negativt – är att det samtidigt kommer skarpa uttalanden från premiärminister Erdogan och höga generaler om att framgångarna för DTP är mycket farliga för den turkiska statens rättssäkerhet. Om man inte respekterar människors tro på demokratins principer och en fredlig kamp för mänskliga rättigheter och fria val är det en fara för den turkiska staten. När man möter fredlig kamp med att åtala och fängsla människor och med att hota med stängning av partier, tidningar, radiokanaler och organisationer, ja då är det en fara för den turkiska staten.

Jag återkommer till mina frågor: Kommer utrikesministern, precis som president Gül och president Obama, att träffa partiledaren för DTP? Kommer regeringen att ta vara på den möjlighet som Sverige har under ordförandeskapet att ta på sig ledartröjan? Man behöver inte alltid dölja sig bakom att det är hela EU som ska hänga med, utan man kan ta på sig lite ledarskapströja och vara tydlig med att reformer för demokrati och mänskliga rättigheter går hand i hand med medlemskapsförhandlingarna.

Sverige har en stor och djup tradition av att stå upp för mänskliga rättigheter. Dessutom har Sverige ett stort förtroende i Turkiet. Så det finns en unik möjlighet här för Sverige att använda sig av – jag skulle inte vilja uttrycka det så, men jag hittar inget bättre uttryck just nu – både piska och morot. Kommer Sverige, utrikesministern och hela den svenska regeringen att ta vara på de här möjligheterna? Och kommer utrikesministern och kanske, vad vet jag, statsministern att få till ett möte med företrädare för DTP?

Anf. 31 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Utrikesministern säger att vi är eniga om det vi har sagt tidigare. Visst är vi eniga i ord, men det är i handling det brister. Jag tycker att utrikesministerns agerande hittills har varit mycket passivt. Man säger att man delar de demokratiska principerna och följer scheman, men det är bara i ord, inte i handling. Andra länder som Tyskland och Frankrike har agerat mycket starkare för att visa att Turkiet måste vara en riktig demokrati innan det kan bli medlem.

Missförstå mig inte. Jag är också för att Turkiet ska bli medlem i EU – det är klart – men först när de uppfyller de demokratiska krav som har ställts på dem enligt Köpenhamnskriterierna. Det är där det brister, och det är där som det bara är ord. Turkiet har skrivit under nästan alla papper för att bara visa på papper. Men det finns ett annat Turkiet, sydöstra Turkiet, Mesopotamien och Betnahrin. Det är där det brister.

Konflikten med Moldavien är bara ett exempel. Det är inte bara en juridisk konflikt – det är egentligen en politisk konflikt. Assyrier/syrierna, de kristna som lämnade Betnahrin och Mesopotamien för 30 år sedan för att leva i demokrati i Sverige, vill nu när det blivit lite bättre i

Turkiet återvända för att bygga upp sina gamla egendomar. Men det har varit ockuperat av kurdiska feodalherrar och byvakter som är köpta av staten. Man har inte fått den hjälp man behöver för att kunna återvända.

Tack vare pressen från EU-länderna har man i alla fall lyckats vinna i en rättegång, men det finns en lång lista på massor av byar som tillhör kristna som är ockuperade. Jag kommer att överlämna en lista till utrikesministern på 16 sidor som sedan kan vidarebefordras till de berörda i Turkiet.

Jag undrar om utrikesministern har besökt sydöstra Turkiet och Mesopotamien. Jag har läst att Carl Bildt har varit i Turkiet ofta och att han tog emot ett pris i Ankara den 2 maj för förståelse för Turkiet och EU-länderna. Det är bra, men man ska också åka till sydöstra Turkiet där det brister, där minoriteterna har det jättesvårt, både kurderna, assyrier/syrianerna och alla andra kristna grupper.

Nyligen åkte även vår statsminister Reinfeldt till Turkiet. Det är bra att på plats ha en dialog med de berörda. Men då åker man till Konya där det inte finns några konflikter vad gäller minoriteter och de uppenbara fel som finns. I stället för att åka till sydöstra Turkiet – Mardin-Midyat och Diyarbakir – för att på plats höra på båda sidor åker man till Konya för att bara höra om det som är gott och inga kritiska röster.

Abdullah Güls uttalande om att man nu ska lösa den kurdiska frågan och minoritetsfrågorna är bara positivt, men det är som sagt bara ord. Det pågår fortfarande, som föregående talare har sagt, arresteringar av dem som inte tänker som AKP, regeringspartiet i Turkiet. Många kurder som är politiker och valda av folket sitter nu arresterade, och Osman Baydemir, som var borgmästare i Diyarbakir, ska åtalas liksom Abdullah Demirbas och många andra.

Man måste gå från ord till handling och besöka ett annat Turkiet, sydöstra Turkiet och Mesopotamien, för att på plats se de brister som finns. Turkiet är inte bara Istanbul och Ankara.

Är ministern beredd att resa till sydöstra Turkiet för att på plats höra på minoriteter, kurder, assyrier/syrianer och andra kristna grupper, och få en riktig bild av det sanna Turkiet.

Anf. 32 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag har varit i sydöstra Turkiet, dock icke i egenskap av utrikesminister. Men jag har ju en historia från perioden väl före den som utrikesminister. På frågan om jag kommer att ha tid att åka dit under ordförändskapsperioden är nog svaret ett relativt entydigt nej. Jag har en kalender som inte tillåter någonting, höll jag på att säga. Det är väl en överdrift. Den tillåter en hel del, men den är relativt överbelamrad med andra saker.

Statsministerns besök hos Konya togs upp. Det var ett utomordentligt uppskattat besök både i Turkiet och av väldigt många turkar som har kommit hit till Sverige genom åren. Det är mycket viktigt att vi har en nära relation med Turkiet. Det faktum att vi har det breda stödet i riksdagen, som jag nämnde tidigare, är också en förutsättning för den nära relationen. I detta ligger också att vi för en kontinuerlig, tydlig och mycket nära dialog med olika turkiska företrädare om precis de här frågorna. Vi kan föra den dialogen för att vi har en trovärdighet i vårt grundläggande

stöd för den turkiska anslutningsprocessen och den turkiska demokratiseringsprocessen. Där är våra möjligheter, som vi också utnyttjar, betydligt mycket större än de möjligheter som finns från andra länder som kanske väsnas lite mer och ifrågasätter Turkiet på ett sätt som gör att Turkiet vänder sig mot dem och inte lyssnar.

Vi har fört mycket grundläggande och djupa diskussioner både om dessa och om andra nästan ännu känsligare frågor i den turkiska omvandlingsprocessen med premiärminister Erdogan. Med president Gül förde jag diskussioner när han var utrikesminister, med utrikesminister Babacan så länge han var det; han är nu förste vice premiärminister, med utrikesminister Davutoglu, med Europaminister Bagış. Vi har diskuterat med alla om hur vi ska kunna lirka fram dessa frågor på olika sätt i kombinationen mellan kraven från EU:s medlemsstater och den interna politiska processen i Turkiet som ibland är relativt komplicerad när det ska genom ett parlament där inte alla är fullt så reforminriktade.

Efter kommunalvalet har vi bland annat uppmanat Turkiet att ta itu med de konstitutionella frågeställningarna. En del håller på att ske, till exempel vad gäller ombudsman och att man gör om bestämmelserna för partibildning i enlighet med Venedigkommissionens regler. Man ska också sänka spärren till parlamentet som ju är fullständigt orimligt hög. Sänker man den till mer rimlig europeisk nivå innebär det inte minst att kurdiska företrädare kommer att få helt andra möjligheter i det demokratiska systemet.

Man har, vilket Jacob Johnson var inne på, den så kallade djupa staten – vad det nu är. Vi vet alla att det pågår omfattande och känsliga rättegångar i Turkiet mot just den typ av fenomen som var mycket påtagliga för några år sedan. Huruvida de finns eller i vilken utsträckning de finns kommer bland annat dessa rättegångar att visa. Det faktum att dessa rättegångar sker tillhör de sundhetstecken som vi ser i den inte alldeles okomplicerade turkiska samhällsomvandlingen från den typ av auktoritär nationalism som vi alla har refererat till i mer eller mindre explicita ordalag till den typ av öppen demokrati enligt europeiskt snitt som alla strävar efter.

Sverige kan vara och är också en betydelsefull aktör i detta arbete. Jag kan försäkra er att vi utnyttjar de möjligheter vi har tack vare det förtroendekapital vi åtnjuter för att i dessa och andra frågor göra vad vi kan för att driva på utvecklingen i Turkiet. Det har vi gjort och kommer att fortsätta göra också med de måhända begränsningar som kan ligga i ett sex månaders EU-ordförandeskap. Det finns dock en tid både före och framför allt efter detta ordförandeskap.

Anf. 33 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Den kurdiska frågan är en varböld men också en stor möjlighet i den komplicerade större regionala situationen i Mellanöstern. Det gäller Turkiet men även andra delar. En fredlig lösning på den kurdiska frågan skulle bidra till stabilitet och fred i denna utsatta region och få en stor betydelse.

Därför är det viktigt att Sverige, som har särskilda möjligheter under sitt ordförandeskap, agerar. Det är vi nog eniga om, med tanke på vår grundläggande positiva inställning till ett turkiskt medlemskap i EU –

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

vilket även Vänsterpartiet ställer upp på om Turkiet uppfyller de så kallade Köpenhamnskriterierna – men även mot bakgrund av de goda och utbredda kontakter som Sverige har med företrädare för olika kurdiska organisationer och partier.

I min hemstad Uppsala bor det många kurdiska politiska flyktingar som har stora förhoppningar att Sverige under sitt ordförandeskap kan bidra till att denna fråga får en positiv utveckling. Jag väddar därför återigen till utrikesministern att utnyttja detta tillfälle. Jag beklagar den tidsbrist som Carl Bildt anför för att inte kunna besöka sydöstra Turkiet. Detta är inte direkt någon ny fråga. Ett besök borde ha kunnat planeras in under en halvårsperiod med tanke på att det har en symbolisk betydelse att det sker under ordförandeskapet.

Som utrikesministern påpekade är det positivt att det pågår ett arbete för att sänka spärren. Den är ett stort hinder i dag eftersom den är så hög; jag tror att den är 10 procent. Det är vi också eniga om.

Utrikesministern svarade dock inte på den avgörande frågan om hur han ser på det krav som jag ställer på att den turkiska grundlagen borde ses över så att kurdernas rättigheter tillgodoses.

Anf. 34 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Turkiet är ett fantastiskt land med ett historiskt kulturarv utan motstycke. Turkiet har en mångfald av etniska grupper och kulturer, fantastiska människor, fina och entusiastiska ungdomar och barn som är värda ett gott och utvecklande liv oavsett etnicitet eller kön. Unga män är värda ett bättre öde än att bli dödade i strider mellan militär och PKK. Hade jag i detta sammanhang kallat PKK en gerillagrupp i stället för något annat hade jag blivit arresterad och kanske hamnat i fängelse. Dessa ungdomar finns kanske i vår framtida europeiska gemenskap; jag hoppas verkligen det.

Herr talman! Vi vet att den process som ett lands EU-medlemskapsförhandlingar för med sig är positiv för rättssäkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Turkiet måste göra upp med sin historia för att kunna komma vidare. Är man välvillig kan man se lite signaler om att detta är på gång. Det är viktigt att EU och regeringen på alla sätt stöder denna process, med början kanske klart och tydligt under ordförandeskapsåret.

Det är också viktigt att vi tillsammans utvecklar det civila samhället. Det är en skyldighet för alla EU:s medlemsländer att ha samarbete med organisationer i Turkiet för att utveckla det civila samhället.

Samtidigt är det viktigt att regeringen följer upp rättssäkerheten i den rättsliga process mot de fängslade DTP-politiker med flera som nu pågår.

Jag har två frågor, varav den första är som förut. Kommer Carl Bildt att ha samtal med DTP-företrädare? Kommer Carl Bildt att bli den andre utrikesministern från Sverige som besöker sydöstra Turkiet, Kurdistan? Jag hoppas det. Det blir kanske inte under ordförandeskapsåret, men man kan ge signaler och planera in en resa.

Anf. 35 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Det är bra att statsministern besöker Konya; det har jag inget emot. Det är uppskattat och bra att man har en dialog med turkarna. Men i ett läge där demokratin brister, som i sydöstra Turkiet, Mesopota-

mien, borde man kanske prioritera annorlunda om man har ont om tid och besöka just Mesopotamien hellre än Konya om man vill ha en sann bild av det verkliga Turkiet. Det är dock bra att man har en dialog med alla grupper; det ska man ha.

I fallet Mor Gabriel tycker jag att utrikesministern har varit mycket passiv. Jag har själv varit i kontakt med vår ambassad i Ankara. Där har man gjort sitt bästa inom ramen för sina möjligheter. Det är också ekonomiska problem. En rättegång har man i varje fall vunnit mot byarna. Men nu har staten anmält Mor Gabriel för att staten efter lantmäteriets beslut vill ta över landområden.

Det är viktigt att utrikesministern agerar. Jag kan visa papper på att man har betalat skatt för dessa områden sedan 1937. Alla papper visar att det tillhör Mor Gabriel. Ändå har staten anmält. Det blir rättegångar den 17 juni och den 24 juni efter vilka vi hoppas få ett beslut efter tio omgångar.

Är utrikesministern beredd att agera lite starkare i detta fall så att det kan bli ett prejudikat för andra fall? Jag har en lista på fler fall som gäller ockupation.

Anf. 36 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Yilmaz Kerimo vet mycket väl att den svenska ambassaden i Ankara följer detta fall mycket nära, och kommer att fortsätta att göra det. Det faktum att man har vunnit en rättsprocess visar att den rättsliga vägen är den riktiga att gå fram i det här fallet.

Jacob Johnson påpekade att det finns en vidare regional dimension av den kurdiska frågan. Det är alldeles rätt och något som vi ofta glömmer bort. Här fanns det ett tag risk för att vi skulle få direkta konflikter som hade att göra med situationen i norra Irak och det som inträffar där.

Jag tycker att det finns anledning att ge lite pluspoäng i Ankara för att det finns en försoningspolitik mellan Ankara och Erbil på ett sätt som kanske framstår som närmast unikt. I ljuset av den retorik och de tongångar som var för fyra fem år sedan är det en remarkabel utveckling.

Förutsättningarna för stabilitet i Mesopotamien, för att använda det korrekta gamla historiska uttrycket, är att man kan förena det turkiska, förena det kurdiska och också förena det arabiska. Det handlar då om att överbrygga rätt djupa historiska motsättningar och se till att man i hela detta vida område – nu är jag på bägge sidor om gränsen – respekterar de olika typer av kristna minoriteter som har funnits där i tusentals år och som framför allt i Irak riskerar att klämmas i en konfrontation som kan komma att bli förödande. Där spelar Turkiet en viktig roll.

Jag håller med om att grundlagen måste ses över. Jag tycker att det är mycket viktigt att, som Anne Ludvigsson sade, stödja det civila samhället. Vi gör väldigt mycket från svensk sida.

Även det arbete som utförs härifrån – från riksdagens olika partier, från riksdagens ledamöter och från riksdagen själv – är av central betydelse för att vi gemensamt ska kunna hjälpa till att utveckla den turkiska demokratin och lösa de problem som vi har identifierat i denna debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

10 § Svar på interpellation 2008/09:488 om våldtäkter och övergrepp mot kvinnor och flickor i krig

Anf. 37 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Denna fråga gäller dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige som enskilt land samt som ordförande för EU ska se till att FN tillsätter en särskild representant i frågan om FN:s säkerhetsresolution 1820, som rapporterar direkt till FN:s generalsekreterare, ett särskilt sändebud för kvinnor i krig, precis som det finns ett särskilt FN-sändebud för barn i krig, dels vilka åtgärder jag avser att vidta inom ramen för regeringens och EU:s arbete för att våldtäkter under väpnade konflikter stoppas.

Låt mig inleda med att den svenska regeringen ser det arbete som bedrivs på olika nivåer vad gäller genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1820 om sexuellt våld i konflikt som prioriterat både ur ett utrikes- och säkerhetspolitiskt perspektiv och ur ett utvecklingsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv.

Regeringen ser kvinnors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna som en förutsättning för att bygga fungerande demokratier. Respekt för folkrätt och mänskliga rättigheter är en central del av arbetet för att förebygga och lösa väpnade konflikter.

Jag håller helt med Amineh Kakabaveh att våldtäkt och andra former av sexuellt våld i väpnade konflikter är ett stort problem. Hälften av alla mål inför den internationella brottmålsdomstolen och andra internationella tribunaler i dag handlar om sådana övergrepp. I ljuset av detta är kvinnors och flickors situation i väpnade konflikter och deras deltagande i konfliktförebyggande och fredsfrämjande insatser högt prioriterade frågor för regeringen.

Implementeringen av resolution 1820 måste integreras i FN:s, medlemsstaternas och enskilda organisationers arbete samt hos regering och myndigheter i det land som berörs av krig eller konflikt. Sexuellt våld mot civila, oavsett om det riktas mot kvinnor, flickor, män eller pojkar, utgör ett hot mot liv och hälsa och ett påtagligt och allvarligt hinder för säkerhet och utveckling. Därtill är våldtäkter och annat sexuellt våld en bidragande orsak till spridningen av hivinfektion i konfliktsituationer.

FN optimerar för närvarande inte sina insatser på jämställdhetsområdet. Arbetet är alltför fragmentiserat. Systemet som helhet både kan och måste presteras bättre. Därför arbetar Sverige aktivt för en reformering av FN:s samlade organisation och hantering av jämställdhetsfrågorna. Inom ramen för detta arbete verkar Sverige för att FN:s arbete ska bli mer integrerat och samstämmigt, inte minst insatser för kvinnor och flickor i konflikt- och postkonfliktsituationer.

Det är min uppfattning att vi bör avvakta utfallet av förhandlingarna kring reformering av hur FN är organiserat rörande den samlade hanteringen av jämställdhetsfrågorna innan vi tar närmare ställning till hur FN på bästa sätt bör organisera sina ansträngningar vad gäller kvinnor i krig och konflikt. Det är viktigt att säkerställa vad varje enskild funktion har för mervärde och att undvika eventuella överlappningar och dubbelarbete. Det kan i sammanhanget nämnas att det redan finns en särskild FN-rapportör för våld mot kvinnor.

Regeringen avser nationellt och inom ramen för EU:s arbete att fortsatt aktivt verka för genomförande av resolution 1820. Det var också därför som vi under hösten arbetade fram en ny nationell handlingsplan för 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som antogs av regeringen i februari 2009. I handlingsplanen utgör FN:s resolution 1820 om sexuellt våld i konflikt en viktig fördjupning och ett förtydligande av skyddsspekten av resolution 1325.

Regeringens landfokusering av det svenska utvecklingssamarbetet inkluderar en kategori länder i konflikt- och postkonfliktsituation. Inom denna del av biståndet är insatser för resolutionerna 1820 och 1325 prioriterade. Genom den nya strategin för utvecklingssamarbetet med Demokratiska republiken Kongo, en pilotstrategi för hur vi arbetar med genomförandet av resolution 1325 och därmed också med resolution 1820, kommer vi att öka insatserna för att stärka kvinnors rättigheter och för att förebygga, hantera och bekämpa det utbredda sexuella våldet. Fokus kommer också att vara på kvinnors möjligheter för ökat deltagande i freds- och försoningsprocesser i enlighet med 1325.

Resolutionerna 1820 och 1325 tillmäts stor vikt på svensk sida vid deltagande i internationella fredsfrämjande operationer som exempelvis ISAF i Afghanistan och Kfor i Kosovo. Sverige är också drivande vad gäller tillsättande av genderrådgivare i EU:s krishanteringsoperationer.

Tillämpningen av såväl resolution 1820 som resolution 1325 är fundamentala byggstenar för att långsiktigt stärka kvinnors och flickors roll i samhället och i förlängningen för hållbar fred och stabilitet.

Då Amineh Kakabaveh, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Jacob Johnson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 38 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Å Amineh Kakabavehs vägnar tackar jag utrikesminister Carl Bildt för svaret.

Jag kommer nu att framföra några synpunkter enligt Aminehs underlag.

Det är självklart att utrikesministern och jag är rörande överens när det gäller att beskriva tillståndet i världen i fråga om våld mot kvinnor och barn i krigsdrabbade länder och områden. Situationen är fruktansvärd i länder som Demokratiska republiken Kongo, Sudan och Somalia. Den var det i Sierra Leone, Liberia, Rwanda och det forna Jugoslavien.

Utrikesministern pekar i sitt svar på att hälften av alla mål i Internationella brottmålsdomstolen utgörs av brott begångna mot kvinnor. Lika fullt torde dessa mål endast utgöra en försvinnande bråkdel av alla de brott som i verkligheten begås mot kvinnor i krigsdrabbade områden. Mörkertalen är med största sannolikhet enorma – så omfattande att det är svårt att föreställa sig dem.

Jag delar också utrikesministerns kritik av FN:s arbete i dessa frågor. Det är beklämmande att höra att FN för närvarande inte optimerar jämställdhetsfrågorna. Det är ju faktiskt inte fråga om vilka jämställdhetsfrågor som helst. Det handlar inte om jämställdhet i lön, arbetsförhållanden och sådant som ju är viktigt i sig. Här handlar det ofta om rätt till liv –

kvinnors och barns liv. Det handlar om att kvinnor och barn inte har samma rätt till liv som män. Sexuellt våld i krig innebär ju ofta att våldtäktsoffret också mördas.

Utrikesministern säger att Sverige arbetar aktivt med reformeringen av FN, men det är ju en mycket allmän formulering och beskrivning av vad Sverige gör när det gäller de konkreta frågor som jag ställer om våldet mot kvinnor.

Vad jag frågade efter var inte vad Sverige gör i FN i största allmänhet och inte heller vad Sverige gör när det gäller jämställdhetsfrågor i allmänhet utan vad Sverige gör när det gäller våldet mot kvinnor just i FN-sammanhang.

Jag blir minst sagt förbryllad när jag får höra att Sverige avvaktar vad den allmänna reformeringen ska ge för resultat. Jag frågar nu om vi inte ska påverka utvecklingen.

Jag hade hoppats på ett mer ingående svar på den punkten.

Organisatoriska förändringar när det gäller FN kan vara bra i sig, men vad jag frågade efter var politiska viljeyttringar.

Det är bra att Sverige i EU utvecklar arbetet kring resolutionerna 1325 och 1820, men då handlar det om EU och EU:s arbete. Sverige arbetar med 1325 och 1820 i EU men avvaktar när det gäller FN. Vi hade önskat oss lite mer klargörande svar när det gäller arbetet i FN och när det gäller kvinnornas situation i krigsdrabbade områden, detta alldeles särskilt när utrikesministern levererar beskrivningen att FN för närvarande inte optimerar jämställdhetsarbetet och därmed följaktligen inte heller kvinnors rätt som människor till liv och hälsa.

I väpnade konflikter ökar det könsrelaterade våldet, och det tenderar att vara mer accepterat. Sexuellt våld mot kvinnor och barn används som en medveten krigsstrategi. Kvinnors kroppar uppfattas som mäns ägodelar. Därför används våldtäkt mot kvinnor som ett sätt att vanära männen och krossa deras heder. Enligt Unicef blev var tredje kvinna i Kongo våldtagen, varav hälften är barn, och drygt 1 000 våldtäkter begås varje månad. Trots FN:s närvaro i området fortsätter övergreppen. Kriget mot kvinnor är inte någon prioriterad fråga.

Anf. 39 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det som vi diskuterar är både en interpellation och ett interpellationssvar som har sina mer byråkratiska drag där man står och rabblar resolutioner. Men det är en horribel verklighet i konkreta konfliktsituationer i olika delar av världen, inte nödvändigtvis i alla delar av världen men i vissa delar av världen, där övergrepp på kvinnor inte minst ingår som en del i den strategi som olika grupper har, och där de beskrivningar som man får sig till livs är genuint förfärande på ett sätt som ligger utöver vad som lämpar sig för beskrivning i riksdagens talarstol.

Vad kan vi då göra åt detta? En sak som är mycket populär att diskutera är att förändra olika delar av FN:s arbete. Jag måste säga att jag efter en viss erfarenhet inom FN-systemet har en viss skepsis mot att diskutera arkitekturen för olika frågor och hur de organiseras i sekretariatet i New York. Det är någonting som sysselsätter många diplomater. Men om detta har någon betydelse i den konkreta afrikanska verkligheten tror jag att det ibland finns stark anledning att ifrågasätta.

Om vi talar om FN handlar det om hur FN ska kunna agera i de situationer och i de områden där man faktiskt har operationer ute på marken. Det är klart att dilemmat där är betydande. Om vi tar situationen i östra Kongo är det visserligen en synnerligen stor operation beroende på hur man räknar. Vi kan säga att det är en den största FN-operationen i världen i dag – lägger man ihop Sudanoperationerna är de visserligen större – men det är samtidigt en mycket liten operation i förhållande till de problem som man står inför där.

Inom ramen för dessa operationer, med de begränsningar som ligger i att FN-systemet inte får fram operationer av tillräcklig storlek och tillräcklig styrka, är det oerhört viktigt att man prioriterar denna typ av frågor, att man inte ser mellan fingrarna med dem och att man inte ser dem som sekundära utan att de tillhör de primära uppgifter som operationerna i fråga har att försöka hantera inom ramen för sina begränsade resurser.

Där tror jag att Sverige med en lång erfarenhet av fredsoperationer och med en stark profil också i jämställdhetsfrågor liksom i frågor som gäller mänskliga rättigheter i övrigt har en viktig roll när det gäller att påpeka detta. Det är inte så att vi i och för sig möter något motstånd, det tror jag inte att vi gör, men i en situation där allt annat riskerar att prioriteras högre tror jag att den svenska rösten för att prioritera detta är betydelsefull.

Jag skulle personligen säga att det är där som vi ska lägga tyngdpunkten i vårt arbete mer än i organisatoriska förändringar.

I interpellationen nämns som en möjlighet att man ska tillsätta en särskild representant om säkerhetsrådets resolution 1820. Det kan man möjligtvis göra. Jag har sett så många av dessa särskilda representanter i FN-administrationen att jag har sett att de ofta är ett sätt att parkera frågan i något rum på någon våning i någon byråkratisk box. Sedan är man av med frågan. Det är bara när man integrerar dessa frågeställningar i de operationer som finns ute i den ofta råa och brutala verklighet som konflikter utgör som man kan få någon effekt, inte nödvändigtvis för att tillsätta mer eller mindre välbetalda särskilda representanter i New York.

Jag har alltså en personlig skepsis gentemot den framkomstvägen. Den kan vara lämplig och möjlig i vissa speciella fall. Men man ska vara medveten om att det ibland är mer symbol än substansåtgärd. Det är oerhört viktigt att vi gör allt vi kan när det faktiskt gäller operationerna ute på marken och hur vi bedriver dem. Jag kan försäkra interpellanten och interpellantens röst att Sverige kommer att fortsätta att göra det.

Anf. 40 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Interpellanten vill därutöver anföra att säkerhetshot mot kvinnor sällan uppmärksammas i den säkerhetspolitiska debatten rent allmänt. Genom att betrakta individer som en homogen grupp går man miste om att se de specifika säkerhetshoten som olika grupper drabbas av. Ett tydligt exempel är att män utsätts för våld på offentliga platser, medan kvinnor oftast utsätts för våld i sitt eget hem.

FN:s befolkningsfond UNFPA menar att mäns våld mot kvinnor kan vara den mest utbredda och socialt accepterade kränkningen av de mänskliga rättigheterna som finns.

Amnesty rapporterar att minst en tredjedel av alla kvinnor i världen utsätts för allvarligt våld under sin levnad. Både militär och polis utgör centrala delar av de flesta staters skydd med syfte att skydda individer, det nationella intresset och den nationella säkerheten. Men i de flesta samhällen skyddar dock inte militär och polis kvinnor. Genusrelaterat våld får pågå utan juridisk påföljd för förövaren. Vi har sett, hört och läst hemska bilder och berättelser under de senaste veckorna på tv och i pressen om hur kvinnor och flickor i Kongo blev våldtagna av grupper av soldater.

När detta sker och sätts i system genom att det saknas lagar eller implementering av lagar eller genom att det ses som en privat angelägenhet kan staten inte ses som beskyddare av alla invånare. Snarare är institutionerna själva en del av förtrycket mot kvinnor.

Sverige måste spela en avgörande roll i det internationella samfundet, och det kan man göra på olika sätt. Jag tror inte att det går med enbart diplomatiska relationer och handlingssätt. Det måste också ske genom en mer offensiv kritik.

Tecken på instabilitet som eskalerande våld kan vara nog för att det internationella samfundet ska använda diplomatiska och politiska strategier för att förebygga att konflikten eskalerar.

När våld mot en etnisk grupp är utbrett och systematiskt i stor skala måste det internationella samfundet ingripa. Skulle ett utbrett och systematiskt könsbaserat våld i stor skala kunna vara anledning för det internationella samfundet att agera, kan man fråga sig.

Genom att identifiera våld mot kvinnor som ett internationellt säkerhetshot finns en större möjlighet att på ett tidigt stadium förhindra att en väpnad konflikt blossar upp.

Varningssignaler skulle också kunna vara lång politisk exkludering av kvinnor, en kraftig minskning av kvinnorepresentationen, att bara män syns i det offentliga rummet, ekonomisk diskriminering och skillnader mellan mäns och kvinnors utbildningsnivå eller position i arbetslivet.

Det internationella samfundet måste också vara vaksamt på gradvisa förändringar från ett öppet och tolerant samhälle till ett stängt och intolerant samhälle, särskilt på de förändringar som innebär restriktivare lagar och regler för kvinnor.

När säkerhet för kvinnor diskuteras ligger fokus ofta på hur kvinnor ska skyddas. Men att skyddas är inte samma sak som säkerhet. Frågan borde vara vad kvinnor behöver för att säkert kunna agera i livet och i samhället. Åtgärder för att garantera kvinnors säkerhet bör inte begränsa deras rörelsefrihet. Det kan vara ett rykte om att det inte är säkert för flickor och kvinnor att röra sig fritt. Så länge kvinnor ses som mannens egendom kommer de att skyddas. När de ses som aktörer med rätt att delta i möten och arbeta utanför hemmet, med rätt att göra sina egna val, kommer deras rörelsefrihet och deltagande att säkras.

Skälet till att våld mot kvinnor inte uppmärksammas som säkerhetshot har att göra med att män som grupp är överordnad gruppen kvinnor i större delen av världen. Det måste vi också bidra till att bryta, och det hoppas jag att utrikesministern kan gå i spetsen för.

Anf. 41 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag lyssnade mycket uppmärksamt på Jacob Johnson för att höra om det fanns något som jag kunde invända mot i hans beskrivning. Det var inte alldeles enkelt. Men om det finns någonting där jag kanske vill göra en liten randanmärkning så är det att jag vill sätta upp nästan en brandvägg mot allmän jämställdhetspolitik som vi ska bedriva, kvinnors rätt och att kvinnor ska synas i det offentliga rummet. Men det är inte så att det sker någon gradvis övergång från detta till det vi bedriver, utan det är en fundamentalt annorlunda situation. Bristande jämställdhet är ett problem i många samhällen. Det kan vi diskutera också i det svenska samhället. Den typen av massiva våldsamma förgripanden på kvinnor och barn, sexuellt och i övrigt, som sker i vissa konflikter, är inte något utflöde av bristande jämställdhetspolitik, utan det är någonting fundamentalt annorlunda. Men det är mer en liten randanmärkning mot en liten glidning i någon mening i ett inlägg från interpellanten som jag i övrigt till allra största delen faktiskt kan ansluta mig till.

Anf. 42 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag får väl å interpellanten Amineh Kakabavehs vägnar tacka för den här debatten. Tyvärr fick hon sent förhinder så hon kan inte närvara här.

Om utrikesministerns senaste inlägg är vi nog inte helt överens. Även den allmänna jämställdhetspolitiken har sin bäring just när det gäller kvinnors möjligheter till en plats i det offentliga rummet och att bli respekterade som en del av samhället, med fullständiga demokratiska rättigheter. Det synliggörs här. Dessutom försvåras de övergrepp som i dag tyvärr är alltför vanliga i andra länder och som också är ganska vanligt förekommande här i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2008/09:546 om vägen till ett fritt och demokratiskt Burma

Anf. 43 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Magdalena Streijffert har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att sätta ytterligare press på militärdiktaturen att gå i en mer demokratisk riktning. Vidare ställs frågan vilka åtgärder jag avser att vidta under det svenska ordförandeskapet för att försöka samordna det internationella samfundets strategi gentemot Burma. Slutligen frågar Magdalena Streijffert vilka åtgärder jag ämnar vidta för att sätta press på militärjuntan att släppa Aung San Suu Kyi.

Jag delar Magdalena Streijfferts oro över den svåra situationen i Burma. Jag vill i detta sammanhang påminna om den interpellationsdebatt jag nyligen hade med Ulf Holm som utförligt behandlade den beklagliga bristen på demokratiska framsteg i Burma.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Att Aung San Suu Kyi återigen har arresterats och riskerar att dömas till ett långt fängelsestraff är oroväckande. Rapporterna om hennes sviktande hälsa understryker ytterligare vikten av att hon omedelbart frisläpps.

Europeiska unionen gjorde omgående uttalanden som fördömde den burmesiska regeringens agerande och uppmanade regimen att omgående släppa Aung San Suu Kyi. Vid det senaste utrikesministermötet i Bryssel den 18 maj diskuterades arresteringen av Aung San Suu Kyi. Det råder samstämmighet inom EU om behovet av att fortsatt sätta press på den burmesiska regimen för att få till stånd ett frisläppande. Rådet påminde även om sin beredskap att utöka och stärka de restriktiva åtgärderna mot Burma i ljuset av utvecklingen i landet.

Inom unionen förlängdes nyligen den gemensamma ståndpunkten gentemot Burma, inklusive de restriktiva åtgärderna riktade mot företrädare för regimen. I samband med förlängningen av den gemensamma ståndpunkten antog ministerrådet även slutsatser som upprepade kravet på att Aung San Suu Kyi, liksom samtliga övriga politiska fångar, frisläpps. Rådsslutsatserna upprepade även EU:s krav på bland annat demokratisk utveckling, respekt för mänskliga rättigheter och respekt för etniska minoriteter.

Det är av vikt att upprätthålla momentum i det internationella engagemanget och att verka för att trycket på regimen består. FN-processen förblir den centrala mekanismen för att samordna det internationella samfundets politik gentemot Burma. Vid utrikesministermötet den 27 april upprepade EU sitt fulla stöd för denna process. FN:s generalsekreterare har beredskap för att göra ett återbesök i Burma, och Sverige och EU arbetar för att ett sådant återbesök ska kunna äga rum.

EU:s särskilda sändebud för Burma, som tillsatts på svenskt initiativ, har som sin främsta uppgift att stödja FN-processen. Sverige kommer även under vårt EU-ordförandeskap att aktivt engagera det särskilda sändebudet i att på bästa sätt stödja FN-processen.

I samband med det möte som ägde rum mellan europeiska och asiatiska utrikesministrar i Hanoi den 25–26 maj hölls även ett särskilt möte mellan EU och Burmas utrikesminister.

Självfallet förde EU då fram kravet på ett frisläppande av Aung San Suu Kyi, liksom av samtliga övriga politiska fångar. Mötet i Hanoi gav även ett viktigt tillfälle att diskutera situationen i Burma med de inflytelserika aktörerna i regionen, det vill säga Kina, Indien och Asean. Dessutom hade vi ett uppföljande möte med Aseans utrikesministrar i Phnom Penh i Kambodja under de därpå följande dagarna. Det är dessa aktörer som har störst möjlighet att påverka Burma. Det var därför ett viktigt framsteg att den slutkommuniké som antogs vid mötet innehåller ett klart omnämnande av Aung San Suu Kyi samt krav på att de fängslade frigges och på att restriktionerna för politiska partier avskaffas.

Omedelbart efter arresteringen av Aung San Suu Kyi genomförde EU demarcher i asiatiska huvudstäder om vikten av att fördöma den burmesiska regimen agerande och kräva ett omedelbart frisläppande. Det är positivt att flera asiatiska länder, däribland Aseanordföranden Thailand, har gjort tydliga uttalanden om behovet av att omedelbart frige Aung San Suu Kyi. Ansträngningarna för att förmå de regionala aktörerna att sätta

ytterligare press på militärjuntan kommer självklart att fortsätta under det svenska EU-ordförandeskapet.

Burma kommer fortsatt att stå högt upp på EU:s utrikespolitiska agenda under det svenska ordförandeskapet. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen i landet och har beredskap för att, tillsammans med FN och inom EU, stärka det internationella trycket mot regimen för att få till stånd en demokratisk utveckling.

Anf. 44 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Jag hoppas att min röst håller genom den här interpellationsdebatten. Det har ju varit en kanske kort men intensiv valrörelse. Svenska folket hade under gårdagen möjlighet att rösta fram sina representanter i Europaparlamentet. Tyvärr var det inte så väldigt många som röstade. Men valdeltagandet höjdes jämfört med tidigare, vilket är positivt. Samtidigt är det kanske så att vi här i Sverige tar det lite för givet.

Vi pratar i dag om Burma, om ett land som sedan 1962 är en militär-diktatur. Visserligen fick man i början av 1990-talet en möjlighet att rösta fram sina representanter, men militärjuntan vägrade att godkänna resultatet. Fortfarande är det så att människor i Burma inte har fått möjlighet att på ett demokratiskt sätt välja vilka som ska styra landet.

Burma är kanske en av världens hårdaste militärdiktaturer. Folket där förtrycks. Det handlar också om slavarbete. Kvinnor våldtas systematiskt. Byar flyttas. Landet är fattigt men rikt på naturresurser som dock går bara till ett fåtal.

Precis som utrikesministern säger i sitt svar ser vi tyvärr brister i den demokratiska utvecklingen. Militärjuntan gör ingenting för att få till stånd demokratiska val eller mildra det förtryck som finns.

Man hade ett val om en konstitution. Man sade att över 90 procent av de röstande som sade ja. Men vi vet att det var en skendemokrati. På samma sätt förhåller det sig med de val som ska ske 2010.

När det gäller svaret och frisläppandet av Aung San Suu Kyi tycker jag att det är väldigt glädjande att många länder har slutit upp bakom fördömandet av den arrestering som gjorts och bakom kravet på att genast släppa både Aung San Suu Kyi och de politiska fångarna. Det är också glädjande att man har lyckats få med exempelvis Kina och Vietnam. Men samtidigt hade vi socialdemokrater önskat att EU när sanktionerna förlängdes också hade utökat dessa.

Sverige har i alla fall tidigare, vet jag, jobbat på att försöka hitta ytterligare smarta sanktioner. När vi nu ser bristen på demokratisk utveckling i Burma skulle det kanske vara läge att försöka hitta finansiella transfereeringar och möjligheter att införa ytterligare sanktioner mot militärjuntan. Det har man inte gjort, vilket jag tycker är beklagligt.

Det är glädjande att man under det svenska ordförandeskapet ytterligare ska lyfta fram frågan och sätta ytterligare press på juntan. Jag vet att det tidigare planerats för en konferens för att samordna de internationella aktörerna och försöka hitta en mer gemensam strategi gentemot Burma. Kanske är det då ett tillfälle att tillsammans med FN se över om det finns möjligheter att ha en sådan konferens.

Prot. 2008/09:127

8 juni

Svar på
interpellationer

Jag hade förmånen att träffa Indonesiens utrikesminister som var här för bara någon månad sedan. Jag vet att han träffade också utrikesministern. Indonesiens utrikesminister efterfrågade just en samordning.

Vi vet ju att Asean, Kina och Indien är viktiga aktörer. Det skulle vara glädjande om Sverige under det svenska ordförandeskapet kunde lyfta fram frågan igen och tillsammans med FN försöka hjälpa till med att få till stånd en konferens där vi försöker diskutera de här frågorna och samordna oss för en gemensam strategi.

Det är viktigt att vi håller trycket uppe gentemot Burma, en av världens hårdaste militärdiktaturer. Vi har möjligheten. Jag hoppas att utrikesministern tar den chansen.

Anf. 45 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Delvis är det så att vad göras skall är redan gjort.

Jag kom i en formulering i slutet av interpellationssvaret lite grann in på de möten som vi haft i både Hanoi och Phnom Penh under ett antal dagar och där Burma fanns mycket högt upp på dagordningen. Vi hade mycket konstruktiva samtal bland annat med den kinesiske utrikesministern där Kina gick med på formuleringar som var mer långtgående än vi någonsin tidigare sett. Vi hade omfattande diskussioner med den thailändske utrikesministern och med Indonesiens utrikesminister Wirajuda som nyss nämnts och faktiskt också för första gången diskussioner med Burmas utrikesminister.

Vi hade ett formellt möte mellan Europeiska unionen och Burma, som jag tyckte var positivt. När vi har att göra med olika typer av regimer som vi betraktar som misshagliga ska vi inte vara rädda för att engagera dem i öppna samtal. De samtal som vi hade vid det formella mötet handlade till 80 procent om det enstaka fall som vi nu diskuterar och tyvärr bara till 20 procent om andra saker som vi kanske skulle ha diskuterat mer. Vi hade möjlighet att också föra en del mer informella samtal med honom i denna fråga.

Det är viktigt att vi samtidigt markerar, framför allt mot bakgrund av att vi ännu inte vet hur rättegången utfaller, att vi har en beredskap att vidta ytterligare restriktiva åtgärder. Vår arsenal i den delen är relativt begränsad. Men det finns ändå några instrument kvar i den arsenalen, och vi har också gjort klart för dem att de finns. Samtidigt är vi beredda att engagera dem i en dialog om både humanitära och andra problem som finns i Burma. Det är ett fattigt land, och konsekvenserna efter cyklonen Nargis präglar fortfarande mycket av den burmesiska politiken beträffande hur detta ska hanteras.

Vi behöver också ha en dialog med de olika regionala aktörerna – det kan vara Kina, det kan vara Thailand, det kan vara Indien, för att nu nämna de tre grannstaterna – i ljuset av att det finns behov av att uppnå varaktiga vapenvilor mellan den burmesiska regeringen – för övrigt oavsett vilken det är – och de olika väpnade grupperingar som kontrollerar skilda delar av landet och vilkas konflikter med den centrala regeringen under senare år drivit på den auktoritära utvecklingen i Burma.

Vi kommer att fortsätta att vara engagerade i dessa frågor. EU:s speciella sändebud Fassino kommer inom kort till Stockholm för fortsatta diskussioner. Vi hade honom med i diskussionerna med Burmas företrä-

dare i Hanoi. Vi har även haft en dialog med FN:s sändebud Gambari. Jag har inte fått något besked ännu, men jag vet att man från den burmesiska regeringens sida sagt att man är beredd att ta emot Ban Ki Moon valfri dag i juli. Det pågår självfallet en dialog om agendan för det besöket, men mycket hänger för ögonblicket på utfallet av rättegången mot Aung San Suu Kyi. Man kan spekulera om anledningen till det faktum att vi inte fått något domslut ännu.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 46 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret. Jag tror att vi delar många åsikter i den här frågan. Det är inte första gången vi står och diskuterar Burmafrågan. Det har inte hänt så mycket ännu, men jag tror att det ändå är viktigt att hålla trycket uppe. Med tanke på att man lätt vänder sig till andra länder med oroshärdar och konflikter, eftersom det finns ett antal sådana, är det viktigt att hålla trycket uppe gentemot militärjuntan i Burma, som egentligen bara går och väntar på att vi ska glömma landet så att de kan fortsätta som tidigare. Det ska vi inte göra.

Jag håller med utrikesministern om att mycket har gjorts. Mötena i Hanoi och Phnom Penh har varit viktiga. Det har varit viktigt att få med länder som Kina, Vietnam och Thailand – länderna runt Burma. Det kanske är just där man kan göra skillnad. EU har ganska lite handel med Burma. Däremot finns det andra länder som har desto mer handel och som kanske kan påverka juntan att gå i en mer demokratisk riktning.

När det gäller rättegången mot Aung San Suu Kyi vet vi förstås inte vad domen kommer att bli. Däremot kan vi ana att det kan bli fråga om ett långvarigt fängelsestraff. Militärjuntan har nog allt att förlora på att släppa henne fri. Nu kommer de att ha val 2010. Även om jag har svårt att tänka mig att det kommer att bli ett fritt och demokratiskt val skulle det, om Aung San Suu Kyi släpptes, kunna finnas vissa möjligheter till det. Då är det bra om det från EU:s sida finns beredskap till ytterligare smarta sanktioner mot landet, just för att visa att vi inte accepterar den riktning som juntan har.

Samtidigt tror jag att det är viktigt att också hitta morötter. Vad händer om de faktiskt tar dessa steg, vilket vi trots allt hoppas på? De humanitära problemen till följd av cyklonen Nargis nämndes. Det gäller att hitta former för utvecklingsbistånd och annat så att människor får det bättre i landet.

Det är givetvis oerhört bra att FN:s generalsekreterare personligen kommer att besöka Burma. Hans engagemang är naturligtvis viktigt. Det är också viktigt att vi under det svenska ordförandeskapet tillsammans med FN och andra aktörer fortsätter att hålla trycket uppe, sätter press när det behövs och om de väljer att gå i demokratisk riktning hittar morötter i form av olika åtgärder som gör att vi kan stödja det.

Jag tycker att det är bra att det finns en dialog. Man har inte alltid valt att ha det i de konflikter som finns i världen. Vi ser att det bara blir värre när man inte sätter sig ned och diskuterar frågorna, när man stänger ute länder. Det kan ibland innebära att det vänds emot dessa länder.

Jag hoppas och tror att utrikesministern kommer att göra det bästa möjliga. Jag kommer tyvärr inte att vara närvarande under det svenska ordförandeskapet, eftersom jag ska vara mammaledig. Det är dock viktigt

att vi håller frågan levande och fortsätter att sätta tryck på Burma. Vi har under det svenska ordförandeskapet möjlighet att sätta frågan högt upp på den politiska dagordningen.

Anf. 47 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag beklagar att Magdalena Streijffert inte kommer att vara här under hösten för att diskutera denna fråga. Jag vill dock ta tillfället i akt och gratulera till anledningen till att jag beklagar att hon inte kommer att närvara. Vi kommer säkert att ha anledning att diskutera Burma.

Jag tror att vi är ense om det allra mesta. Det är viktigt att vi visar att vi har ytterligare instrument i vår arsenal. De är inte många vad gäller restriktiva åtgärder, men vi har dock restriktiva listor, resor och sådant, och om vi ser att människor är inblandade i sådant som vi kanske tycker strider mot fundamentala principer kan vi ingripa genom att göra vissa begränsningar där. Det är ett instrument som vi faktiskt har.

Samtidigt är det viktigt, som Magdalena Streijffert sade, att vi utvecklar morötterna, eller vad det nu kan vara för vegetabiliskt ord vi ska använda i detta sammanhang. Burma är ett oerhört fattigt land. Det är ett av de länder i världen som får minst bistånd av humanitär karaktär, och jag tycker inte att det i längden finns anledning att bestraffa människorna på grund av att de lever under en eländig regim.

Jag tror att nyckeln till mycket kommer att ligga i hur regimen väljer att behandla de så kallade valen som ska äga rum 2010. De kommer förvisso icke att vara i närheten av fria och rättvisa val, men det är noterbart att regimen är påtagligt intresserad av att ha en dialog med Aung San Suu Kyi om valen och att hennes parti ännu inte tagit ställning till om de på ett eller annat sätt ska delta i dessa val, inte för att de tror på valen – det gör de på intet sätt – men förr eller senare kommer det att ske en förändring i Burma, om inte annat så av rent biologiska skäl, eftersom juntan består av synnerligen gamla män som förr eller senare kommer att drabbas av sådant som alla drabbas av, och de inser också detta.

År 2010 är en övergång till någonting annat. Om vi genom ett internationellt engagemang kan lirka den övergången i någon riktning tror jag att vi kanske kan göra någonting viktigt. Här är stödet till FN-processen, som vi är överens om, avgörande. Det faktum att vi hade en betydande framgång i överläggningarna i Hanoi, när vi fick viktiga aktörer som Indien och framför allt Kina att skriva under formuleringar som var mer långtgående än tidigare och dessutom engagera den burmesiska regimen till en dialog, kanske inte förändrar världens gång, men med de mått som vi mäter diplomati tycker jag att det var en betydande framgång.

Nu avvaktar vi utfallet av rättegången och kommer att på ett eller annat sätt reagera med anledning av det.

Anf. 48 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Jag vill tacka för den här interpellationsdebatten. När interpellationen skrevs hade mötena i Hanoi och Phnom Penh inte ägt rum. Det är trots allt glädjande med de små framsteg som gjorts. Det kanske inte förändrar hela situationen, men det gör den dock lite bättre. Jag vill önska utrikesministern lycka till i det arbete han har framför sig.

Nu väntar vi på resultatet av rättegången. Jag håller med utrikesministern om att det är viktigt att vi vidtar åtgärder utifrån det resultat som blir av den. Det är också viktigt att hålla frågan aktuell under det svenska ordförandeskapet. Även om det tar tid kan vi se att när trycket hålls uppe, när ögonen riktas mot landet, kan militärjuntan inte hålla på hur länge som helst. Orsaken till att Burma varit en militärdiktatur sedan 1962 är att det varit ett oerhört isolerat land. Få har haft möjlighet att ta sig in där. Vi har egentligen inte riktigt vetat vad som hänt i landet. Efter studentrevolten 1988 som brutalt slogs ned glömde man tyvärr bort landet igen. Detta får inte hända efter de demonstrationer som var 2007 och som återigen brutalt slogs ned, utan nu är det viktigt att omvärlden håller trycket uppe.

Jag tror att Sverige ändå kan spela en roll, både när det gäller det diplomatiska, det vill säga att samordna mellan olika aktörer för att hitta en gemensam strategi, och när det gäller att hjälpa de människor som ändå jobbar, arbetar och kämpar för demokrati och mänskliga rättigheter, se till att människorna faktiskt slipper lida och att humanitärt bistånd kommer till alla. Det har det ju fortfarande inte gjort efter Nargis.

Jag vill bara önska utrikesministern lycka till och även tacka för gratulationerna!

Anf. 49 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag kan bara försäkra Magdalena Streijffert om att vi kommer att fortsätta att ha situationen i Burma i fokus. Jag tackar för lyckönskningarna och önskar lycka till i ännu viktigare frågor än situationen i Burma!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2008/09:528 om entreprenörskap i skolan

Anf. 50 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Sylvia Lindgren har ställt frågan till näringsminister Maud Olofsson om hon avser att vidta åtgärder för att göra verklighet av den nationella strategin för entreprenörskap inom utbildningsområdet och stödja utvecklingen av entreprenörskap. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag har i nära samarbete med utbildningsminister Jan Björklund och näringsminister Maud Olofsson tagit fram strategin för entreprenörskap inom utbildningsområdet som presenterades den 26 maj 2009. Regeringens ambition är att entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningsväsendet och att eget företagande ska bli ett lika naturligt val som anställning.

Strategin understryker vikten av att främja entreprenöriella kompetenser för att ge kunskaper om att starta och driva företag samt stimulera ungas kreativitet. Dessa kompetenser efterfrågas redan i dag av arbetsgivare och kan bidra till att etablera unga på arbetsmarknaden. I strategin beskrivs elva insatser som regeringen avser att vidta.

Sylvia Lindgren har även frågat om det kommer att finnas medel till organisationer. Av strategin framgår att Statens skolverk, Högskoleverket och Tillväxtverket fått eller kommer att få i uppdrag att främja entreprenörskap på olika utbildningsnivåer. Inom ramen för Skolverkets och Tillväxtverkets arbete kan verksamhetsstöd till olika organisationer beviljas.

Då Sylvia Lindgren, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmanen att Börje Vestlund i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 51 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Det här med entreprenörskap i skolan har väl mer eller mindre alla partier utvecklat. Det statsrådet säger och som kommer fram i det här dokumentet, som för övrigt plockades fram ungefär samtidigt som interpellationen lämnades in, skulle praktiskt taget vem som helst i hela Sveriges riksdag kunna säga.

Det är ett icke-förpliktande dokument. Det står ingenting om hur man ska lösa de problem som just de här organisationerna som jag har haft en del kontakt med, Ung Företagsamhet och Snilleblixarna, har talat om. Det står ingenting om vad man ska göra, utan det är hela tiden en massa icke-förpliktande meningar, till exempel att man ska uppdra en kartläggning av detta i gymnasieskolan och i grundskolan och så ska man återkomma.

När det gäller de pengarna finns det egentligen inga förslag från någon hur detta ska hanteras. Nutek har slut på pengar eftersom det länge har varit en diskussion om att man ska ta fram den här strategin. Det är en omöjlighet både för Snilleblixarna och för Ung Företagsamhet att över huvud taget kunna bedriva någon verksamhet med den hattighet som har varit sedan den här regeringen tillträdde.

Man må uttala att man tycker att saker och ting är viktiga. Det är bra i sig. Men när man inte ger medel eller ändrar regelverk eller vad det nu är som behövs för att betona just viktigheten av det man anser vara viktigt – då blir det heller ingenting gjort. Då blir det ganska tomma ord från regeringen när det gäller vad man vill.

Alla ställer upp! Entreprenörskap i skolan är viktigt, men det måste också anslås medel. Det måste till regelverk. Man säger att man ska förändra gymnasieskolan; det är naturligtvis bra, kan väl många tycka. Men då måste man ju se till att detta är på plats när man säger vad man ska göra.

Det finns också små häpnadsväckande saker som att lärlingsutbildning knyts närmare företagen. Ja, det var ju just det som var idén med hela er lärlingsutbildning. Över huvud taget, statsrådet, tycker jag att det här är hafsigt och slafsigt, och det inger inte mycket till förtroende.

Slutligen ska jag säga att man ju i Folkpartiet har tagit fram ett entreprenörprogram. Där har man sagt att det ska finnas pengar. Det är väldigt ovanligt att ett parti skriver så, men det står faktiskt att man anser att det ska finnas statliga pengar till just Snilleblixarna och Ung Företagsamhet. Glömde ni bort det när ni skrev fram det här programmet?

Fru talman! Börje Vestlund började med att slå fast att om det här är alla överens. Jag tror på Börje Vestlund när han säger att han är överens om detta, och jag ska också erkänna att den förra regeringen, som jag ofta har anledning att kritisera, gjorde en del bra insatser när det gällde att stödja organisationer som jobbar med entreprenörskap i skolan.

Men sanningen att säga finns det väl här i kammaren åtminstone någont parti, som dessutom numera har ingått ett tätt samarbete med Börje Vestlunds parti, som knappast har den positiva syn på entreprenörskap och företagande som präglar den strategi som regeringen nu har offentliggjort.

Jag måste säga att när man stöter på de här verksamheterna, både Ung Företagsamhet och Snilleblixarna runt om i landet, blir man väldigt glad. Det känns verkligen att det finns hopp för det här landet, för det sjuder av idériedom, kreativitet och företagsamhet. Man visar i praktisk handling att man förstår vad företagsamhet handlar om – att man måste ha en affärsidé. Särskilt bland unga företagare har man också en verksamhet som innebär att unga människor i praktiken får omsätta den här känslan och engagemanget i företagsamhet.

Jag tror att det här behövs. Den svenska skolan har nämligen av tradition varit alltför löntagarinriktad. Om man går igenom läromedel, vilket andra har gjort, och tittar på formuleringar finner man att det är rätt mycket som jag vill kalla för löntagarvärderingar som präglar läromedlen. Tanken att man kan bli sin egen, att man kan starta företag och jobba som privat företagare har rätt mycket lyst med sin frånvaro.

Jag tror att de som jobbar med de här sakerna ska vara optimistiska om sina arbetsmöjligheter framöver. Vi har valt en ordning där det i huvudsak inte är regeringen själv som anslår de direkta bidragen till respektive organisation. Däremot har vi sett till att två av våra ämbetsverk – jag syftar på Skolverket och Tillväxtverket – har sådana ekonomiska ramar att de kan gå in och stödja dessa organisationer.

Jag har nu namngivit två, Snilleblixarna och Ung Företagsamhet. De är kanske de största, men det finns ytterligare några, och vi ska inte när vi talar om fri företagsamhet övergå till monopol utan det kan hända att det också finns andra duktiga aktörer som behöver få stöd. Det är också några till som har fått stöd tidigare.

Såvitt jag har blivit informerad har Snilleblixarna nu en ansökan ligande hos Skolverket. Jag vill inte föregripa den bedömningen. Men det ärendet kommer att avgöras. Det är inte alls omöjligt att Snilleblixarna får stöd på nytt.

Utan att på något sätt utöva ministerstyre vill jag upprepa det jag sade i början. När jag har stött på Snilleblixarna är det väldigt roligt att se vad ganska små barn kan åstadkomma i form av nya idéer. Jag hoppas verkligen att den verksamhet som Snilleblixarna och andra representerar lever vidare med full kraft.

Fru talman! Jag tror att vi är helt överens om detta. Snilleblixarna är en väldigt bra verksamhet. Jag håller också med statsrådet om att vi nu

här har lyft fram två organisationer. Det är naturligtvis så att det kan finnas fler organisationer, och fler har också fått medel.

Om vi tar just detta exempel är problemet att Snilleblixternas ansökan har legat väldigt länge hos gamla Nutek för att sedan hamna hos Skolverket när organisationen blev uppmanad att lämna in en ny ansökan till Skolverket. Man har försökt att ordna detta för länge sedan. Nu har den hamnat hos Skolverket, där den kanske ska vara.

Låt mig säga vad jag lite grann menar när jag säger att det är icke-förpliktande. Vikten av att stimulera färdigheter och förmågor som är grunden för entreprenörskap kommer att betonas i styrdokumentet för grundskolan. Men då måste man ta fram styrdokumentet för grundskolan. Man kan inte bara förvänta sig att ändra hela verksamheten genom att skriva så här i en allmän skrivelse, utan man måste komma med konkreta förslag.

Entreprenörskap lyfts fram i styrdokumentet för gymnasieskolan. Det är jättebra, men när kommer det? Det blir större möjligheter till fördjupningar i entreprenörskap och företagande inom gymnasieskolan. Det är också bra. Men det är inte mer definierat än så.

Den gymnasiala yrkesutbildningen knyts närmare arbetslivet och företagen. Lärlingsutbildningen införs, och elever som deltar i yrkesutbildningen ges bättre inblick i företagets villkor. Det har jag redan kommenterat.

Detta är dessutom en utbildning som väldigt länge har varit väldigt nära företagen. Jag tänker på till exempel byggprogrammen som alltid har bedrivits nära företagen.

Koncept för yrkestävlingar på skolnivå bör utvecklas. Jag vet inte riktigt vad man menar med det. Det är återigen en sådan sak som inte finns närmare definierat.

Man skriver detta rätt ut och tror att det ska gälla i morgon dag, och dessa organisationer hamnar i bakvattnet.

Stöd till skolor för att stimulera arbetet om entreprenörskap. Det är återigen icke-förpliktande.

Kartläggning av det arbete som pågår inom grund- och gymnasieskolan när det gäller entreprenörskap. När och hur ska det ske?

Kartläggning och analys av arbete kring entreprenörskap inom eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan ska ske. Återigen: När och hur ska det ske?

Kartläggning och analys av utbildning på högskolenivå inom entreprenörskap och innovation ska ske. Där kan jag återigen återupprepa min fråga.

Stöd till universitet och högskolor för att stimulera entreprenörskap ska ges. Var finns det stödet?

Det talas om utveckling av spetsutbildning inom entreprenörskap och innovation. Det är ett arbete som redan i dag pågår. I ganska stor utsträckning finns ganska mycket av den varan även inom högskolevärlden.

Det här handlar i princip mest om gymnasieskolan och grundskolan. Det är om detta interpellationen har väckts.

Återigen: Är det verkligen regeringens uppfattning att man kan lämna organisationer åt sitt öde som har sökt pengar på vederbörligt sätt sedan

ansökningarna har blivit liggande och man har bytt verk, och det har tagit ytterligare tid?

Dessa organisationer har inte mer pengar. Det är sanningen. Dessutom är det ett så allmänt hållet dokument att det är icke-förpliktande.

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 54 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Man kan önska att strategin kommit något tidigare. Det var vår planering. Men ingen skada är skedd. Verksamheterna har rullat på under tiden. Det har inte uppstått något vakuum på det sättet att någon verksamhet har fått lov att läggas ned.

Det verkar nästan som att Sylvia Lindgren inte har tagit del av strategin. Jag vill påstå att den kom något innan hon skrev sin interpellation. Nu finns den strategin på plats, och vi agerar utifrån det. Överföringen till Skolverket har skett. Skolverket behandlar nu Snilleblixternas ansökan.

Jag kan sträcka mig så långt att jag säger att det är bra och naturligt att Sylvia Lindgren har tagit upp frågan och att Börje Vestlund följer upp den, eftersom den är så otroligt viktig. Men jag vill nog påstå att regeringen driver den med all kraft.

Vi måste omsätta formuleringarna i en rad andra beslut. På mitt område, som bekant är högskolan, har vi på gång en extra satsning på några spetsutbildningar i entreprenörskap som vi kommer att offentliggöra bara inom någon vecka eller två. Det är ett exempel på att vi utifrån den syn som präglar denna strategi tar nya grepp på området.

En sak är att man läser en särskild entreprenörsutbildning. Det jag understryker i det här dokumentet och på andra håll är att jag också är väldigt angelägen om att en person som till exempel utbildar sig till läkare eller ingenjör under sin utbildning på det programmet också lätt kan få extra kunskaper i entreprenörskap. Man kan tänka sig en läkare som är färdigutbildad och vill starta eget. Hon eller han ska veta hur det går till.

Jag tycker att vi gör väldigt mycket. Nu är strategin på plats. De följdbeslut som krävs kommer successivt att fattas. Sanningen är att Maud Olofsson, Jan Björklund eller jag hade kunnat besvara den här interpellationen. De här frågorna ligger oss alla varmt om hjärtat. De ligger mittemellan oss, och vi har ett tätt samarbete om dem.

Nu blev det jag som tog svaret. Jag är inte detaljinsatt i Jan Björklunds planering för att omsätta detta i läroplan och sådant. Men jag vet att han brinner för frågorna och att det han har åtagit sig i strategin naturligtvis kommer att omsättas i konkreta beslut längre fram.

Anf. 55 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Jag skulle omgående kunna ställa frågan: När och hur ska det i så fall ske? Det är problemet i detta.

Det präglar lite grann hela regeringens politik när det handlar om företagande och entreprenörskap. Det är väldigt senfärdigt, det kommer i väldigt små portioner, och det är väldigt otydligt vad regeringen vill. Man säger bara att man har uppfattningar om åt vilket håll man ska gå. Men de konkreta förslagen kommer mycket sällan. Jag måste få säga det, även om detta inte är en fråga som Lars Leijonborg normalt sett hanterar. Jag kan bara erinra statsrådet om att Sylvia Lindgren skrev interpellationen den 14 maj, och strategin kom den 25 maj.

Fru talman! Jag skrev i dag ut den efter att ha läst den på nätet. Jag råkade bryta mot riksdagens policy om utskrift på bägge sidorna av papperet, så det är bara utskrift på ena sidan. Så här tjock är hela strategin. Det är inte mycket till vilja i ett sådant litet dokument, i synnerhet när varannan sida innehåller väldigt vackra bilder.

Jag förstår egentligen inte att man inte vill ta detta vidare. Vad är det man vill göra på det här området? Det är bara en massa saker man ska titta på, utreda och kommentera. Man har ingenting som är konkret. Jag är jättetacksam att statsrådet nämner vad han har gjort på sitt område. Men för Ung Företagsamhet och Snilleblixterna, som jag särskilt har haft kontakt med, har det mycket handlat om vad man gör i grund- och gymnasieskola.

Jag kan förstå att vår högskoleminister inte kan svara på frågorna. Men det är sannolikt så att det krävs mer konkreta svar. Jag kanske får återkomma och vara mer specifik om vad som händer på grund- och gymnasieskolan. Det blir en meningslös diskussion med ett statsråd som inte är ansvarig för grund- och gymnasieskolan i det här sammanhanget.

Anf. 56 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! På något sätt är det ett slags njutning för mig att föra den här debatten. Tanken att bli angripen av en socialdemokrat för att man gör för lite för företagsamhet känns på något sätt okej. Jag vet att mycket i er politik, nu i opposition och framför allt under alla de år då ni satt i regeringsställning, är negativt för företagsamheten. Vi försöker vända på den kuttingen. Som en liten del i den omläggningen ingår också att verkligen stimulera unga människor att bli företagare.

Det är absolut inte min erfarenhet i livet att någonting blir bättre bara för att man skriver det längre. Jag tycker i själva verket att det är en styrka att den här strategin är kort och slagkraftig. Sedan är det förstås som Börje Vestlund säger, att beviset om den är bra eller dålig inte ligger i om den är kort eller lång, utan det ligger i vad den leder till i form av ytterligare konkreta beslut och förändringar i verkligheten. Där kan jag lugna Börje Vestlund. Det är bra att han driver på, men han behöver inte ligga vaken om nätterna för detta. Den här regeringen brinner för företagsamhet.

Även om det finns detaljer på Jan Björklunds ansvarsområde som jag inte är insatt i har jag dock svarat på det som var själva kärnan i interpellationen, nämligen hur det blir med bidragen till de här organisationerna. De myndigheter som har ansvar för detta kommer inom kort att behandla de ansökningarna. Det finns ingen anledning att vara orolig för att det här rinner ut i sanden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 57 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Lars U Granberg har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att Socialstyrelsen tar fram riktlinjer som slår fast vad god levnadsnivå bör vara för personer som är berättigade till LSS.

Jag vill inleda med att säga att jag anser att det är viktigt att personer med funktionsnedsättning har samma förutsättningar som personer utan funktionsnedsättning. Viktiga faktorer för att detta ska kunna uppnås är god tillgång till utbildning och arbete.

En orsak till att personer med funktionsnedsättning har sämre levnadsförhållanden än befolkningen i övrigt är att de i högre utsträckning står utanför arbetsmarknaden. Ett flertal initiativ har tagits för att stärka personer med funktionsnedsättningars ställning på arbetsmarknaden. Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skolverket har på regeringens uppdrag tagit fram en strategi för fler personer med funktionsnedsättning i arbete som visar att det finns insatser som kan göras för att stärka människors ställning på arbetsmarknaden. Uppdraget redovisades i februari 2008, och ett arbete pågår inom Regeringskansliet med att bereda dessa förslag.

Reformen med nystartsjobb infördes i januari 2007, och i april 2008 hade ca 15 500 personer fått ta del av insatsen. Åtgärden riktas till långtidsarbetslösa, sjukskrivna, personer som haft skyddat arbete vid Samhall, nyanlända invandrare samt personer som dömts till fängelse och är beviljade vistelse utanför anstalt alternativt är villkorligt frigivna. Nystartsjobben har visat sig vara en bra insats för att hjälpa personer med funktionsnedsättning in på arbetsmarknaden. Drygt 14 procent av alla nystartsjobb har gått till personer med funktionsnedsättning.

Regeringen genomför även under 2009 ett flertal andra reformer inom arbetsmarknadspolitiken för att bryta utanförskapet och öka sysselsättningen. Bland annat har de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning förstärkts. Beloppet för arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har höjts och så även beloppet till stöd för personligt biträde för både anställda och företagare. Dessa åtgärder har vidtagits för att arbetsgivare i ökad utsträckning ska anställa personer med större stödbehov.

Ytterligare en orsak till att personer med funktionsnedsättning har en sämre ekonomisk situation är att bostäder som erbjuds personer med funktionsnedsättning ofta är nyproducerade och därmed har höga hyresnivåer. Det är inte heller ovanligt att personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS får vara med och betala för gemensamhetsytor. LSS-kommittén har lämnat förslag som berör frågan om dyra hyreskostnader för bostäder enligt LSS. Dessa förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

*Svar på
interpellationer*

Slutligen är det viktigt att nämna att LSS inte är en lag som berör den enskildes ekonomiska förhållanden mer än att LSS-insatser inte ska vara avgiftsbelagda. Skrivningar om goda levnadsvillkor handlar om hur olika insatser ska leda till goda levnadsvillkor, inte om hur den enskildes ekonomi ska säkras. Detta innebär att Socialstyrelsen inte kan ta fram riktlinjer som säkrar den enskildes ekonomiska situation.

Med anledning av det arbete som pågår inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och beredningen av förslagen lämnade av LSS-kommittén har jag för närvarande inte för avsikt att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram de riktlinjer som Lars U Granberg efterfrågar.

Anf. 58 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret från statsrådet Maria Larsson. Jag tror inte att de som följer debatten är nöjda med svaret. Det gäller speciellt en person, Elsy Isaksson i Luleå. Det är en ensamstående mamma med två barn. Ett av barnen finns i ett boende i Luleå. Den kvinnan har inte råd att låta det andra barnet, som är berättigat att bo i ett boende, få plats där.

Till att börja med handlar svaret mycket om arbetsmarknadspolitik. Om man hade velat ha en sådan debatt hade man kunnat föra den med arbetsmarknadsministern. De insatserna är viktiga, men de kom ju under högkonjunkturen. De gav ett resultat under högkonjunkturen. Det håller jag fullständigt med om.

Nu befinner vi oss i en lågkonjunktur. Vi kan titta tillbaka till den förra svängen när vi hade en lågkonjunktur i Sverige. Då lämnade vi en tredjedel av de människor som var arbetslösa bakom oss. En stor del av dem hade en funktionsnedsättning av något slag. 14 procent i nystartsjobb sägs vara en lyckad satsning. Vi har inte sett så många fler satsningar från regeringen på arbetsmarknadspolitiska åtgärder i den lågkonjunktur som vi nu befinner oss i. Det var satsningar i högkonjunktur.

Låt oss rikta in oss på dem som min interpellation handlar om, nämligen de som är berättigade till LSS, en ännu mindre grupp som finns i nystartsjobb eller ute på den öppna arbetsmarknaden, och deras situation när det gäller god levnadsnivå. Ingången ska kanske vara att det ska handla om privat ekonomi.

Men det är helt klart att ekonomin påverkar möjligheten att komma upp till, som Maria Larsson har svarat, goda levnadsvillkor i insatserna som ges. Har man inte råd att ha sina barn i ett särskilt boende blir LSS inte vad man uttalar att LSS ska vara, det vill säga en möjlighet att leva på en god levnadsnivå.

Min fråga var: Hur får vi en värdering av skillnaden mellan god levnadsnivå och den levnadsnivå man sätter upp inom SOL? Hur säkerställer vi detta på bästa möjliga sätt?

Svaret är tyvärr – vilket är lite tråkigt – att regeringen inte vill gå vidare och ge Socialstyrelsen i uppdrag att titta på möjligheten att tydliggöra vad god levnadsnivå betyder.

Vi har tidigare tittat på den ekonomiska situationen i LSS. Vi har ett förbehållsbelopp kopplat till hyran, eftersom vi vet att hyran väldigt kraftigt påverkar rörelseförmågan och frihetskänslan för människor som är berättigade till LSS. Det har vi gjort. Så varför inte, Maria Larsson, gå

vidare och ge Socialstyrelsen i uppdrag att återigen titta på hur vi ska säkerställa en god levnadsnivå?

Utredningen *Brist på brådska* lyfter också fram att de som är berättigade till stöd enligt LSS lever i en ekonomiskt kärv miljö. Där understryker en statlig utredare behovet av att vi ger signalen att vi tittar över detta och försöker hitta former för att säkerställa en god levnadsnivå.

Anf. 59 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Lars U Granbergs fråga är naturligtvis berättigad, och mitt svar, skulle jag vilja säga, fokuserar också på väldigt mycket av det som vi ser som en lösning. Man kan konstatera att många personer med funktionsnedsättning själva säger att de har arbetsförmåga och gärna skulle vilja finnas i en meningsfull sysselsättning ute på reguljär arbetsmarknad eller i någon annan form av meningsfull sysselsättning. Det här tycker jag är viktigt, och regeringen har tyckt att det har varit viktigt att också sänka trösklarna och få tillbaka en hel del av dem som stöttes ut under den förra regeringsperioden. Alltför många personer med funktionsnedsättning hamnade utanför arbetsmarknaden, det vet Lars U Granberg väldigt väl. Vi har haft ambitionen att se till att fler av dem kan komma tillbaka både för att få en meningsfull vardag och för att öka möjligheten till egenförsörjning, vilket naturligtvis är en bra åtgärd både för meningsfullhet i tillvaron och för att ha mer egenmakt att råda över sitt eget liv i större utsträckning. Det är vår målsättning, och därtill har våra åtgärder syftat.

Jag skulle vilja säga att det inte bara är nystartsjobben som det handlar om där ju ändå 14 procent av en generell åtgärd faktiskt har lett till att fler med en funktionsnedsättning har kommit in på arbetsmarknaden. Från och med i år har vi faktiskt fördubblat stödet för arbetshjälpmedel från 50 000 till 100 000 kronor därför att vi ser att arbetsgivare kan vara rädda för kostnaderna när människor med speciellt stödbehov kommer in, och då vill vi undanröja det hindret. Det är en dramatisk höjning från 50 000 till 100 000 kronor. Vi har också höjt stödet för arbetsbiträde från 50 000 till 60 000 kronor. Det är sammantaget en hel del åtgärder som har införts just med det här syftet, för vi vet att kopplingen är så omedelbar.

Jag vill att personer med funktionsnedsättning också ska finnas på reguljär arbetsmarknad i meningsfull sysselsättning. De önskar det själva, och vi önskar det och har försökt undanröja hindren.

Sedan finns det en problematik, låt mig säga det, med de dyra boendekostnaderna. Väldigt många av de bostäder som personer med LSS-insatser vill bo i är nyproducerade med en hög produktionskostnad som ligger i botten för hyressättningen, och dessutom får den som bebor en lägenhet också betala för gemensamhetsytorna, vilket höjer boendekostnaden ytterligare.

Det är precis det här vi har haft en utredning för att titta på, nämligen LSS-utredningen. Den kom med sitt betänkande i februari. Det har precis varit ute på remiss, och remissvaren håller på att sammanställas.

Utredningen tycker att regeringen bör utreda hur man ska kunna slippa att betala för de gemensamma utrymmena i till exempel en grupp-bostad. Grunden har varit att det här ska vara att betrakta som en vanlig bostad, att hyreslagen ska gälla och att det inte ska vara en institution.

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

Det kanske finns skäl att ompröva det. LSS-kommittén pekar på det här som en viktig sak för att få ned boendekostnaderna – att titta på om gemensamhetslokalerna kan ha annan betalare. De säger också att innan frågan är löst bör de som berörs få samma särskilda bostadstillägg som ålderspensionärer. Det är LSS-kommitténs förslag, och det här är sådant som vi måste titta vidare på och som bereds.

Men låt mig säga att det som Lars U Granberg egentligen berör, nämligen riktlinjer som Socialstyrelsen skulle utarbeta, inte är rimligt och möjligt att utarbeta med LSS-lagstiftningen som grund eftersom den inte tar sikte på de ekonomiska betingelserna.

Anf. 60 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Nej, LSS tar inte utgångspunkt i det ekonomiska, men däremot slår LSS fast att man ska ha goda levnadsförhållanden, och det ska vara i insatserna. Men om vi politiker som ändå är de som formar lagen, vi politiker som var med och satte hela LSS-reformen i sjön – en reform som har varit väldigt lyckad och ett väldigt stort stöd till frihet och människovärde för en grupp som förut var gömda lite varstans i vårt samhälle – ser att ekonomin, höga hyror eller andra saker påverkar så mycket att det inskränker möjligheten för reformen att få det genomslag som var tänkt tycker vi att Socialstyrelsen ska kunna titta på det och se om det finns möjligheter att komma med klarlägganden eller tydliggöra de bitarna. Annars kan man ju be regeringen att vara ambitiös och gå fram snabbare.

Ministern pratade om att LSS-utredningen lades fram i februari. Låt mig bara tydliggöra att i augusti satt jag med i den utredningen och i augusti besökte vi Maria Larsson och lämnade över utredningen. Nästan ett år har gått, och jag saknar en hel del. Jag hoppas att det kommer något, kan jag bara sticka in, för mycket av det skulle kunna lösa den problembeskrivning som jag har i min interpellation och som utredningen kom fram till.

Sedan måste man ändå vara medveten om att ett helt år har gått. I augusti för ett år sedan hade kommunerna skatteintäkter som började öka. Ekonomin i staten såg jättebra ut. Det kanske också var därför som regeringen inte gjorde speciellt mycket mer än de åtgärder som var uppräknade i interpellationssvaret gällande arbetsmarknadspolitiken. Hur ser det ut nu ett år senare? Har kommunerna muskler att göra något? Är kommunerna villiga att sätta sig ned och titta på förändrade hyressituationer inom LSS-boenden och sådant? Förutsättningarna har ju drastiskt förändrats sedan augusti i fjol, från en väldigt stark ekonomi i kommunerna till det vi här står och debatterar i dag.

Även i den nationella eller den kommunala ekonomin har saker och ting förändrats, vilket gör att det är bråttom att göra något. Ekonomi – för privat bruk, för kommunalt bruk eller samhälleligt bruk – har påverkan på människors möjligheter till mänskligt värde eller till människors möjligheter till frihet, som var LSS-reformens tänk.

Frågan återstår, och jag tror att Elsy uppe i Luleå, om hon nu följer den här debatten, delar min frågeställning. Varför inte titta över det här? Låt Socialstyrelsen titta över det, alternativt att regeringen tar på sig att göra det skyndsamt. För om jag minns rätt var jag också ganska tydlig med, när vi besökte Maria Larsson och överlämnade LSS-utredningen,

att den här frågan är av den digniteten att det är ganska pinsamt att låta människor som inte kan påverka sin ekonomi nästan vara tvungna att gå på försörjningsstöd för att betala sina hyror. Eller som de själva sade till mig uppe i Luleå: Man kanske ska låta barnen skuldsätta sig så till den milda grad att de måste ha skuldsanering, för då har man mer kvar efter betald hyra än vad man har om man bor i ett LSS-boende i dag.

Ta i den här frågan, Maria Larsson! Gör något åt det! Om det inte är Socialstyrelsen, jag kan ha fel, men gör då någonting på regeringsnivå!

Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Åtskilligt har gjorts. Jag skulle vilja poängtera att vikten av det man faktiskt gör i högkonjunktur också har bäring in i en lågkonjunktur. Från att ha haft en situation där arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning hela tiden ökade under den socialdemokratiska regeringsperioden har vi gjort saker som har sänkt trösklarna så att fler personer med funktionsnedsättning kom in på arbetsmarknaden igen, antingen med hjälp av lönebidrag, med nystartsjobbstöd, tack vare den höjda ersättningen för arbetshjälpmedel eller arbetsbiträde. Vi har arbetat mycket aktivt med de här frågorna, till skillnad, skulle jag vilja säga, från den tidigare regeringen.

LSS är en fantastisk reform. Den är en frihetsreform, och det har betydelse otroligt mycket för människor. Den infördes för övrigt under den förra borgerliga regeringen och har varit en revolution i enskilda människors liv. Man har fått möjlighet till en mycket mer meningsfull vardag och man har själv kunnat styra över vem som ska vara en till hjälp i vardagen. Möjligheten att få en specialanpassad bostad, att stänga ned institutionerna och ha en vanlig, hemlik boendemiljö är betydelsefull. Vi tycker att det är en god vård.

Det är därför vi också har tillsatt den utredning som Lars U Granberg själv har suttit i, LSS-kommittén, som har jobbat under många år för att hitta och utvärdera den reform som sätts och som började ha några år på nacken för att se vilka förändringar som behöver göras för att den i framtiden ska fungera väl, för att lagstiftningen ska ha legitimitet och för att vi ska kunna värna och vårda den här lagstiftningen också fortsättningsvis.

Kommittén har som sagt varit arbetat under ganska lång tid. Det är också rimligt att vi har en process som är väl grundad och omfattande också när det gäller beredningsarbetet. Det innehåller många olika detaljförslag.

Stödet för minskade boendekostnader är en del av detta. Jag vet att problematiken finns. Den är dock inte alldeles lättlös, för någon måste alltid betala. Det är angeläget att titta över det här framöver – det skulle jag vilja säga. Vi får se när vi bereder frågan vidare hur det kan lösas.

Det är alldeles riktigt att utredningen kom i augusti. Det var remisstiden som gick ut i februari. Där vill jag ge Lars U Granberg alldeles rätt.

Möjligheterna till egenförsörjning påverkar den enskildes ekonomi så mycket. Det är därför vi sätter de här två frågorna i samband med varandra. Det är därför vi anser det så viktigt att arbeta vidare med ännu fler förslag som handlar om att man, även om man har en funktionsnedsättning, ska känna att man är välkommen till arbetsmarknaden. Det handlar om att kunna bidra, att vara verksam och att ha en uppgift där

man fyller en funktion. Det finns så många i dag, inte minst välutbildade personer med funktionsnedsättning, som inte har haft någon plats på arbetsmarknaden.

Min avsikt och mening är att alla har en funktion och en uppgift att fylla och att vi måste hitta de sätt som gör att man får vara delaktig också i en arbetsmarknad. Det har betydelse för vilka inkomster man har och för hur man klarar sin boendekostnad. Men vi måste också naturligtvis fortsättningsvis titta på de förslag som LSS-kommittén har lagt fram.

Däremot är en riktlinje, som Lars U Granberg föreslår, inte möjlig att göra utifrån den här lagstiftningen. Lars U Granberg måste ändå inse att det inte är det som LSS-lagstiftningen tar sikte på – de ekonomiska betingelserna. Därvidlag är den här frågan i interpellationen lite felställd.

Anf. 62 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Det är möjligt att frågan är felställd. Det kan jag gärna ta på mig också. Men vi har ju faktiskt förbehållsbelopp som är kopplat till boendet och boendets höga kostnader. Vid något tillfälle under resans gång har man alltså ändå gjort en värdering av att kostnader för boende har en så stor inverkan för de människor som har rätt till en LSS-insats att man därför har infört ett förbehållsbelopp.

Det absurda i det hela är att det i kommunerna runt om i Sverige florerar en blombukett av olika former av lösningar. Kommunalt bostadstillägg är kanske inte avsett för den här gruppen människor men används ute i Sveriges kommuner. Det är jättebra att vi har kommunala företrädare som är uppfinningsrika och ser till att göra insatser för de här människorna och ser till att få bort dem från socialbidragskön eller försörjningsstödet.

Det har varit fyra års utredande av LSS och ett års väntan på reformen som skulle ta vid. Vi får hålla tummarna, för utredningen landade också i ganska tydliga genomförandeplaner. Enligt det utredningen tog fram skulle saker och ting börja hända 2010. Ja, vi är snart där. Nu är det 2009. Det är ett år bort. Och när man tittar på utredningen i stort ser man att det handlar om ganska stora förändringar. Jag hoppas innerligen att de som berörs av dessa förändringar får en genomförandetid på sig som gör att man kan hantera den nya situationen.

Låt mig bara ta ett exempel: personstöd i det boende som vi nu diskuterar. Det är en ny reform som kommunerna ska sätta i sjön i ett läge av fullständigt fritt fall när det gäller skatteintäkter.

Anf. 63 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag hoppas att Lars U Granberg och jag är överens om att den reform som har iscensatts i form av att man i dag bebor en egen bostad och inte en institution är en viktig reform som är värd att bevara. När vi talar om förmånsbelopp är det lätt att separera boendet från gemensamhetsytor och koppla förmånsbelopp till detta, men då talar vi om någonting annat. Jag är angelägen om att vi ska ha kvar tänkandet att man ska ha en egen bostad, en egen värld med möjlighet till gemensamma utrymmen också.

Det här är en fråga som inte är alldeles lätt att lösa – låt mig säga det. Och Lars U Granberg har inte mer pengar än jag har avsatta i budgeten till det här ändamålet. Socialdemokraterna har inte några extra vidlyftiga

ramar just när det gäller den här delen vad jag har kunnat se. Det är också viktigt att säga.

Vi befinner oss dessutom i en finansiell kris där det naturligtvis finns ett begränsat utrymme för reformer av olika slag. Det är den verklighet som både Lars U Granberg och jag har att fokusera på och se i vitögat.

Jag är fullt medveten om komplikationen för många i den här gruppen, personer med funktionsnedsättning, att få ersättningen att räcka till hyreskostnaden och ändå få en god levnadsnivå därutöver. Jag har sett problematiken. Jag har sett exemplen. Jag har mött många människor som har berättat om det här för mig.

Det är också anledningen till att LSS-kommittén har tittat på det här och också lagt fram förslag. De här förslagen är ganska begränsade i sin räckvidd, och det är naturligtvis någon som måste stå för fiolerna där också. Men det är viktigt att säga att frågan kräver att den belyses och att vi hittar en lösning för framtiden.

Jag vill tacka för debatten. Beredning pågår som sagt av de förslag som LSS-kommittén har lagt fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

14 § Svar på interpellation 2008/09:513 om socialtjänstens riskbedömningar i tvister om vårdnad, boende och umgänge

Anf. 64 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Marianne Berg har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder med anledning av vad som anförts om socialtjänstens riskbedömningar i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Bakgrunden till interpellationen är de ändringar i föräldrabalken som genomfördes den 1 oktober 2006 och som bland annat innebär att domstolen inte ska döma till gemensam vårdnad i de fall en förälder utsätter barnet eller någon annan i familjen för övergrepp eller om föräldrarna har allvarliga samarbetssvårigheter. I samband med lagändringen betonades också att socialnämnden och domstolen vid bedömningen av barnets bästa särskilt ska fästa avseende vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

Jag vill betona att det är ett tudelat ansvar att göra riskbedömningar i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Socialtjänsten har sin viktiga del i ansvaret i samarbetssamtal när den medverkar till avtal mellan föräldrar i frågor om vårdnad, boende och umgänge och inte minst när den genomför utredningar på uppdrag av domstolen att bedöma risken för att barnet på något sätt far illa. Därefter ska domstolen göra en egen självständig riskbedömning.

Socialtjänstens arbete med samarbetssamtal och riskbedömningar i samband med såväl samtal som avtal och utredningar är komplext och kräver kunskap och erfarenhet. Socialtjänstens arbete ska vila på kunskap, och socialsekreterarna ska ha lämplig kompetens och erfarenhet för sina uppgifter oavsett om de arbetar med familjerättsuppgifter eller utreder barn som far illa.

Under mandatperioden har jag arbetat för att kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten ska ske mer enhetligt och långsiktigt. Därför läggs under 2009 grunden till ett framtida gemensamt arbete mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting som syftar till en plattform för samordnade och långsiktiga insatser till stöd för en evidensbaserad praktik. Avsikten är att ett första avtal ska träda i kraft under 2010. Familjerättssekreterares kompetens ingår i uppdraget till Barnskyddsutredningen som lämnar sitt betänkande i mitten av juli.

Marianne Berg hänvisar i sin interpellation till ett frågesvar jag lämnade i november 2008 (fråga 2008/09:178) i vilket jag redogör för de åtgärder jag vidtagit sedan lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2006 för att utveckla socialtjänstens arbete. Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS, hade 2007 ett uppdrag att sammanställa kunskap om medverkan till metodutveckling för hur riskbedömningar ska göras i detta slags ärenden. Tyvärr kunde man konstatera att kunskapsunderlaget är bristfälligt, inte bara i Sverige utan också i andra delar av världen. IMS fortsätter därför nu på regeringens uppdrag med att utveckla metoder för riskbedömningar i socialtjänstens arbete inom familjerätten. Detta slags arbete tar tid – och måste få ta tid för att det ska bli långsiktigt och hållbart. Jag svarar också att en viss tid bör förflyta innan lagändringar följs upp och utvärderas för att man ska kunna få ett väl underbyggt underlag. Jag har ingen annan uppfattning i den frågan i dag.

Dock visade, vilket jag också beskrev i mitt frågesvar, en enkät som Socialstyrelsen skickade ut till kommunerna att det redan före lagändringen gjorts riskbedömningar i socialtjänsten i samband med utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det arbetet fortsätter givetvis parallellt med utvecklingsarbetet som leds av IMS. Helt nyligen har IMS gett ut en rapport, *Standardiserade bedömningar i samband med utredningar om vårdnad, boende och umgänge*, som redovisar forskningsläget. I övrigt har ett utvecklingsarbete tillsammans med Socialstyrelsens socialtjänstavdelning och praktiskt verksamma familjerättshandläggare och forskare inletts.

Avslutningsvis vill jag understryka att arbetet med att ta fram metoder för riskbedömningar är mycket angeläget. Jag anser fortfarande att det arbetet måste få ta den tid det tar för att bli evidensbaserat och hållbart.

Anf. 65 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Det vi debatterar i dag är angeläget. Vänsterpartiet arbetade mycket hårt för en förändring i föräldrabalken, eftersom vi såg att barnets bästa alltför ofta kom i skymundan. Mycket är gjort, men det krävs att vi gör mer – och vi kanske ska påskynda det samarbetet. Det har gått snart tre år sedan lagen blev synlig i de utredningar som har gjorts, bland annat i socialtjänsten och i domstolarna. Jag anser att tre år är en lång tid, och vi borde ha fått ut mer av den tiden.

Hur utvärderingen har gått är en fråga som vi måste kunna besvara. Det gäller speciellt ministern, eftersom det är ministern och regeringen som nu har ansvaret för att se till att barnets bästa alltid kommer i första rummet.

Fru talman! Efter snart tre år har det naturligtvis skett en del förbättringar, men det finns alltför många indikationer på att lagstiftningen inte fungerar fullt ut i praktiken. Det är sorgligt att konstatera att socialtjänsten inte alltid gör de riskbedömningar som krävs för att skydda ett barn som har varit utsatt för eller riskerar att bli utsatt för övergrepp.

Det våld som många kvinnor och barn i vårt samhälle dagligen utsätts för måste tas på allvar, inte osynliggöras i socialtjänstens utredningar, till exempel familjebråk eller familjekonflikter. Det är upprörande.

Vi måste se vad som verkligen händer, nämligen att i vårt samhälle utsätts många kvinnor och barn för misshandel, trakasserier och sexuella övergrepp. Vi måste tala klarspråk. Vi måste skriva i klartext vad som händer. Om myndigheterna inte gör det, hur ska vi då få en förändring i samhället och korrekta domstolsbeslut?

Statsrådet tar upp i sitt svar att ansvaret för att göra riskbedömningar i tvister om vårdnad, boende och umgänge är tudelat, det vill säga att socialtjänsten gör en riskbedömning i samband med utredningen och domstolen har sedan att göra en självständig riskbedömning. Det är bra om det fungerar fullt ut. Problemet i dag är att domstolarna sällan gör självständiga riskbedömningar. I stället lutar de sig helt på de utredningar som följer genom alla rättsliga instanser.

Vi får inte sticka under stol med att många utredningar fortfarande är undermåliga. Vad leder dessa fel och brister till? De leder naturligtvis till att om inte domstolarna följer vad de själva ska göra, det vill säga en självständig riskbedömning, blir resultatet att domen grundas på felaktiga underlag. Det är inte bara sorgligt att konstatera utan även totalt oacceptabelt att dessa ärenden som berör kvinnor och barn i så stor utsträckning inte tas på allvar. Om dessa ärenden verkligen hade tagits på allvar tror jag att vi hade sett en klart förbättrad situation efter tre år.

Ministern har också i sitt svar redogjort för en del som regeringen har på banan. Det är bra, men det är inte tillräckligt. Det här gäller barn, och då får ministern skynda på arbetet. Nu måste vi på allvar komma till rätta med de fel och brister som fortfarande existerar för riskbedömningar.

Vad vill statsrådet göra här och nu för att socialtjänsten ska genomföra de riskprogram som lagen verkligen kräver och domstolen göra sina egna självständiga riskbedömningar? Hur följer statsrådet upp att detta verkligen sker?

Anf. 66 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Låt mig först säga att barns möjlighet att själva få komma till tals har varit en av de allra viktigaste frågorna för mig att förändra i positiv riktning. Jag menar att barns rättsskydd och möjlighet att självständigt få uttrycka sin vilja har tidigare haft en alldeles för liten omfattning och varit för dåligt respekterad.

Vi har försökt att arbeta in i socialtjänstlagen genom redan gjorda förändringar och förhoppningsvis med hjälp av kommande förändringar ett stärkt skydd och förstärkta rättigheter för barnen.

Vi talar mycket om barnkonventionen och barnperspektiv i vårt land, men jag menar att vi alltför dåligt lever upp till dem både lagstiftningsmässigt och tillämpningsmässigt. Därför är en förändring en hjärtefråga för mig. Därför genomförde vi förändringar i socialtjänstlagen 2007. De

handlade om att barn ska ha rätt att få komma till tals och få sin vilja dokumenterad i samband med utredningar. Detta ska vara en av delarna i beslutsunderlaget för socialtjänsten.

Det handlar självklart också om att lyssna in barnen i fråga om vårdnad, boende och umgänge. Barnets bästa är inte ett alldeles entydigt och enkelt begrepp. Det handlar naturligtvis också om att ha en bra barnkompetens hos socialtjänsten för att göra dessa avvägningar och bedömningar på ett relevant och rimligt sätt. Här kommer de förslag som vi har lagt fram om att ha mer av evidensbaserad praktik inom socialtjänsten förhoppningsvis att göra skillnad framöver. Det finns naturligtvis många kompetenta socialtjänstarbetare i vårt land, men det finns också en del som kanske får ta sig an de allra svåraste uppgifterna när de är alldeles nyutträdna på arbetsmarknaden. Vi vet hur svåra uppgifter det kan handla om när enskilda människor har kommit i kläm. Därför är det viktigt att säkra att de som sysslar med barnutredningar tydligt ska ha denna barnkompetens och ha erfarenhet i att göra den typen av riskbedömningar.

Den utredning som jag väntar till mitten av juli, att stärka barns skydd och rättigheter, är viktig i sammanhanget. Här hoppas jag få ännu fler förslag för att lagstiftningsmässigt kunna göra förändringar framöver. Jag har bett om att utredningen ska ge en helhetssyn när det gäller att stärka barns skydd och rätt.

Vi har inte varit överksamma i alla fall. Låt mig säga att vi i regleringsbrevet för 2008 gav Socialstyrelsen i uppdrag, via IMS, att ta fram kunskap för riskbedömningar. Problemet är att det finns så lite kunskap att tillgå. Ämnet är så lite beforskat både i Sverige och i andra länder. Därför handlar det om ett utvecklingsarbete, och utvecklingsarbete tar lite tid. Jag beklagar det, men så är faktiskt verkligheten.

Socialstyrelsen gick också ut med en enkät till familjerättssekreterare i sammanhanget, bland annat till medlemmar i Familjerättssektionernas Riksförening för att nå personer som man vet arbetar med familjerättsliga frågor. En del svarade enskilt, och andra svarade gemensamt för en hel arbetsgrupp. Av de svaren kan vi se att många använder sig av ett risktänkande i ärendena. Man bekräftar också att lagändringen har gjort det tydligare att en sådan ska ingå. Det har gjort att man har tänkt en gång till och blivit tydligare i sina formuleringar. En svårighet man lyfter fram är att bedöma olika källors trovärdighet. Vi inser alla att det är där problemen ligger, det vill säga att väga olika berättelser och versioner mot varandra.

Familjerättssekreterarna efterlyste i enkätundersökningen mer kunskap, och de ser fram emot metodutveckling på området.

I mitt nästa inlägg vill jag berätta om vad vi skrev i regleringsbrevet för 2009.

Anf. 67 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Detta är ett väldigt angeläget område som statsrådet själv har tagit upp och som jag skrivit en interpellation om. Men arbetet måste följas upp mycket tydligare, och det måste påskyndas, anser jag. Det gäller ju barn. Hur länge ska utsatta barn få vänta? Under tiden tvingas många barn – det är fakta – att umgås och leva med förövaren. Det är

totalt oacceptabelt. Barn kan inte, som jag skulle kunna göra, packa sin väska och gå.

Fortfarande saknas kriterier för riskbedömningar. Uppföljning och utvärdering av myndigheternas utredningar och domstolsbeslut saknas fortfarande. Det måste göras ett stort arbete på det området.

Socialtjänsten talar inte alltid med de berörda barnen. Detta är under all kritik. Statsrådet känner till att så kan ske i vissa fall. Det betyder att barnets egen vilja absolut inte beaktas. I utredningar och forskningen på området har vi sett exempel på att barnets vilja och inställning alltför ofta negligeras. Det är skrämmande, det gäller barn. Barnets bästa måste naturligtvis vara ledstjärnan för allt utredningsarbete.

Vänsterpartiet har många gånger tagit upp att vi på allvar måste se över socialtjänstens utredningar i mål om vårdnad, boende och umgänge och hur dessa ska kunna kvalitetssäkras. Detta har vi inte fått regeringen med oss på och inte fått gehör för. Många med mig undrar naturligtvis varför.

Många föräldrar kontaktar i dag Barnombudsmannen därför att de tror att denna myndighet är den instans som till sist, när alla andra möjligheter är uttömda, har möjlighet att granska om principen om barnets bästa verkligen har efterlevts i utredningsarbetet. Men det är inte Barnombudsmannens uppgift utan i stället JO:s uppgift. Det är till JO som föräldern ska vända sig till.

I JO:s uppdrag ingår att övervaka att myndigheter och domstolar avgör alla ärenden och fattar beslut enligt principen om barnets bästa. Men Vänsterpartiet har sett att barnets bästa i JO:s uttalanden hamnat i skymundan. JO tittar ofta inte på innehållet i en utredning utan endast om det har begåtts några formella fel. Just därför anser jag att Barnombudsmannen bör ges befogenhet att granska om ett enskilt ärende behandlas i enlighet med principen om barnets bästa. Inte heller det här har regeringen tagit till sig, och Vänsterpartiets motion avslogs. Jag, och jag tror många med mig, undrar åter varför.

Att frågan om att ta fram metoder för riskbedömningar är av största vikt håller jag till fullo med om, men det tar för lång tid. Jag tycker att arbetet måste påskyndas.

Under denna väntan skulle regeringen naturligtvis ha kunnat agera i andra lägen för att förbättra för barns situation. En sak om jag har tagit upp är just Barnombudsmannens roll. Som sagt var fick vi inte gehör för det. Då tolkar jag det som att regeringen anser att man gör sitt bästa i allt vad gäller barns utsatthet. Är denna min tolkning rätt?

Anf. 68 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag skulle också önska att väldigt mycket hade gjorts mycket tidigare, men det kan jag tyvärr inte ta ansvar för. Det är Marianne Berg mer ansvarig för än jag, eftersom Marianne Bergs parti ingick i det tidigare regeringsunderlaget. Det hade varit bra om vi hade varit mycket längre fram i dessa delar.

Vi har gjort otroligt mycket. Marianne Berg säger att det saknas kriterier och att man måste göra ett stort arbete där. Det är precis det vi gör. I regleringsbrevet till Socialstyrelsen för 2009 har vi gett uppdraget, och det kommer att göras via IMS, att utföra ett utvecklingsarbete just när det gäller riskbedömningarna. De här bedömningarna ska inte bara handla

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

om risk för fysisk misshandel utan också för psykisk utsatthet, för omsorgsbrist, för sexuella övergrepp och för bortförande av barn.

I det här arbetet involveras både forskare och praktiker. Praktikerna kommer att delta i pilottester av instrument och metoder både som utförare, om det är det som föreslås, och med sina erfarenheter av att möta människor i sitt dagliga arbete. Jag tror att det här är ett väldigt bra sätt att göra ett utvecklingsarbete på. Forskare och praktiker jobbar tillsammans. Det är precis det som vi kallar för evidensbaserad praktik och som är en framkomlig väg när så mycket kunskap fortfarande saknas. Då kan det ske ett metodutvecklingsarbete parallellt med den senaste forskningen.

Min ambition är dessutom att på hela socialtjänstens område upparbeta öppna jämförelser. Vi har påbörjat det. Vi har en äldreguide på plats när det gäller äldreomsorgen. Men avsikten är att använda sig av benchmarking, att jämföra hur man lyckats på hela socialtjänstens område. Här är ett naturligt kriterium att titta på i vilken utsträckning som barn har fått komma till tals. Det kan vi mäta nu när vi fått ett metodverktyg som heter BBIC när det gäller utredningsförfarandet. Det finns särskilt med som en punkt. Det är ingen risk att det glöms bort därför att metodverktyget finns framme. De som använder den typen av verktyg glömmer ingenting, de låter barnen få komma till tals, de dokumenterar, det är en del av beslutsunderlaget. Det är så vi måste arbeta – strukturellt, metodiskt, ta vara på erfarenheter för att få fram bra metoder och sedan se till att de metoderna implementeras överallt.

Jag är väldigt glad åt att socialtjänstens medarbetare är så öppna och receptiva. När det kommer nya kunskapsunderlag, när det kommer nya metoder deltar man på utbildningar i väldigt stor utsträckning. Man vill ta till sig de nya sätten. Man känner sig säkert begränsad när man inte har haft den tillgång till metodverktyg som jag tycker skulle ha varit på plats långt mycket tidigare.

Jag har använt väldigt mycket tid för att komma framåt i den här frågan därför att barns rätt och möjlighet att komma till tals och få bli dokumenterade i alla typer av utredningar inom socialtjänstens ram är centralt och viktigt för mig.

När det gäller domstolsförfarandet är det Justitiedepartementet som ansvarar för den lagstiftningen och också för en kommande utvärdering av utfallet på det området.

Anf. 69 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har aldrig suttit i en regering; däremot var vi väldigt pådrivande i dessa frågor, och det kom ett nytt lagförslag 2006. Det är det vi ska se till efterföljs i dag, och det är Maria Larssons regering som bär det ansvaret.

Jag vill inte framföra någon kritik mot socialsekreterarna. Jag vet vilket dilemma de sitter i. Vänsterpartiet har vid flertalet tillfällen tagit upp socionomutbildningen. Den utbildningen måste förbättras när det gäller barnperspektivet, riskbedömningar och mäns våld mot kvinnor och dess konsekvenser. Att förbättra grundutbildningen är ett måste. Det är inte sjyst, anser jag, att en nyutexaminerad socialsekreterare ska bära ansvaret för mycket utsatta, för utbildningen är inte heltäckande. Till detta kommer att socialsekreterarna som arbetar med denna typ av utredningar

naturligtvis måste ha en kompetensutveckling. De kan ha arbetat med dessa frågor i många år och måste hela tiden ha tillgång till kompetensutveckling. Jag anser att man måste föra in att de måste ha en kontinuerlig handledning i de här ärendena. Det är inte ofta det förekommer, och det handlar om resurser. Det är av största vikt också.

Som sagt måste man tillse att det fortsatta arbetet får denna kontinuitet. Det är angeläget att ta med alla aspekter. Har ministern tillsammans med sina kolleger i regeringen fört samtal om hur socionomutbildningen ska kunna förbättras när det gäller barnperspektivet? Hur ska de nyutexaminerade socialsekreterarna kunna få verktyg i sitt arbete så att de på ett korrekt och för alla parter bra sätt kan få arbetet att flyta på så bra som möjligt?

Anf. 70 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Vi har försökt täcka in alla konsekvenser och få alla pusselbitarna på plats därför att vi ser att det här är en så viktig fråga. Barn som lever i en utsatthet och barn som far illa har inte själva så starka röster. Det är en hög angelägenhetsgrad att se till att de får komma till tals och att de, när samhället fattar beslut, blir informerade, är delaktiga och får lämna sina bidrag till att forma en lösning som kan bli till barnets bästa.

Om jag tittar bakåt ser jag att detta inte har fungerat väl. Det behöver göras mycket förändringar. Vi har gjort en hel del redan.

Just problematiken för socialsekreterarna har vi bett Kerstin Wigzell ta upp i sin utredning, som ju egentligen ska titta på om vi behöver en särskild lag för att stärka barnskyddet – alltså en särskild barnskyddslag som skulle brytas ut ur den ramlag som socialtjänstlagen i dag utgör. Vi har bett henne att titta på om man på något sätt kan säkra barnkompetensen hos socialsekreterare. Den utredningen kommer nu i mitten av juli. Jag har ännu inte svar på vad hon har kommit fram till, men hon har fått ett särskilt uppdrag att titta just på den här delen. Vi ser att den är en viktig pusselbit att få på plats.

Som socialsekreterare ska man ha verktygslådan full med användbara verktyg, och då handlar det om ett långsiktigt metodutvecklingsarbete – att titta på vad forskningen säger och att ta till sig inte bara den nationella utan också den internationella forskningen för att få största möjliga kunskap. Detta har varit lite beforskat. Vi har inte tillgång till så mycket. Jag hoppas att det ska ske en väldig utveckling av forskning på det här området, därför att vi är betjänta av det, inte bara i Sverige utan också i andra länder.

Jag tackar Marianne Berg för visat intresse i en mycket viktig fråga – en viktig fråga för mig och för den sittande regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:127
8 juni

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 71 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att motverka ungdomars höga alkoholkonsumtion.

Jag delar Eva-Lena Janssons uppfattning om de sociala skadeverkningsar som ungdomars höga alkoholkonsumtion ger upphov till. Vi har mot denna bakgrund också prioriterat frågor som rör ungdomar och alkohol. Ett långsiktigt arbete genomförs i enlighet med den nationella alkoholhandlingsplanen med delmålen att åstadkomma en alkoholfri uppväxt samt skjuta upp alkoholdebuten. Detta arbete har nu börjat ge resultat. Den nationella trenden bland 15–16-åriga pojkar och flickor följer till stora delar den allmänna trenden i hela befolkningen. Det skedde en ökning av den självrapporterade konsumtionen under början av 2000-talet fram till år 2004, följt av en minskning under perioden 2005 till 2007. Vidare visar studier att andelen 15–16-åringar som rapporterar intensivkonsumtion i Sverige är lägre än genomsnittet i Europa.

Även om vi ser positiva tendenser är de problem som kan förknippas med ungdomars alkoholkonsumtion omfattande vilket ställer krav på ett fortsatt aktivt, brett och evidensbaserat folkhälsoarbete. I detta arbete har bland annat föräldrar, skolan, de brottsbekämpande myndigheterna och Systembolaget viktiga roller.

Föräldrar är de viktigaste personerna i varje barns liv. Regeringen har beslutat om en nationell föräldrastödsstrategi som bland annat syftar till att förbättra samverkan samt skapa fler hälsofrämjande arenor och mötesplatser för föräldrar. Dessa arenor ska möjliggöra dialog kring angelägna frågor såsom hur man som förälder kan förebygga att underåriga brukar alkohol. I detta sammanhang vill jag framhålla Örebro's preventionsprogram, som vänder sig till föräldrar med ungdomar på högstadiet. Programmet syftar till att förebygga tidig alkoholdebut, berusningsdrickande och normbrott bland ungdomar genom att påverka föräldrars förhållningssätt. Programmet går ut på att få föräldrarna att behålla ett restriktivt förhållningssätt till sina barns alkoholkonsumtion under hela tonårsperioden.

Skolan är en viktig arena för att nå barn och unga. Skolans breda hälsouppdrag, skolhälsovårdens ansvar för förebyggande insatser för sunda levnadsvanor och läroplanernas betoning av rektorns ansvar för att eleverna ska få kunskaper om riskerna med alkohol ger en bra grund för skolans insatser på området. För att stödja skolan i detta viktiga arbete har regeringen gett Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att under 2009 och 2010 aktivt sprida metoder som i grund- och gymnasieskolan kan förebygga och reducera elevers bruk av alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak. Flera aktörer ska medverka i detta arbete, bland annat Skolverket, Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet och Sveriges Kommuner och Landsting.

Inom ramen för de brottsbekämpande myndigheternas arbete görs viktiga insatser för att begränsa tillgängligheten till alkohol. I detta sammanhang vill jag lyfta fram Kronobergsmodellen som bygger på nolltolerans när det gäller ungdomar och alkohol. Berusade ungdomar och ungdomar som bär på alkohol stoppas, föräldrarna kontaktas och uppmanas

att komma och hämta sina barn. Efter några veckor inbjuds föräldrarna att tillsammans med sina barn delta i ett möte om alkohol och ungdomar. Av Brottsförebyggande rådets utvärdering framgår att erfarenheterna från de polisområden som arbetat enligt metoden är mycket positiva. Kronobergsmodellen ska spridas i hela landet. Samtliga polismyndigheter ska känna till metoden, vilka moment den omfattar, vilka förhållanden och situationer som metoden fungerar effektivt mot och vilka effekter metoden ger.

Systembolaget har en central roll i arbetet med att motverka alkoholkonsumtion hos ungdomar. Detta arbete sker givetvis genom ålderskontrollen, men också genom informationsinsatser och det samarbete bolaget har med andra aktörer i samhället. Systembolaget genomför informationskampanjer om langning i tv, radio och på Internet kring exempelvis Valborg och skolavslutning. Systembolaget har i mer än hundra butiker samarbete med polisen för att bland annat motverka langning. Bolaget uppmuntrar också samarbete mellan butiker och lokala organisationer, exempelvis genom att organisationerna kan ha sitt informationsmaterial i Systembolagets butiker. Systembolagets dotterbolag IQ genomför vidare en rad insatser för att förändra attityder och beteende i samhället med syfte att minska alkoholkonsumtionen. Som exempel kan nämnas IQ United som är ett samarbete med Svenska Fotbollförbundet och som riktar sig till ungdomslag.

Jag vill avsluta med att framhålla att det är av yttersta vikt att det sker en fortsatt mobilisering med syfte att skjuta upp alkoholdebuten och att minska berusningsdrickandet bland våra ungdomar. Genom att prioritera insatser för barn och unga skapas förutsättningar för att på ett effektivt sätt främja folkhälsan och minska alkoholens skadeverkningar.

Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Tack, Maria Larsson, för ett ganska omfattande och engagerat svar. Jag tycker att det är viktigt att visa på att vi faktiskt är ganska överens i de här frågorna och att ungdomars alkoholvanor oroar oss.

Bakgrunden till interpellationen är att det inför årets valborgsmässofirande redovisades flera undersökningar om ungdomar och alkohol. I en av undersökningarna sade åtta av tio tillfrågade att de tänkte dricka alkohol. Att flertalet ungdomar under 18 år inte hade några som helst problem med att få tag på alkohol borde göra de flesta oroliga.

Men det är inte bara tillgången till alkohol för ungdomar som är ett problem. Attityden från vuxenvärlden till att ungdomar dricker sig berusade märks också på många olika sätt. Det finns föräldrar som köper alkohol och bjuder sina tonåringar på eller som köper ut för att veta vad ungdomarna får i sig.

Förra veckan hade vi skolavslutning i Örebro, och då hade den stora tidningen rubriker om den obligatoriska champagnefrukosten. Några studenter visades upp i sitt hem, där de drack champagne, och det var inte alkoholfri champagne om jag förstod rätt. På många av plakaten på de olika skindorna och lastbilarna som gick genom Örebro stod det: I dag redlös, i morgon arbetslös. Båda de beteckningarna borde bekymra alla.

Prot. 2008/09:127

8 juni

Svar på
interpellationer

Jag var väldigt bekymrad över den stora tillgång till alkohol som verkade finnas på studentflaken. Alla skolor har inte jobbat med att motverka det. Det kan man konstatera.

Precis som Maria Larsson påpekar har vi haft Örebro preventionsprogram, som påbörjades under förra mandatperioden när vi socialdemokrater hade ansvar för de här frågorna.

Det jag tänkte fråga Maria Larsson om är: Behövs det ett förtydligande i skolor om vad som gäller när det handlar om alkohol – att det är förbud? Det är en arbetsplats som vilken arbetsplats som helst, och naturligtvis borde det inte finnas alkohol där.

Kommuners och landstings ekonomiska situation har varit uppe i diskussionen. Här pekar Maria Larsson i svaret på att de har ett ansvar att vara med och verka för de här frågorna. Det håller jag med om. Men kan det bli ett problem när man samtidigt har ekonomiska problem och behöver säga upp lärare och människor inom socialtjänsten?

När det gäller den restriktiva alkoholpolitiken tycker vi att detaljhandelsmonopolet måste försvaras, men vi måste också ha en effektiv kontroll vid försäljning. Framför allt gäller det den svenska alkoholskatten vid näthandeln och att vi ska arbeta för höjda minimiskatter på alkohol vid införseln.

Som jag har uppfattat det drev den borgerliga regeringen under våren 2008 igenom att privatpersoner ska kunna föra in alkoholdrycker i Sverige också för andra personers räkning. Vi menar att det beslutet är felaktigt och en onödig EU-anpassning som försvagar den restriktiva alkoholpolitiken.

Jag kanske kan få någon kommentar kring det från Maria Larsson.

När det gäller ungdomars alkoholdrickande – det har jag sett tydlig statistik på – vet vi att tillgång och, framför allt, åldergräns är det viktigaste. Det handlar också om att man har en hög säkerhet på krogarna.

Maria Larsson har tagit upp en del program. Maria Larsson redovisar i sitt svar till exempel Kronobergsmodellen, som ska spridas till polismyndigheterna i hela landet. Är tanken också att alla polismyndigheter ska jobba på det sättet? Är ni i så fall överens över de olika gränserna när det gäller Justitiedepartementet och Socialdepartementet? Det skulle jag vilja veta, fru talman.

Anf. 73 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har i en interpellation frågat folkhälsoministern vad hon avser att göra för att minska ungdomars höga konsumtion av alkohol.

Man kan egentligen börja med att fråga sig: Hög konsumtion jämfört med vad? Tittar vi på ett europeiskt genomsnitt ser vi nämligen att vi inte har en alarmerande hög konsumtion i Sverige. Jag tycker fortfarande att det finns stora problem. Men som en inledning av debatten och för att sätta saker i sitt sammanhang tycker jag ändå att det är intressant att fundera lite grann över hur man ställer frågor här i kammaren.

Regeringen har en ambitiös och långtgående politik när det gäller alkohol, framför allt när det gäller ungas alkoholkonsumtion.

Det finns mycket att göra, men det finns också mycket att lära sig. Ett exempel är Stadprojektet här i Stockholm, där man under senare år har

visat sig vara väldigt duktig på förebyggande arbete när det gäller ungas alkoholkonsumtion. Det finns mycket att lära.

Interpellanten tog också upp tillgången till alkohol. Det är klart att det är väldigt viktigt hur tillgången till alkohol är för unga. Ett problem är då att den oregistrerade handeln och konsumtionen av oregistrerad alkohol i Sverige är väldigt hög. Ungefär 50 procent av den alkohol som konsumeras försäljs alltså inte på Systembolaget. Även om Systembolaget sköter sitt arbete på alla sätt och vis innebär det alltså inte att vi kan undkomma de problem som alkoholen kan skapa framför allt när det gäller ungdomar.

Ett stort problem, som vi alla känner till, är just den illegala införseln av alkohol från utlandet. Där har vi under den här vintern och den här våren sett en minskning på grund av att den svenska kronan har varit så pass låg. Det har inneburit en ganska dramatisk sänkning av införseln av alkohol från utlandet. Jag tycker givetvis att man bör ta lärdom också av detta.

Men det som jag också tror är viktigt är just detta att man, som regeringen nu gör, stärker de lokala och regionala och ideella organisationerna. Det är ändå på lokalplanet som detta arbete måste göras.

Man säger ofta när det gäller alkoholfrågorna: Någon borde göra någonting. Oftast är det den som står närmast den här ungdomen som faktiskt har kapitulerat inför sitt ansvar.

Det är glädjande att se att skolorna tar denna fråga på större allvar än vad man kanske tidigare har gjort. Ett exempel är det material som har tagits fram, som behandlar just alkoholfrågor och som heter Prata om alkohol. Det har haft en stor spridning i svenska skolor.

Kanske har det varit lite tabu att prata om alkoholfrågor i skolorna. Men förhoppningsvis har då detta fått en renässans.

Låt mig också säga någonting om Kronobergsmodellen, som jag tror är en modell som vi ska arbeta mer med. Jag tror också att vi har större möjligheter att göra detta nu när vi de facto har fått fler poliser i alla svenska polisdistrikt.

Jag tror att den fungerar väldigt väl. Det har utvärderingar visat. Men jag tror att det finns mycket att göra i andra delar av landet, utanför Kronoberg, där man kanske inte arbetar lika hårt och lika strukturerat som man gör i Växjö och Kronoberg. Jag tror att vi kan bli bättre där.

Till sist bara några ord om vad vi kan lära oss. Vad kan vi lära oss av att ungdomar i dag dricker? Det som delvis berörs i interpellationssvaret är att man ser att många ungdomar faktiskt väljer bort alkohol. Samtidigt visar CAN:s senaste studie att de som de facto dricker alkohol dricker mer.

Där tror jag att det handlar om att vi måste bli bättre på att hitta de ungdomar som de facto har problem och gå in med individuella åtgärder för att hjälpa de människorna. Det handlar också om att stötta föräldrarna i att just vara föräldrar. Jag tror nämligen inte att det är lätt i dag att vara tonårsförälder.

Där har vi mycket att lära, men regeringen gör också väldigt mycket. Därför ser jag med tillförsikt fram emot att vi ska fortsätta med den goda utveckling som sker på detta område.

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 74 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Ja, det finns väldigt mycket att säga om det förebyggande arbetet när det gäller drogprevention.

Låt mig först säga så här: Jag tror att det är synnerligen viktigt att det aldrig tappar i kraft, att det hela tiden pågår, kontinuerligt, aktivt och intensivt.

Om vi tittar bakåt i historien kan vi se att en del drogpreventionsinsatser har toppat när kurvorna har gått upp. Då har intensiteten i droganvändandet minskat – det här är väldigt tydligt när det gäller narkotikapolitiken. Då har också insatserna gått ned, och så har de här kurvorna följt efter varandra.

Jag tror att det är centralt att vi vet att det här ständigt måste pågå, eftersom det hela tiden kommer nya generationer. Det måste ske en ständig metodutveckling. Det måste inte minst ske lokalt och regionalt. Det är där det gör den största skillnaden.

Det är därför som vi har sett till att det finns regionala samordnare som kan fungera som supportrar för alla kommuner, som kan få i gång kommunerna med det lokala arbetet. Därför är det viktigt att vi nationellt svarar för metodutveckling, utvärderar metoder och ger lite initiala pengar för att de ska kunna implementeras och komma till användning i hela landet.

Örebro preventionsmetod är en sådan metod som är framgångsrik. Skolan samarbetar med föräldrarna. Föräldrarna är nyckelpersoner i det här. Det finns ingen som har större påverkansmöjlighet. Och föräldrar behöver få veta att alkoholkonsumtionen har ökat med 30 procent i det här landet på tio år.

Även om det ligger ett genomsnitt i Europa är Europa den kontinent där det dricks allra mest. Det här får konsekvenser. Kanske är det de som är skörast och som har de tuffaste omständigheterna omkring sig som riskerar att gå in i både ett riskbruk och ett missbruk.

Där blir det så viktigt vad föräldrar gemensamt beslutar. Fattar föräldrar ett gemensamt beslut om hur de ska kommunicera om alkohol med sina barn har det betydelse. Det kan vi se. Det är en framgångsrik metod. Om föräldrar bestämmer sig kollektivt för att inte bjuda sina barn på alkohol hemma och att inte köpa ut får det väldigt stor betydelse och genomslag i samhället där man bor och lever.

I Stockholm skedde det någonting intressant under den förra studentexamensperioden. Man jobbade aktivt från stadens preventionscentrum gentemot föräldrar men också gentemot krogar och såg till att alla som hade inbokade studentskivor fick restriktioner när det gällde att servera överförfriskade. Man levererade kunskap om hur man hanterar det här, vilket under den här perioden påtagligt minskade ungdomsfylleriet, krogslagsmålen och våldsbrotten.

Det får alltså väldigt stora samhälleliga implikationer när vi lyckas i det drogpreventiva arbetet. Och det går att förändra. Det är det som är den glada nyheten, att det faktiskt går att göra någonting åt detta, om vi bara ser till att vi arbetar aktivt, involverar rätt personer och har metoder som går att använda och sprida.

Samma sak är det med Kronobergsmodellen. Det är alltså Rikspolisstyrelsen som har beslutat att den ska delges alla polismyndigheter. Men polismyndigheterna är självständiga i varje län. Det är därför man skriver

på det här sättet. Men man för inte ut den för att den ska vara en hyllvär-
mare, utan målsättningen är naturligtvis att den ska komma till använd-
ning i varje polisdistrikt. Men man har inte befogenheter att på central
nivå fatta det beslutet.

Sedan är det internationella arbetet naturligtvis viktigt. Vi måste
jobba på det lokala planet, på det nationella planet och på det internation-
ella planet, eftersom omvärlden finns runt omkring oss och gränshandeln
hela tiden pågår.

Det förs in mycket alkohol över våra gränser, men det finns också
ganska mycket myter kring det där. I en undersökning där man har frågat
Stockholmsungdomar varifrån de får sin sprit och alkohol svarar merpar-
ten faktiskt att den kommer från inköp på svenska Systembolaget.

Det handlar alltså om att det är föräldrar och kompisar som langar.
Det innebär också att det finns ganska stora möjligheter att påverka om
vi kommer till tals med föräldrar och med dem som langar.

Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag tror att det är jätteviktigt att komma till tals med för-
äldrar. Jag tycker att Systembolagets kampanj som har varit på tv har
varit helt lysande. Den visar tydligt vilka effekter alkoholen kan ge bland
ungdomar, men även bland vuxna naturligtvis. Det är inte bara ungdomar
som hanterar alkohol på ett oansvarigt sätt.

Det stämmer att alkoholkonsumtionen har minskat bland ungdomar,
men man kan läsa att 61 procent av pojkarna i årskurs 9 drack alkohol
2007 och att det för flickor har minskat från 79 procent till 67 procent.
Då är det fortfarande en majoritet av våra 15- och 16-åringar som dricker
alkohol, och det är i en ålder när man inte har rätt att dricka alkohol och
man inte ska ha tillgång till alkohol.

Det bekymrar mig. Det bekymrar mig jättemycket. Det är jättebra att
antalet minskar. Vi ser att i England och i Danmark där man har möjlig-
het att köpa alkohol har vi den största andelen ungdomsalkoholister. Det
är klart att det finns ett samband mellan tillgång och antalet alkoholister.

Jag tror inte att man ska göra det så lätt för sig att man tror att det
bara är bland ungdomar med föräldrar med alkoholproblem som den här
frågan är svår att hantera. Många av dem som får tag på alkohol lätt har
föräldrar som har alkohol hemma. Så det är klart att det hänger ihop.

Föräldrarna har naturligtvis det största ansvaret, men jag ser också att
det behöver göras mycket. Jag har motionerat inför hösten om att vi ska
dra i gång den Spola-kroken-kampanj som jag själv kommer ihåg från
70-talet. Där var idrottsrörelsen med och framstod som förebild för vik-
ten av att strunta i alkohol. Jag tycker att man ska göra allt som går att
göra för att minska alkoholkonsumtionen bland ungdomar. Det är viktigt
och bör inte lämnas oprövat.

När det gäller vad skolorna kan göra tror jag att det är bra att man tit-
tar på olika saker och framhåller det som har varit bra. Men jag tror
också att det är viktigt att man pekar med hela handen.

Även om polismyndigheterna är självständiga myndigheter tycker jag
att det vore ett uppdrag att hantera frågan så att man inte tittar bort när
ungdomar går förbi. En folköl är lika med fyra centiliter starksprit. Skulle
man tänka på det skulle man kanske bli lite mer orolig när man ser ung-
domarna som kommer med alkoholen. När det gäller kommuners möj-

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

lighet att vara aktiva tror jag att man där i dag är lite bekymrad på grund av neddragningar både i skolan och inom annan verksamhet.

Det jag försökte ta upp tidigare var också den ökade införsel som sker. Det är inte bara Systembolagssprit. Det är den smugglade spriten som kommer in.

Nu har man från regeringens sida öppnat för den. Jag har i alla fall uppfattat det som att man tidigare har varit motståndare mot att ha högre införselkvoter. Så min fråga till Maria Larsson är: Står ni fast vid det? Jag har uppfattat det som att ni har medverkat till att man kan ta in för andra personer. Jag hoppas få ett svar från statsrådet, fru talman, om hur det ligger till i den frågan.

Anf. 76 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag befinner mig i en något märklig situation att fundera på att svara på frågorna fast Maria Larsson kommer efteråt. Men tillåt mig detta grova etiketsbrott.

Ni var också delaktiga i att ta fram beslutet som rörde Internethandel för alkohol. Jag vet att detta har diskuterats i olika sammanhang, bland annat i den alkohollagsutredning som remisstiden går ut på i dag om jag inte har fel.

När man tittar på hur detta ser ut i verkligheten tror jag att ungdomar inte är riktigt rätt målgrupp för att köpa alkohol via nätet. Många gånger handlar det om korta tider när ungdomar vill ha alkohol. Att vänta två eller tre dagar fungerar inte.

De undersökningar som har gjorts, även om det kanske skulle behövas mer data när det gäller just köp av alkohol över Internet, visar att det är en försvinnande liten del. Folkhälsominister Maria Larsson har sagt att Systemspriten är en väldigt viktig del av det som dricks även bland ungdomar. Men om vi har en oregistrerad alkoholkonsumtion på närmare 50 procent måste man titta på alla delar.

Då får man titta på skatterna. Det handlar både om minimiskatter och om vilka skatter vi har i Sverige. Det är självklart.

Jag skulle också vilja säga något kort om metodutveckling som jag tror är viktigt. Det handlar om alla delar i socialt arbete när det gäller ungdomar. Vi har kanske varit lite slarviga när vi har utarbetat och använt metoder.

Kommunerna kanske inte riktigt har fått det stöd som de har behövt för att kunna hitta rätt modeller. Där tror jag att vi har ett viktigt arbete som politiker. Socialstyrelsen har nu fått i uppdrag att se över detta. Det tror jag är en viktig uppgift för att kunna hjälpa kommunerna att i sin tur hjälpa föräldrar att bli goda föräldrar och att också hjälpa skolorna att våga vara de samtalspartner som de behöver vara.

Anf. 77 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag hann aldrig till det europeiska perspektivet i det förra svaret, så jag vill gärna ta och besvara de frågorna nu. EU-arenan är väldigt viktig för oss att arbeta med. Vi skrev tydligt i den första regeringsförklaringen som ligger till grund för hela mandatperioden att vår uppgift är att se till att det finns en restriktiv alkoholpolitik på plats i Sverige och att vi från svensk sida för den. Därför har vi verkat bland annat för höjda minimiskatter på alkohol.

Det är intressant att se att flera europeiska länder i dag höjer sina alkoholskatter. Vi har ett gemensamt problem, inte minst med ungdomsdrickandet.

Vi har verkat för bättre punktskatter. När punktskattedirektivet var uppe och behandlades – jag kommer inte riktigt ihåg hur länge sedan det är – fick vi till stånd, mycket genom svenskt pådrivande, en bättre kontroll av alkohol som privatimporteras. Man ska tydligt kunna identifiera ursprungsland och därmed också beskatta i mottagarlandet. Den alkohol som köps i Tyskland ska kunna beskattas i Sverige.

När det gäller Rosengrendomen, som Eva-Lena Jansson talade om i sitt första inlägg, var det verkligen inget som vi ville ha infört eller bidrog till att införa. Det är ett mål som har legat i EG-domstolen. Utslaget blev att Sverige skulle tillåta det här. Det var inte mycket förhandlingsutrymme där. När domstolen dömer har vi att rätta oss därefter. Det gjorde att vi fick be riksdagen att besluta om lagändringar.

Men det är viktigt att där säga att även på sådan alkohol ska skatt betalas i Sverige. Man har skattskyldighet i Sverige för den alkohol som importeras. Det gör att den inte blir så rasande mycket billigare, eftersom de svenska skatterna är höga. Det är ett av våra två verkningsfulla instrument i den restriktiva alkoholpolitiken.

Det handlar om höga skatter på alkohol, och det handlar om försäljningsmonopolet. Båda två är väldigt viktiga instrument i den restriktiva alkoholpolitiken.

På EU-nivå finns det väldigt mycket mer att göra, skulle jag vilja säga. Det finns en samsyn på ett annat sätt i dag. Det finns en syn på alkoholen som en folkhälsofråga, inte som en näringslivsfråga eller som en handelsfråga längre.

Jag kan se att alla länder i dag jobbar mot ungdomsdrickandet. Det kommer att vara en av mina prioriterade frågor under ordförandeskapet. Vi kommer bland annat att ha en stor expertkonferens här i Stockholm i september månad med ministerdeltagande men också med väldigt många experter och frivilligorganisationer från många länder.

Vi kommer också att vara arrangör för världens första internationella alkoholkonferens, även den i september. Det är första gången som det arrangeras en sådan, och vi får förmånen att arrangera den tillsammans med WHO.

Vi försöker verkligen att vara offensiva i det internationella arbetet. Vi är beroende av hur omvärlden ser ut, också för vad som händer i Sverige.

Visst kommer det väldigt mycket alkohol över gränserna. Jag var nere hos tullen i Helsingborg för ett par veckor sedan, såg de överlastade bilarna och hörde polisen och tullen berätta om att samma bilar kan återkomma flera gånger per vecka. Det handlar naturligtvis inte om att det är privat bruk. Det försäljs, många gånger till minderåriga ungdomar.

Det gäller att kunna bekämpa det med tullens och polisens insatser. Därför är det glädjande att både tullen och polisen har fått ökade resurser för att kunna göra det arbetet på ett gediget och bra sätt.

Det är lite av en ojämnhet, för det är naturligtvis väldigt mycket att inventera en enda bil. Man måste lasta ur allting, dokumentera allting och sedan skrida till handling. Men det förtar inte vikten av att vi gör ett offensivt arbete.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 78 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Det känns skönt att jag och Maria Larsson är överens om att ungdomar inte ska dricka den mängd alkohol de dricker i dag och om att det behöver göras mycket.

Jag tror att attitydfrågorna är bland det viktigaste vi kan jobba med. Jag tror att det behöver lyftas fram förebilder i olika sammanhang och på olika sätt för att få ungdomar att förstå att det där med att gå på fest inte nödvändigtvis innebär att man måste dricka alkohol.

Jag tror också att det behöver vidtas kraftfulla åtgärder för att minska langningen. När det gäller prevention och höjda straff för dem som langar alkohol i stor skala till ungdomar tror jag att det skulle påverka vuxnas attityd till langning av alkohol om man kunde få en högre straffskala. I dag kanske man tycker att det är en alldeles för stor förtjänst för att låta bli. Det är bra att polisen arbetar med det aktivt. Jag hoppas att fler tar efter Kronobergsmodellen. Jag ser fram emot det.

Som sagt: Minska införselkvoterna till Sverige och se till att höja alkoholskatten i hela Europa. Det borde vara en prioriterad fråga, inte bara för Sverige utan även för övriga europeiska länder. Ungdomar förtjänar bättre än att börja sin ungdomstid med att bli alkoholister.

Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Minskade kvoter skulle underlätta för Sverige att ha den restriktiva alkoholpolitiken. Det är angeläget. Där har vi inte så många supportrar i ministerkretsen ännu. Det gäller att tala om det här och söka samarbetspartner för den frågan.

Jag tror i likhet med Eva-Lena Jansson att det handlar väldigt mycket om attitydfrågor. Vi har sett en attitydförändring exempelvis hos pojkar i årskurs 9. Tidigare på 2000-talet var det 80 procent som drack och 20 procent som avstod helt och hållet. I dag är vi uppe i 40 procent som fattar ett aktivt beslut och avstår. Det är en ganska stor förändring över ganska kort tid. Men det räcker inte. Vi kan inte nöja oss med det, för det är inte tillåtet att konsumera alkohol om man är under 18 år. Det är det budskapet som vi måste tala om, vi som är vuxna i landet, vi som är föräldrar, vi som är lärare, poliser eller vad vi nu jobbar som. Vi ska vara vuxna föredömen som vågar prata alkoholfrågor.

Till hjälp har alla föräldrar som har 14-åringar i dagarna fått en bok utskickad via Folkhälsoinstitutet. Det är ett led i kampanjarbetet. Den heter *Tonårsparlören* och har kommit tidigare år också. Den är ett verktyg för föräldrar om hur man kan kommunicera om alkoholfrågan med sina ungdomar. Som sagt kommer den i 14-årsåldern, då man vet att det är allt fler ungdomar som testar för första gången. Den här boken vet vi är väldigt uppskattad av föräldrarna. Den är ett verktyg. Det handlar hela tiden om att hitta nya typer av information som når mottagarna, tas emot på rätt sätt och åstadkommer handling. Här får vi aldrig sluta söka. Det är därför jag betonar så mycket att arbetet måste pågå hela tiden.

Vi vet också att vi har 385 000 barn som växer upp i familjer och hem där det finns riskbruk eller missbruk. Det är en otroligt stor mängd barn. De har fem gånger förhöjd risk att hamna i missbruk eller kriminalitet under sitt liv. Därför är det av hög angelägenhetsgrad att vi minskar totalkonsumtionen av alkohol.

16 § Svar på interpellation 2008/09:553 om brottsofferjourer med HBT-inriktning

Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Elisebeht Markström har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att den enda befintliga brottsofferjouren med uttalad HBT-kompetens ska tilldelas långsiktig finansiering för fortsatt verksamhet med innehåll där de tre områdena våld i samkönade relationer, hatbrott och hedersrelaterat våld och förtryck rymms.

RFSL:s brottsofferjour bedriver en unik och värdefull verksamhet. Jag håller med om att det är viktigt att möta behoven av skydd och stöd för HBT-personer som utsätts för våld, oavsett våldets karaktär. Därför beslutade regeringen den 28 maj i år om att öppna upp villkoren för det statsbidrag som RFSL:s brottsofferjour får del av. Det innebär i praktiken att brottsofferjouren kommer att kunna använda statsbidraget även för annan brottsofferverksamhet än den som berör personer som har blivit utsatta för våld i nära relationer.

Det finns ett stort behov av kunskaps- och verksamhetsutveckling för att bättre möta behovet av skydd och stöd för personer som utsätts för våld i samkönade relationer. Vi vet visserligen att våld i samkönade relationer och mäns våld mot kvinnor i nära relationer har många likheter. Men det finns också olikheter, vilket gör att särskild kunskap om våld i samkönade relationer behövs. Detta är något som regeringen har uppmärksammat i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Genom åtgärderna i handlingsplanen vill regeringen skapa förutsättningar för en långsiktig ambitionshöjning inom området. En av åtgärderna är att Nationellt centrum för kunskap om mäns våld mot kvinnor, NCK, har fått i uppdrag av regeringen att utöka sitt arbete med informations- och kunskapsspridning till att omfatta även våld i samkönade relationer. Bland åtgärderna ingår också att bidragen till såväl brottsofferverksamhet för HBT-personer som andra kvinno- och brottsofferjourer har stärkts.

Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att följa upp och utvärdera åtgärderna i handlingsplanen. En delredovisning ska lämnas den 31 januari nästa år och uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2010.

Anf. 81 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var innehållsmässigt mycket glädjande, får jag säga. Här får vi veta att regeringen alldeles nyligen har fattat beslut om att öppna upp villkoren, så att den nationella brottsofferjouren för HBT-personer också ska kunna använda medlen till annan verksamhet än det begränsade som det tidigare har varit tal om.

Att jag har ställt den här interpellationen har sin bakgrund i att jag har kunnat konstatera att den här brottsofferjouren har stått utan stöd från den 1 januari i år. Den har inte haft sin finansiering färdig på det sätt som den

har haft under rätt många år tidigare. Det bekymrar naturligtvis alla som arbetar med brottsofferfrågor. Den här gruppen av brottsoffer behöver bemötas med särskild kompetens, och det är just vad den nationella brottsofferjour som finns här i Stockholm har. Nu finns det några sådana till, det vet jag. Det har Maria Larsson svarat på i en tidigare interpellation. Det var upplysande att få veta det. Men nationellt är det nog så att det är den här verksamheten som så många runt om i landet söker sig till.

Visst kan man väl fundera lite grann över varför just denna brottsofferjour har stått ofinansierad. Vad är bakgrunden till det? Regeringen satsar rätt mycket pengar på brottsofferstöd som en konsekvens av handlingsplanen vad gäller mäns våld mot kvinnor. Där nämns också våld i samkönade relationer alldeles särskilt.

Men när vi kommer till hatbrotten och hedersbrotten är det alltså inte alls finansierat i den här verksamheten i år. Det har bekymrat mig, särskilt mot bakgrund av att Maria Larsson i januari i år, tror jag, i en interpellationsdebatt sade till Marianne Berg att den här brottsofferjouren kunde söka medel hos Socialstyrelsen och Brottsoffermyndigheten, vilket visade sig vara ett mindre gott råd, för ingen av dem kunde fördela pengarna på det sätt som vi nu efterfrågar.

Det handlar alltså om långsiktig finansiering över tid, kanhända inte med ett eget anslag – det är inte det jag säger – men med en långsiktig finansiering, så att man inte behöver hålla på år för år och söka projektmedel. Den tiden är redan förbi. Det har redan gjorts. Brottsoffermyndigheten har gett stöd för uppbyggnaden av den här verksamheten. Nu är det dags att gå över till eller rent av fortsätta med den fastare finansiering som har funnits under de senaste tre åren.

Jag skulle vilja fråga statsrådet med anledning av det svar som vi har fått och det beslut som regeringen fattade den 28 maj: Är det fråga om långsiktig finansiering, eller är det fortfarande fråga om projektbidrag? Från vilken myndighet avser Maria Larsson att fördela just de här pengarna? Det är väldigt viktigt för dem som är ansvariga för verksamheten att få det klart för sig.

Att det finns medel för verksamheterna som rör våld i samkönade relationer känner jag till. Jag vet också att just den här organisationen ihop med kvinnojourerna och brottsofferjourerna ska göra ett gott arbete för pengarna. Här är alltså frågan om detta är en långsiktig finansiering. Kommer Maria Larsson att till nästa års regleringsbrev se till att den här finansiering finns inrymd under någon myndighet för långsiktig finansiering?

Anf. 82 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det som regeringsbeslutet som vi tog den 28 maj 2009 innebär är att vi öppnar upp villkoren för det statsbidrag som RFSL:s brottsofferjour tar del av. Den ändring som vi har skrivit in i Socialstyrelsens regleringsbrev är att "satsningen på brottsofferverksamhet för homo-, bi- och transpersoner som utsatts för våld i nära relationer fortsätter. Under 2009 ska Socialstyrelsen fördela 2 500 000 kronor till organisationer som främjar brottsofferverksamhet för homo-, bi- och transpersoner" särskilt med avseende på individer "som utsatts för våld i nära relationer".

Nu kan alltså bidraget omfatta även verksamhet för hatbrottsoffer eller offer för hedersrelaterat våld. Ändringen i villkoren innebär helt enkelt att RFSL:s brottsofferjour inte kommer att drabbas av återbetalningskrav om de använder statsbidraget till verksamhet för hatbrottsoffer eller offer för hedersrelaterat våld. Vi såg att det inte alltid går att separera. Man får verksamheter av olika slag. Det blev en ohållbar situation, som vi bedömde det. Därför öppnar vi för att bidraget ska kunna användas också för den typen av verksamhet riktad till individer som har utsatts för den typen av brott.

När det handlar om den långsiktiga finansieringen måste jag säga att liksom alla andra bidrag till ideell verksamhet är regeringens beslut om stöd till brottsofferverksamhet för HBT-personer tidsmässigt avgränsat till det statliga budgetåret. Så är det för alla ideella organisationer. Regeringen har dock, bland annat i Socialstyrelsens regleringsbrev, aviserat att de här 2,5 miljoner kronorna ska avsättas under 2010 för brottsofferverksamhet – under förutsättning att riksdagen också anvisar medel för ändamålet.

Det är inte så många saker som vi redan säger att vi för 2010 avsätter de här pengarna till. Allting är ju en öppen fråga tills budgeten är beslutad, men avsikten är att också under 2010 kunna göra det här. Det är alltså lika mycket pengar som under 2008 och 2009.

Samma sak gäller kvinnojoursverksamheten. Det handlar egentligen om att kommunerna via socialtjänstlagen har ett ansvar för att ge stöd, skydd och hjälp åt sina kommunmedborgare. Det är samma typ av verksamhet som de här frågorna handlar om. De ryms också i det som är kommunens ansvarsområde. Därför måste kommunen fortsatt vara huvudman. Det vi har gjort är ju att uppmana kommunerna att samarbeta med frivilligorganisationer, kvinnojourer och brottsofferjourer, och att de får del av de bidragsmedel som vi särskilt har avsatt för den här verksamheten, vilket som säkert Elisebeht Markström känner till är ganska stora pengar.

Anf. 83 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag vet också att det naturligtvis är år för år. Icke förty är det så att en del anslag återkommer år för år. Brottsoffermyndigheten fördelar ju varje år ett bidrag till Brottsofferjourernas Riksförbund, ett rätt stort sådant också. Socialstyrelsen har i många år, så länge jag kan överblicka, faktiskt också finansierat riksorganisationernas verksamhet.

Det är på samma sätt med den här jouren, även om den är mer konkret därför att man också tar emot hjälpsökande i just den här verksamheten. Men det får ses som en nationell angelägenhet, och det är ett intressant utvecklingsarbete som pågår där. Finns det någonstans i landet samlad kunskap om HBT-gruppens brottsutsatthet är det just på den här brottsofferjouren. Därför kan den inte behandlas som en kommunal fråga. Då skulle ansvaret falla på Stockholms stad, och jag tror inte att de är intresserade av att stå för finansieringen för hela landet.

Den här verksamheten kan heller inte sägas rymmas inom det länsstyrelsen fördelar vad gäller utveckling av brottsofferarbete ute i landet som kvinnojourerna, brottsofferjourerna och även tjejjourerna kan ta del av. Det här är en annorlunda verksamhet som måste få sin finansiering på ett

lite annorlunda sätt än det traditionella. Omöjligt är det inte, men det är bra att få höra att regeringen också för 2010 i vart fall tänker sig att lägga fram för riksdagen att fatta beslut om samma summa också för nästa år.

När det gäller brottsofferstöd över huvud taget sade statsrådet att det är en angelägenhet för kommunerna. Förvisso är det så och har varit under många herrans år. Det har till och med blivit skarpare. Man ska, inte bör, se till att brottsoffer får den hjälp och det stöd de behöver.

Jag undrar om statsrådet kanhända har nåtts av den diskussion som pågår ute i landet nu, där kommunerna går från ideell verksamhet till att upphandla kvinnojoursverksamhet. Det är det jag tänker på i första hand. Det är ett litet stickspår. Jag inser det. Men eftersom statsrådet nämnde just det ansvaret kan jag förmedla att det är en sådan utveckling på gång ute i landet, ute i självaste verkligheten. Ideella kvinnojourer som i många herrans år har finansierats med verksamhetsbidrag från kommunerna, kanske från flera kommuner gemensamt till och med till en kvinnojour, nu omfattas av upphandling från kommunerna. Det är en utveckling som är oerhört annorlunda än vi har sett tidigare.

Det är ett stickspår. Jag inser det. Jag får kanhända återkomma med den frågan i en annan interpellationsdebatt.

Det svar som jag har fått i dag när det gäller att just stödet till den brottsofferjour som får sägas vara HBT-jouren i Sverige också kan användas till annat än hjälp vid våld i samkönade relationer, det vill säga öppnas för alla brottsoffergrupper som kommer dit, är oerhört glädjande. Jag tackar så mycket för det svaret.

Anf. 84 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är sällan man kan ge så konkreta och jag hoppas glädjande besked i en interpellationsdebatt så det gläder också mig.

Sedan kan vi säga att det finns några ställen till, även om RFSL:s brottsofferjour i Stockholm tror jag var först med att ha en unik verksamhet. Vi har HBT-jouren för lesbiska och bisexuella kvinnor i Norrköping och kvinnojouren i Norrköping i samarbete med RFSL, en verksamhet som startade 2007 för homo-, bisexuella och transkvinnor som också har telefonjour.

Jag kan bara nämna att inom ramen för regeringens satsning på att stimulera kvinnofridsarbete har verksamheten för våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer också beviljats bidrag via den kommunala potten.

Jodå, jag befinner mig i verkligheten, och jag får lite olika signaler. Låt mig säga att den utvärdering som vi ska göra när det gäller kvinnojoursarbetet och hur det ser ut i de olika kommunerna naturligtvis blir viktigt, intressant och vägledande för fortsättningen. Även om man från kommunernas sida samarbetar med ideella organisationer och i vilken form man än gör det är det viktigt att säga att kommunen fortsatt är den som har ansvaret för att se till att stöd och hjälp erbjuds på ett bra sätt och naturligtvis för att kunna följa upp verksamheten och se till att den håller en fullgod kvalitet. Utvärdering är viktigt i alla sammanhang, både när det gäller staten gentemot kommunerna och kommunerna gentemot olika verksamhetsutövare.

Med det ber jag att få tacka för debatten.

Anf. 85 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Göran Persson i Simrishamn har frågat mig vad mina rekommendationer är till livsmedelskedjor, skolkök, restauranger och allmänhet avseende svensk närfångad fisk.

Jag kan börja med att konstatera att jag delar Göran Perssons syn att yrkesfiskarnas egen märkning Närfiskat är ett initiativ som ska uppmärksammas av flera skäl. Märkningen Närfiskat ger konsumenten viktig information om var och hur fisken är fångad. Det är väl känt att långa transporter av mat bör undvikas av miljöskäl. Närfiskat är dessutom ett initiativ som kan gynna det lokala kustnära samhället, vilket är positivt. Större delen av fiskerinäringen är lokaliserad till landsbygden. Att verka för en fortlevnad och hållbar utveckling av fiskerinäringen är en del i att skapa en levande landsbygd. Det är viktigt att vi har ett livskraftigt småskaligt kustnära fiske.

Torsk är, från en kommersiell synpunkt, en av de viktigaste arterna i det svenska fisket. Torsk är god och nyttig mat, och det är inget fel i att äta lagligt fångad fisk. Torskbeståndet i östra Östersjön visar på en positiv utveckling. Även forskare och WWF påtalar att så är fallet. Denna torsk är inte längre rödlistad enligt WWF:s egen listning. Det internationella havsforskningsrådet Ices rekommenderar att torskfisket där kan öka. Det är med glädje jag konstaterar att våra förvaltningsåtgärder och politiska beslut har bidragit till denna utveckling. Jag kommer att fortsätta verka för att torsken förvaltas på ett ansvarsfullt sätt för att nå en långsiktig hållbarhet.

Jag välkomnar näringens projekt Närfiskat och jag är positiv till att vi i Sverige äter svensk närfångad fisk.

Anf. 86 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern tillika fiskeministern för svaret. Det råder väl inget tvivel om att vi är överens om det goda i att Närfiskat har kommit in. Jag hade inte mer än precis lämnat in interpellationen förrän man släppte på rödlistningen av torsken. Det är positivt att vi nu också tillsammans kan inse att torsken, i varje fall det östra beståndet, är räddad. Man kan nu fiska i det östra beståndet med gott samvete och inte minst äta den torsk och annan fisk som kommer därifrån.

Herr talman! Jag tycker att det är på sin plats att först och främst tala om vad Närfiskat egentligen är. Det är ett initiativ från fiskbranschen för att förbättra informationen till konsumenten. Man vill gå ännu längre än EU:s regler och berätta om var fisken är fiskad, alltså i närområden runt Sveriges kuster och insjöar. Det är viktigt med korta avstånd mellan fångstplats och försäljningsställe. Det ska även vara korta tider mellan fångstdatum och försäljning. Detta främjar kvalitet och minskar onödiga transporter. Vi vet att Sveriges konsumenter vill veta mer om var fisken kommer ifrån.

*Svar på
interpellationer*

Med Närfiskat kan man tala om var fisken har sitt ursprung, vilken båt det är som har fiskat den och när den är såld till en förstahandsmottagare. Som konsument får man viktiga kunskaper om den fisk man köper hos fiskhandlare som är medlemmar i Närfiskat. Det finns medlemmar som är såväl fiskare som mottagare av fisken samt grossister, restauranger, affärer och så vidare.

Jag kan nämna några punkter för Närfiskat.

Fisken ska vara fångad inom lagstadgad svensk fiskekvot och med godkända metoder. Den ska vara fångad av licensierade svenska fiskare. Den ska saluföras av Fiskeriverket auktoriserade förstahandsmottagare eller via dokumenterad direktförsäljning. Den ska ha hanterats av yrkesfiskare och fiskhandlare med flera som har genomgått utbildning och tecknat avtal med Närfiskat. Medlemmarna granskas. Det ska finnas dokumentation från fångsten ända fram till detaljhandeln för att man ska kunna ha full spårbarhet. Även denna dokumentation ska vara tillgänglig för konsumenten vid försäljning.

Jag tycker att det är viktigt att vi får fram detta så att det sprids. När vi letar efter fisk där den säljs ska vi kunna se att det finns Närfiskat. Detta gäller längs hela Sveriges kuster – uppifrån den västra kusten vid Marstrand runt om sydkusten och ända upp till Luleå. Där finns såväl fiskare som fiskhandlare och restauranger och affärer som begagnar sig av denna metod – Närfiskat.

Vad kan man då säga om hur detta ska nå ut? Och vad ska det göra för nytta? Vi vänder den trend som har varit rådande sedan tidigare – att man skulle äta fisk i allmänhet och svensk torsk i synnerhet med dåligt samvete. Eskil Erlandsson skriver i sitt svar att det inte är något fel i att äta lagligt fångad fisk. Jag skulle vilja påstå att det är fel att *inte* äta lagligt fångad fisk.

Det är bra att fiskeministern och jag är överens om detta, men jag skulle ändå vilja gå vidare med en fråga. Jag vet att man nu har kommit med en utredning vad gäller den kustnära och närfångade fisken. När denna utredning går vidare skulle kanske även initiativet med Närfiskat och vad det har för betydelse kunna ingå. Hur når vi ut med denna information ännu bättre?

Anf. 87 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag tackar Göran Persson för interpellationen. Det är en viktig frågeställning som är under debatt. Jag tycker att det småskaliga kustnära fisket är speciellt viktigt. Det är viktigt för mig därför att det handlar om att värna men också utveckla en levande landsbygd i alla olika delar av Sverige.

Det är viktigt eftersom detta fiske ger möjlighet att ge liv åt Sveriges långa kust. Det är också i detta fiske som vi kan ha en stor del av vårt framtida fiske i Sverige.

Vi vet en del om denna typ av fiske, dock ej tillräckligt. Av det skälet har regeringen på regeringssammanträdet i torsdags bett ansvarig myndighet, Fiskeriverket, att komma med förslag på hur detta fiske ska kunna utvecklas – detta efter det att fisket har kartlagts och analyserats.

Det här är viktigt för mig, för jag vill öka det som är under fråga i interpellationen, det vill säga Närfiskat. Det ger nämligen fördelar ur mil-

jösynpunkt. Det ger fördelar i form av ökad sysselsättning och det ger en ökad kunskap hos konsumenter om produktionskedjan. Det skapar också en viss trygghet hos oss konsumenter, tycker jag. Därtill kan läggas att det borde ha en positiv inverkan på kvaliteten hos den goda fisken.

Prot. 2008/09:127
8 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 88 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Jag instämmer i att det inte minst handlar om kvaliteten och om bättre fisk. Det kanske ligger bland annat i detta; ibland får man fisk som inte är som den ska vara. Den är som bäst när den är som färskast och när man vet hur man ska handha fisken. Det kan också vara en del i hur man ska gå till väga för att nå ut med budskapet.

Det nämndes här hur viktigt detta är inte minst för bygden. Eftersom jag har mina huvudsakliga frågor i kulturen vet jag att fiskare och våra kustsamhällen med hamnar och mindre hamnar som inte har någon större verksamhet är viktiga också för kulturen i vårt land. Det handlar om kulturhamnar. Vi ska kunna ha levande hamnar med mindre båtar som tar i land fisken och får avsättning för densamma.

Vi är i ett läge där vi har en ökande mängd torsk. Det har man genom forskning kommit fram till. Huruvida vi ska använda denna ökande mängd som ökade kvoter behöver vi inte ta upp i den här debatten. Vi kanske ska handskas med detta på olika vis. Men vi vet i alla fall att torsken inte är hotad i det östra beståndet, och därför kan vi med gott samvete fiska upp den.

Fiskarna måste alltså få avsättning för sin fisk. Som jag nämnde i min interpellation är det viktigt att man går vidare till försäljningsställen, inte minst till kommuner och restauranger. Då kanske ungdomarna lär sig att äta och handha torsk. I skolan, i hemkunskapen på högstadienivå, lär man sig att tillreda olika sorters mat. Även där bör man lära sig att tillreda fisk. Okej – det går att mätta magen med fiskpinnar, men det kanske inte är det mest kulinariska man kan laga av torsk och annan fisk.

Det är viktigt att vi når ut och att informationen finns. Torsken är räddad, och vi kan använda den på ett bra sätt. Via priset och det sätt man handskas med det hela på via mellanhänder kan man nå ut till olika led så att alla lär sig detta. Man ska under sin uppväxt även äta svensk närfiskad fisk.

Jag vill också nämna att det inte bara är ett fåtal som är medlemmar i konstellationen Närfiskat. Det är hundratals fiskare, fiskhandlare, grossister och affärer. Man kan gå in på Sveriges Fiskares Riksförbunds sida och titta vilka som är medlemmar där; vilka båtar, grossister, fiskhandlare med flera som är med där. Det är en öppen handling, och allmänheten kan ta del av alla dokument.

Jag tycker också att vi ska slå ett slag just för att man i skolor och kommuner, som jag skrev, ska få handskas ännu mer med torsken. Man kanske också ska göra en kartläggning av hur det här fungerar och vilka som har anslutit sig och inte.

Anf. 89 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag är alltså glad över det initiativ som har tagits till projektet Närfiskat. Jag tycker därtill att det är upp till näringsens organisationer att utveckla verksamheten så att fler ansluter sig till projektet.

Men det är också upp till näringsens organisationer att göra reklam för sitt projekt bland oss konsumenter för att på så sätt ytterligare utveckla sin verksamhet.

Som jag sade i mitt tidigare inlägg tycker jag att detta är en viktig frågeställning, och jag vill än en gång tacka för den interpellation som har avgivits.

Anf. 90 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Då kan jag bara kort avsluta med att säga att vi är överens om att Närfiskat är bra för fisken, och för torsken, eftersom man fiskar efter de rekommendationer och den forskning som finns. Det är bra för miljön, och vi slipper transporter om vi kan använda den fisk vi har i vår närhet. Det är bra för kvaliteten; att vi får mat som är av högsta kvalitet och som är nyttig att äta.

Jag vill bara avsluta med att säga att jag hoppas att det under Sveriges ordförandeskap nästa halvår vid något tillfälle serveras svensk torskfilé tillsammans med god potatis och lingon så att man även på högsta EU-nivå vet att vi här i Sverige kan handskas med och tillaga fisk.

Anf. 91 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! En av mina övergripande prioriteringar under det svenska ordförandeskapet är att föra ut den svenska synen att vi måste ha ett uthålligt fiske i alla delar av unionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellationerna 2008/09:526 och 529 om kvotering till bolagsstyrelser

Anf. 92 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Gunvor G Ericson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att åstadkomma en jämställdhet i kommunala och landstingskommunala bolag och styrelser och vilken tidsplan som finns för detta, vilka åtgärder jag avser att vidta för att åstadkomma en jämn könsbalans i börsbolag och vilken tidsplan det finns för det, om jag avser att låta utreda möjligheterna att införa kvotering som metod liknande det som finns i Norge och Finland för att nå mer jämställda styrelser samt om jag är beredd att skjuta till pengar till utbildning för börsbolagens valberedningar och rekryterare för att de ska kunna rekrytera på jämställt sätt.

Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att verka för en lagstiftning liknande den man har i Norge när det gäller representation i bolagsstyrelser.

Eftersom dessa frågor berör varandra har jag valt att besvara båda interpellationerna i ett gemensamt svar.

Frågan om kvotering är särskilt aktuell nu när börsbolagen haft sina årsstämmor och andelen kvinnor inte nämnvärt ökat i bolagsstyrelserna. Självklart är jag inte nöjd med detta resultat. Jag har i många samman-

hang framfört att regeringen tycker att det är viktigt att andelen kvinnor på chefspositioner och i styrelser ökar, såväl i statligt ägda bolag och myndigheter som i privata företag. Regeringen anser att lagstadgad kvoterung av kvinnor och män till bolagsstyrelser inte är en lämplig metod för att förbättra jämställdheten i näringslivet, då styrelsernas sammansättning är en ägarfråga.

Regeringen har varit framgångsrik i att öka andelen kvinnor i de statliga bolagen genom att aktivt arbeta med frågan. I dag är 48 procent av styrelseledamöterna i de statliga helägda bolagen kvinnor och 52 procent män. I de helägda och delägda bolagen var uppdelningen 46 procent kvinnor och 54 procent män. När det gäller ordförande har andelen kvinnor ökat från 33 procent till 35 procent. Regeringen vill vara en förebild i arbetet med att få in fler kvinnor i bolagsstyrelserna.

Regeringen har även vidtagit andra åtgärder för att öka jämställdheten i bolag och styrelser. I december 2008 beslutade regeringen om ett nationellt styrelseprogram för kvinnor. Insatsen ska synliggöra och lyfta fram kompetenta kvinnor som kan sitta i olika bolagsstyrelser. Det ska även sprida goda exempel och skapa en debatt om vikten av att ha fler kvinnor på styrelseposter utifrån ett tillväxtperspektiv.

När det gäller balansen mellan kvinnor och män i bolagens styrelser spelar valberedningarna en väsentlig roll. Det är de som ska kunna se och föreslå de kompetenta kvinnor som finns och vilkas kunskap måste tas till vara i de olika styrelserna. Regeringen har skrivit till valberedningsordförande i alla noterade bolag och uppmanat dem att skicka oss den motivering till den föreslagna styrelsen som enligt svensk kod för bolagsstyrelser ska upprättas och som presenterats för bolagsstämman. Syftet är att få en korrekt bild av hur valberedningarna arbetar för att uppnå en jämn könsfördelning i styrelserna.

Regeringens satsning på kvinnors företagande med 100 miljoner kronor per år under 2007–2009 är också ett led i arbetet. Ju fler kvinnor som driver företag och får operativa erfarenheter, desto större blir rekryteringsbasen till bolagsstyrelser och företagsledningar. Fler företagande kvinnor bidrar även till en starkare ekonomisk utveckling och jämnare fördelning av resurser.

Regeringen har också beviljat sammanlagt 125 miljoner kronor till Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att stödja kommunerna och landstingen i deras arbete med att göra sina verksamheter jämställda. Inom programmet Hållbar jämställdhet fördelar SKL dessa utvecklingsmedel till kommuner och landsting som på olika sätt vill att deras verksamheter ska bli mer jämställda. Jag tycker att det är glädjande att det finns ett så stort intresse i hela landet för att arbeta systematiskt med jämställdhetsfrågor i olika kommunala verksamheter och processer, från beslutsfattande till bemötande av medborgare. Jag är övertygad om att detta arbete också kommer att leda till att kommunala och landstingskommunala bolag och styrelser får en jämnare könsfördelning.

Regeringens insatser handlar mycket om att förändra attityder inte bara bland ägare till börsbolag och andra företag utan i hela samhället. Den senaste tidens diskussion i medierna om valberedningars och styrelsernas sammansättning tycker jag visar på att det finns anledning att tro att en attitydförändring är på gång.

Det borde också ligga i ägarnas eget intresse att de valberedningar som väljs på stämmorna har den kompetens som behövs för att kunna rekrytera på ett jämställt sätt. Därför är det inte aktuellt att ge några medel för utbildning av valberedningar och rekryterare.

På frågan om tidsplanen för olika åtgärder är svaret att regeringen redan arbetar med dessa frågor.

Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det är bra att jämställdhetsministern är tydlig med att ni inte vill ta till verkningsfulla metoder, även om jag beklagar att ni inte ännu vågar det.

I svaret säger ni att ”kvotering av kvinnor och män till bolagsstyrelser inte är en lämplig metod”. Men jag säger som så många andra: Jag skulle inte vilja ha kvotering, men kvotering är en fungerande, effektiv metod. Det är inget mål, men det är en metod som fungerar. Vänta-och-se-politik ger inte resultat – tvärtom.

I dag har Andra AP-fondens index över kvinnorepresentation kommit. Vi ser tydligt att andelen kvinnor gick upp 2002–2004, sedan började plana ut 2006 och 2007 för att till och med gå ned 2008. Det är nu en liten ökning så att vi kommer upp i 19,1 procent. Det innebär fortfarande 80 procent män. Den dolda kvoteringen fortsätter.

I mer än tio år har vi diskuterat det här. När det politiska trycket försvann stannade utvecklingen av. Regeringen har skjutit till pengar för att utbilda kvinnor. Javisst, det är jättebra. Men är det verkligen kvinnorna som behöver utbildas? Är det inte valberedningarna som behöver utbildas för att lära sig att rekrytera med genusglasögonen på?

Staten nådde målet om minst 40 procent kvinnor i sina bolag 1998. Det var tio år sedan, så det är inte nuvarande regerings förtjänst. Men hur ser det då ut i de kommunala bolagen? Ja, där är det 21 procent kvinnor. Landstingen har färre bolag men bättre kvinnorepresentation med sina 35 procent. I de politiska organisationerna ser det bättre ut. Men det räcker inte. Bara var femte styrelseledamot i kommunala bolag är kvinna. Det visar tydligt att mer behöver göras.

Flera partier har tagit efter Miljöpartiets modell med kvoterade listor, och det har gjort att vi har nått framgång i våra kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige och även här i riksdagen.

Jag har ställt frågor, och den första handlar om kommun- och landstingsägda bolag. I svaret hänvisas till ägarna och en peng till Sveriges Kommuner och Landsting, men ägarna är politiska församlingar. Om ni vill kan staten gå in och fastställa spelregler, till exempel som staten har gjort att varje kommun ska ha ett dagis, ett bibliotek, en skola eller att kommunfullmäktige ska ha minst 31 ledamöter. Så om jämställdhetsministern ville skulle ni i regeringen kunna sätta press på företagen och de kommunala bolagen. Frågan är: Vad vill ni?

I Finland har man valt en tydligare väg och lagstiftat om spelregler, lika självklart som att kommuner ska erbjuda dagis.

Norges lag om kvotering i de börsnoterade bolagen har inneburit en klart bättre utveckling än den i Sverige. Där har andelen kvinnor i styrelserna gått från 7 procent år 2003 till 40 procent i dag.

I våras lät det som om regeringen ändå skulle kunna överväga att pröva verkningsfulla metoder. Var det bara ett spel för galleriet?

Fler och fler inser att kvotering skulle kunna vara en metod – Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg och entreprenörernas Sven Hagströmer, för att nämna två. Lyssnar inte ministern på dem?

Prot. 2008/09:127
8 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 94 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Nyamko Sabuni för svaret. Vi har haft den här debatten tidigare.

Trots löften från näringslivet om att det inte behövs någon lag om kvotering till bolagsstyrelser, visar statistiken att män fortsätter att dominera. Utvecklingen sker i en extremt långsam takt.

I Norge infördes 2004 en kvoteringslag för statliga bolag, medan de privata bolagen fick övergångsregler. Från den 1 januari 2008 måste de norska bolagen uppfylla kravet på att andelen män ska variera med mellan 62 och 50 procent beroende på styrelsens storlek. Nästan alla bolag klarar att uppfylla kravet.

Nu har börsrapporterna och rapporterna från bolagsstämorna kommit. I Sverige har bland annat Skanska, Nordea, SEB, SSAB, Handelsbanken, Industrivärlden och Trelleborg ökat andelen män i sina styrelser. Med det som utgångspunkt förekom, som Nyamko Sabuni har redovisat, herr talman, en debatt i medierna. Allt fler sade: Vi ser att det inte sker någonting. Jag uppfattade då att regeringens representant i de här frågorna, Nyamko Sabuni, uttryckte att hon kanske var på väg att byta fot. I svaret från Nyamko Sabuni står det: ”Självklart är jag inte nöjd med detta resultat. Jag har i många sammanhang framfört att regeringen tycker att det är viktigt – –”. Men vad är det då som gör att regeringen tvekar? Vad vi kan konstatera är att vi redan i dag har kvotering. Män kvoterar in andra män i styrelser. Gång på gång gör man det.

Den bild som Gunvor G Ericson visade alldeles nyss visar andelen kvinnor i samhället, 50 procent. Och vi ser att ju större inflytandet är som vd eller ordförande, desto färre kvinnor är det. Det blir som ett slags utslagseffekt. Det går inte att tolka det på något annat sätt än att män har kvoterats in, herr talman. Så tolkar i alla fall jag den bilden. Eftersom regeringen och riksdagen är överens om jämställdhetsmålen, att kvinnor och män ska ha lika makt och inflytande i samhället, borde det också förekomma på de här planen.

Herr talman! Regeringen har också varit tydlig med att man tror på att i alla fall privatpersoner måste ha piskor för att på något sätt få incitament. Jag tror mer på morötter, att man ska stimulera människor och visa dem tilltro. Just i fallet enskilda bolagsstyrelser tror jag att man måste vara stentuff. Jag tror att det är lagstiftning som gäller, för när Margareta Winberg var jämställdhetsminister och var tydlig med att hon ville ha en lagstiftning på plats såg vi också en effekt. Så fort man tar bort det här kravet och bolagen inte reagerar och gör någonting åt det här försvinner pressen och vi ser att kvinnorna försvinner.

Det står att regeringen satsar på kvinnors företagande med 100 miljoner kronor. Ja, det kan vara ett led i arbetet, men jag ser det mer som en undanflykt, för det finns redan i dag kompetenta kvinnor. Det som är poängen med hela den här debatten är att vi ser att det finns kompetenta kvinnor som sitter här i Sveriges riksdag, i regeringen och i EU-parla-

mentet. Varför är det då så svårt att hitta de kompetenta kvinnorna till bolagsstyrelserna? Jo, därför att man inte har ett intresse av att faktiskt leta.

Herr talman! Jag fick i alla fall känslan, och jag tror att också Gunvor G Ericson fick den, att Nyamko Sabuni var på väg att byta fot och tyckte att detta med kvotering var någonting som regeringen kunde ta ställning till. Men jag upplever att det i svaret ibland finns ett ja-fokus och ibland ett regeringsfokus. Frågan är: Vilken fot landar Nyamko Sabuni på?

Anf. 95 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Regeringen tycker att det är viktigt med en jämn könsrepresentation på de områden som vi ansvarar för, till exempel på det politiska området och i våra egna bolag, men också i näringslivet. Men jag tror att det är minst lika viktigt att göra skillnad på det som staten äger och det som andra människor äger och har satsat egna pengar i. De har tagit egna risker och skapat någonting i vårt samhälle som i sin tur skapar välfärd och välstånd.

Jag är genuint irriterad över att näringslivet inte tar den här frågan på större allvar än de har visat sig göra hittills. Men vi försöker nu se till att genomföra politiska åtgärder för att underlätta detta.

Man undrar om det är kvinnor som behöver utbildas. Ja, jag tror det. För den som aldrig har suttit i en styrelse kan det vara bra att faktiskt få detta stöd. Det är viktigt att uppmärksamma att dessa kvinnor finns, att kvinnorna får denna uppmuntran och stöd och får mentorer som sitter i styrelserna. Oftast är mentorerna dessa män som vi talar om som kvoterar in i dagens bolagsstyrelser. De kan också vara en dörröppnare för de kvinnor som kommer att delta i styrelseprogrammen.

När det gäller de kommunala och landstingsdrivna bolagen menar jag att när vi på riksnivå har klarat att se till att våra bolag är jämställda, förstår jag inte varför den förra regeringen inte lyckades lika bra på lokal nivå. Det är ju inte så att alla kommuner i dag styrs av borgerliga partier, utan väldigt många styrs av Socialdemokraterna, och det har de gjort i många, många år. Så kan vi på den nationella nivån kan de säkert också på den lokala nivån.

Vad vi har gjort på nationell nivå är att vi avsatt pengar till kommunerna och landstingen för att jobba mer intensivt och aktivt med de här frågorna för att de just ska åstadkomma bättre jämställdhet både inom sina verksamheter och i de bolag som de äger och därmed också uppnå en bättre könsfördelning i styrelser i de bolag som kommunerna äger.

Jag delar inte uppfattningen att kvotering är bästa lösningen. Men om näringslivet inte tar detta på större allvar än vad de gör i dag kommer samhällsdebatten att hinna ikapp dem. Jag tror inte på kvotering, men, visst, det finns konstellationer av partier som tror på kvotering. Och är det så att näringslivet inte når resultat inom en snar framtid kommer kanske andra partier att vilja kvotera. Jag säger inte att det är evigt utslutet, därför att människor i samhället tar den här frågan på stort allvar, och då gäller det för näringslivet att faktiskt reflektera över detta.

När vi skickar ut brev till valberedningarnas styrelser är det för att lyssna ytterligare på vad det är man behöver hjälp och stöd med och vad det är som gör att man inte rekryterar de kompetenta kvinnor som finns.

Jag hoppas att vi när vi sammanställer svaren från valberedningarna ska kunna förstå lite bättre hur valberedningarna jobbar, men också att vi kanske kan hitta ytterligare sätt att gå vidare i processen med att se till att vi får bättre könsfördelning i bolagsstyrelser. Men jag tror också att det är viktigt att komma ihåg att det här är ett förändringsarbete och att förändringsarbete tar tid. Ibland kan det också backa. Men vad jag efterfrågar är ett större intresse från näringslivet. Ibland kan förändringsarbetet backa, men vi borde se större effekter av alla dessa duktiga kvinnor som i dag finns i vårt samhälle och som inte uppmärksammas. Därför hoppas vi att bolagsstyrelseutbildningen kan vara ett forum för valberedningarna när det gäller rekryteringar.

Anf. 96 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Kvotering är inget mål men ett effektivt medel. När andra metoder inte fungerar kan man inte ta till mer av det gamla utan måste våga pröva nytt. Det är min ingång i denna debatt.

Jag välkomnar ändå att Nyamko säger att man inte kan utesluta att det kommer att ske genom krav från andra partier. Det är dock ni som är regering nu, och jag orkar inte vänta. Jag kommer att fortsätta jobba för detta om vi i det rödgröna alternativet får möjlighet 2010. Jag önskar att det inte behövdes, men jag tror faktiskt att vi måste ha en lagstiftning. Uppenbarligen fungerar det i Norge och Finland.

Handlar det inte om en politisk vilja? Var går gränsen för det kommunala självstyret? Var går gränsen för spelreglerna för börsbolagen? Det är en politisk fråga. Det handlar om att sätta upp spelregler på den politiska nivån. Vill man använda det politiska instrumentet? Är det en tillräckligt viktig fråga?

Nyamko tycker att man ska försöka med frivillighet ett tag till. Vi har hållit på med frivilliga metoder i mer än tio år. Är det inte dags att inse att det måste till något mer?

Jämställdhetsfrågan är vår tids stora demokratifråga. Att kvinnor generellt sett har sämre ekonomisk makt och är sämre representerade bland chefer, bolagsstyrelser och ledningsgrupper är inte enbart en fråga för en handfull människor som äger företag och inte heller för vissa i de politiska ledningarna. Sverige borde lära av Norge och Finland och se över hur man ska kunna få till en effektiv jämställdhetslagstiftning. Det är ett politiskt ansvar.

Tittar man på hur utvecklingen har sett ut i de länder som har använt denna metod har det lett till större framgång än vi har fått i Sverige.

Frågan är om det, som både jag och Eva-Lena uppfattade, finns en öppning från regeringens och framför allt ministrarnas sida för att pröva kvotering som metod. Finns den uppfattningen inte hos regeringen? Eller ska jag tolka dagens diskussion som att det finns en öppning hos regeringen för att pröva kvotering?

Om det skulle visa sig att valberedningarna säger att de inte kan hitta kompetens och att den inte finns kan de vända sig till Veckans Affärer Kvinna som på två dagar kunde sammanställa en lista på 500 kompetenta kvinnor. Problemet kan alltså inte ligga i att kvinnor inte har utbildning.

Om svaret från valberedningarna skulle vara att man inte vet, är ministern då beredd att ompröva sin inställning och ta till sig faktumet att kvotering är en metod som fungerar?

SIS Ägarservice har gått igenom och konstaterat att nettoskillnaden jämfört med i fjol är en enda ytterligare kvinna i bolagsstyrelserna. Det är inte acceptabelt att det ska ta så otroligt lång tid. Jag frågar igen: Är ministern beredd att ta till sig faktumet att kvotering fungerar?

Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Det är skönt att höra att det inte bara är jag som är irriterad över att det går så långsamt med kvinnors representation i styrelser. Det känns riktigt befriande att höra att Nyamko Sabuni är lika irriterad.

I svaret säger Nyamko Sabuni: "Den senaste tidens diskussion i medierna om valberedningars och styrelser sammansättning tycker jag visar på att det finns anledning att tro att en attitydförändring är på gång." Jag upplever att den som har ändrat attityd och närmar sig tanken om kvotering är Nyamko Sabuni. Jag har inte sett något intresse från de olika bolagsstyrelserna eller valberedningarna.

Ofta sitter styrelseordföranden själv i valberedningen och pekar ut vilka han vill ha med sig i den nya styrelsen. Så ser det normalt inte ut i föreningsvärlden, men så ser det ut i bolagsstyrelserna. Då väljer man tidigare företagsledare som man redan känner. Många gånger har man det korsvisa förhållandet med sin kamrat att man är styrelseordförande i ett bolag och vd i ett annat och vice versa.

Har Sverige råd att avstå från att ta till vara kvinnors kompetens? Har vi det? I min förra debatt med Nyamko Sabuni tog jag upp läget i bland andra Volvo och Saab när det gällde ledningsgrupper och styrelser. Där var det förvånansvärt, eller kanske inte så förvånansvärt, få kvinnor. Det kan vara en förklaring till varför fordonsindustrin inte har lyckats. Man har inte haft en bra representation av halva befolkningen. Därmed har man inte haft möjlighet att möta de förändringar vi ser i omvärlden. Därför undrar jag om vi har råd att avstå.

Varför är det så svårt att göra något aktivt? När man läser om regeringens insatser handlar det mycket om förändrade attityder. Jag har förstått att man inte vill ta till piskans metoder när det gäller företag, bara när det gäller privatpersoner. Man vad finns det då för morot?

Näringsministern och Nyamko Sabuni har i en debattartikel tänkt sig att man ska redovisa vilka bolag som inte lyckas. Skulle man kunna tänka sig en svart lista där de företag som är sämst på kvinnlig representation lyfts fram och en vit lista med de bolag som lyckas bäst med kvinnlig representation? Skulle man kunna ha en kombination av jämställdhets- och näringslivsdag? Sådana saker skulle jag kunna tänka mig. Allt som främjar dessa frågor är viktigt, men framför allt måste man tydligt visa vad man vill i dessa frågor, herr talman.

Anf. 98 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Gunvor G Ericson talar om att sätta upp spelregler och att det är vårt uppdrag. Det håller jag med om. Dessa spelregler är dock satta. Styrelser är en ägarfråga. Styrelsefrågan ska ägarna sköta och ansvara för. Som politiker kan vi vidta åtgärder för att underlätta och vi kan opinionsbilda. Det kan medborgarna likaså.

Spelreglerna är redan satta och dem vill jag helst inte peta i. Det vill dock Gunvor G Ericson. Det är skillnaden mellan oss. Det saknas alltså inte spelregler på marknaden, men du vill förändra dem.

Finns det en öppning från regeringens sida? Nej, det finns ingen öppning under denna mandatperiod. Men återigen, detta är inte för evigt uteslutet. Det är viktigt för näringslivet att inse det. Det är inte för evigt uteslutet eftersom medborgarna efterfrågar jämställdhet i styrelserna. Då är det upp till näringslivet att se till att lyssna till den opinion som finns. Gör man inte det kommer förr eller senare partier som vill kvotera vara de som får framgångar i valen.

Vi har vidtagit åtgärder; vi har inte varit överksamma. Det är kanske skillnaden mellan denna regering och den förra. Eftersom den förra ville kvotera var det grejen. Man hotade med kvotering och förr eller senare skulle det kvoteras. Det var den lösning som oppositionen valde då. Vi har valt andra typer av lösningar. Det är därför jag räknar upp en massa olika åtgärder som vi har gjort. Familjepolitiskt har vi underlättat för kvinnor och män att kombinera yrkesliv och familjeliv. Vi har styrelseprogrammen och företagprogrammen. Vi har opinionsbildning för att underlätta för näringslivet att se, upptäcka och förstå att de kompetenta kvinnor som finns i samhället i dag också bör få ta plats i bolagsstyrelserna, om inte annat för att jag tror att mångfald lönar sig.

Vi är inte överksamma, men vår metod tar lite längre tid. Jag tror dock att det är bra att förändringsarbetet sker underifrån. Tittar vi på ledningsfunktioner i dag är det färre kvinnor i ledningsfunktioner än i styrelser. Jag vill inte se en utveckling där de kvinnor som i dag finns i ledningsfunktioner lockas till styrelserna och lämnar ledningsfunktionerna. Dessa poster är mycket viktiga för oss kvinnor. Det är viktigare att styra bolagen dagligen än att bara sitta i styrelser. Därför måste vi bygga underifrån.

Gunvor G Ericson och Eva-Lena Jansson har båda visat en bild från undersökningen som kom i dag. Jag vill också visa den. Här ser man chefspositioner i olika åldrar. I åldrarna 25–29 och 30–34 ser vi att chefspositionerna är relativt jämnt fördelade mellan män och kvinnor. Det är att bygga underifrån.

Kan vi få den generationen att i framtiden upprätthålla sina poster, jobba upp sig till ledningsfunktioner och så småningom till styrelser har vi fått en genuin bra process med bra jämställdhet.

Kvotering är en quick fix. I vårt land är 50 procent kvinnor. Om man lagstiftar kommer vi alltså att få 50 procent kvinnor i bolagsstyrelserna. Det ifrågasätter jag inte, men jag ser hellre en genuin utveckling underifrån så att vi inte får en bubbla i mitten och tror att vi har löst problemet med ett ojämnt näringsliv bara för att vi har 40 procent kvinnor i styrelserna.

Det är skillnaden mellan oppositionen och regeringens arbete i dag.

Anf. 99 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Styrelsen är en ägarfråga, sade jämställdhetsministern. Det är tydligt att vi har olika politiska ambitioner när det gäller den här frågan. Jag tycker att det är tråkigt att vi inte kan mötas och tillsammans se till att det blir en verklig förändring.

Nyamko beskriver förtjänstfullt att det ska växa underifrån. Det ska det, men det måste till metoder för att det ska bli en förändring.

Inom socialförsäkringsområdet, som jag vanligtvis jobbar mycket med, har regeringen förändrat spelreglerna för att man ville ha en tydlighet.

Samma sak gäller inom det här området. Vill man förändra politiskt behöver man också förändra spelreglerna. Det är ingen motsättning mot att det ska växa underifrån. Det är ett hjälpmedel att också kunna få till kvotering. Som jag sade förut är kvotering inget mål. Det är ett medel. Metoderna kan se lite olika ut.

Jag tvivlar tyvärr på regeringens ambition. Jag är jätteledsen för att vi i den här interpellationsdebatten så tydligt har fått veta att regeringen har stängt dörren. Det är tyvärr en signal till företagen att det inte är lika viktigt. Det är en signal till de kommunala bolagen att de får fixa detta själva.

Jag tycker att våra kolleger – kommun- och landstingspolitiker – borde se till att det är jämn könsbalans i styrelserna. Men det har inte skett.

När det gällde skola och dagis har vi fattat politiska beslut i denna kammare för att kommunerna ska kunna ha samma spelregler i hela landet. Vore det inte viktigt när det gäller jämställdhetsfrågan i bolagsstyrelserna? Jag tycker det. Uppenbarligen tycker inte regeringen det. Det är skillnad i synen på hur man vill använda de politiska metoderna för att förändra.

Jag tror att fler och fler kommer att få upp ögonen för att det behövs en förändring. Jag hoppas att vi kan få till det efter nästa val.

Anf. 100 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Det här är nog inte sista gången vi har den här debatten. Den lär nog fortsätta ett tag till med tanke på att regeringens inställning att inte vilja införa kvotering åtminstone gäller mandatperioden ut.

Jag vill vara tydlig med att jag inte har sagt att jag tycker att vi ska kvotera in kvinnor som inte har kompetens. Jag är övertygad om att det finns hundratals, säkert tusentals, kvinnor i Sverige som har kompetens och inte får tillgång till styrelserummen. Vem som hindrar dem är ganska uppenbart. Det är män som vill försvara sin makt, sitt inflytande, sin möjlighet att berika sig själva och andra män. På det sättet håller man kvinnorna utanför. Man håller kvinnorna utanför, inte för att de saknar kompetens utan för att de är kvinnor.

Det är ett problem. Jag tror att många av de bolag som inte förstår detta och inte förstår att ta till vara människor med annan bakgrund än svensk i näringslivet är de stora förlorarna. Vi kommer att se dem gå omkull.

Jag skulle önska att de förstod detta mycket snabbare än vad regeringen hoppas att de kommer att göra bara man ger dem morötter.

Jag fick inte svar på frågan om vi kan tänka oss en svart och vit lista över de företag som är bra och de som är dåliga på att ha jämställda bolagsstyrelser. Det är en sak som man inte behöver lagstifta om, men som ändå skulle ge en signal om att man kan hamna på den dåliga listan. Det kanske skulle ge ett tydligt incitament för några bolag att skärpa sig.

Herr talman! Jag ska gärna titta på möjligheterna till en sådan lista. Det är trevligt att det kommer konkreta förslag på åtgärder som inte handlar om lagstiftning.

Det är helt absurt att jämföra förändringar i socialförsäkringssystemet med näringslivet. Det är den skillnaden jag försöker beskriva.

Vi förändrar det vi har ansvar för och det vi äger. Vi äger inte näringslivet. Det är skillnaden. Socialförsäkringssystemet är vi av medborgarna satta att hantera. Näringslivet är det andra som äger. Det är andra som har satsat sina pengar och sin tid på att utveckla företag som skapar välfärd och välstånd i vårt land.

Vi har spelregler och de bör följas. Det är klart att de kan förändras, men det är viktigt att värna äganderätten i det här fallet. Det blir helt absurt att jämföra verksamheter som vi ansvarar för och äger med verksamheter som andra ansvarar för.

Sedan kan alla som deltar i denna debatt vilja uppnå jämställdhet också i näringslivet, men någonstans måste man dra en gräns för hur mycket man kan gå in och inskränka äganderätten i näringslivet. Jag är i dag inte redo att inskränka denna äganderätt.

Självklart har vi ansvar för de verksamheter som vi är valda att hantera – i det här fallet socialförsäkringssystemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2008/09:530 om könsfördelningen beträffande centrala maktpositioner inom EU

Anf. 102 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Ärade ledamöter! Eva-Lena Jansson har frågat statsministern vilka åtgärder han avser att vidta för att det inte bara ska bli män på de fyra ledande uppdragen i EU som ska tillsättas det närmaste året. De fyra poster som avses är en permanent ordförande för Europeiska rådet, en hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, en talman för Europaparlamentet och en ordförande för kommissionen.

Arbetet inom regeringen är fördelat så att det är jag som ska svara på interpellationen.

För att det ska gå att nå en överenskommelse bland alla medlemsstater om ledande befattningshavare i EU förutsätts en balanserad sammansättning, bland annat avseende nationaliteter och politisk hemvist. Från svensk sida vill vi naturligtvis också se en balans mellan kvinnor och män.

Europaparlamentets talman väljs av Europaparlamentet. Det har Sveriges regering inget inflytande över.

Det är varje enskild medlemsstat som senare i år nominerar sin kommissionsledamot. I den dialog som i detta sammanhang naturligt äger rum mellan medlemsländerna och den tillträdande ordföranden i kommissionen förutsätter vi att kommissionens tillträdande ordförande verkar för en väl avvägd fördelning av uppgifterna mellan kvinnor och män.

Regeringens principiella inställning är att det är av stor vikt att vi når en mer jämställd könsfördelning på alla befattningar inom EU:s institutioner.

Anf. 103 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack, Cecilia Malmström, för svaret! Jag hade riktat interpellationen till Fredrik Reinfeldt. Jag har en del följdfrågor. Det kanske kan bli svårt för Cecilia Malmström att svara på dem.

Precis som nämns är det fyra tunga positioner inom EU som ska tillsättas. Då, enligt källor, inte en enda kvinna var aktuell för någon av de här posterna startades uppropet Females in front där man samlar in namnunderskrifter. Eftersom antalet kvinnor inom EU är drygt 250 miljoner tyckte man att det framstod som minst sagt häpnadsväckande att ingen skulle vara kvalificerad för de här uppdragen.

Jag vet inte hur många namn man har fått in, men det är ganska många som har påtalat detta.

Jag har tagit upp detta eftersom vi stod inför ett val, som nu är genomfört, glädjande nog med ett högre valdeltagande. Vi ska nog vara rätt nöjda med det när vi ser de europeiska siffrorna.

Min fråga var om Sverige kommer att agera för att EU-kommissionen ska ha en bättre fördelning och hur regeringen kommer att agera för de övriga posterna. Jag tycker inte att jag får något riktigt bra svar när det gäller de övriga posterna. Där önskar jag att Cecilia Malmström kan göra ett förtydligande.

Jag tänkte också fråga statsministern, eftersom han väl är den som kommer att framföra vilka som ska nomineras, om det vore en bra idé att nominera en man och en kvinna till varje kommissionärsuppdrag. Det skulle kunna vara en tydlig signal till varje land att man är tvungen att nominera en man och en kvinna. Det skulle också underlätta för kommissionärsordföranden att få en bra sammansättning. Tycker du att det skulle vara ett bra tillvägagångssätt?

Anf. 104 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag delar Eva-Lena Janssons frustration över att det i den diskussion som har förts och som så småningom kommer att intensifieras om de poster som ska tillsättas är bara män som nämns. Jag tror att vi tillsammans skulle kunna sätta upp en lista med ett antal mycket goda kvinnliga kandidater. Vi kanske inte skulle vara överens om alla, men vi skulle ändå få en lista med kandidater som borde diskuteras. Jag blir ibland beklämd när jag i korridorer och i allmänt tyckandesnack hör bara mäns namn.

När det gäller dessa fyra poster är den ena, som sagt, Europaparlamentets talman. Den kan vi inte ha något inflytande över. Alla sitter väl nu som bäst och tittar på mandatet och diskuterar.

Det som jag hörde diskuteras före valet i Europaparlamentet var ett antal kandidater som samtliga är män. Nu blir det väl en ny diskussion. Men dessa personer har regeringen inget inflytande över.

När det gäller kommissionens ordförande har det sagts att denna person om möjligt ska utses redan på toppmötet i juni om det finns en enighet bland medlemsländerna om vem det skulle vara. Man ville avvakta resultatet av Europaparlamentsvalet för att se vilken politisk färg som

denna person skulle ha. Den person som har nämnts och som har väldigt stort stöd i de flesta medlemsländer är José Manuel Barroso, och det är egentligen det enda seriösa namn som cirkulerar på dagordningen. Om några dagar kommer en intensiv diskussion att påbörjas för att man ska se om det finns några andra namn, men annars är det denna person som nämns.

När det gäller de två andra posterna har diskussionen faktiskt inte påbörjats. Jag hoppas att vi i de initiala diskussionerna ändå kan lyfta fram också kvinnor på dessa poster. Där sitter man och avvaktar lite grann för att se vad som händer med Lissabonfördraget och om dessa personer över huvud taget ska utses. Om Lissabonfördraget faller ska den höge representanten och den permanenta ordföranden i rådet inte utses. Där väntar man nog först och främst på vad irländarna kommer att meddela, också sannolikt på junitoppmötet, när det gäller om de ska ha en ny folkomröstning och när. Om vi vet att det blir en folkomröstning kommer diskussionen så småningom att påbörjas för att sedan verkligen ta fart efter folkomröstningen.

Det finns alltså ingen lista på namn, och det finns inga förslag. Det vore fel att göra det innan det irländska folket har sagt sitt.

Jag kan också läsa tidningarna, vilket jag antar att Eva-Lena Jansson också gör. Jag konstaterar också att det är väldigt få män som nämns där.

Men det är många hänsyn som ska tas. Det ska tas hänsyn till nord och syd, till öst och väst, till gammal och ny och så vidare. Allt detta ska vägas in. Så småningom är det Sverige som ordförande som ska försöka hitta en sammanvägning av detta, och det är lite för tidigt att se hur den processen kommer att gå till. Men i sak delar jag Eva-Lena Janssons uppfattning att det är sorgligt att det är så få kvinnor som diskuteras. Det finns många duktiga kvinnor inom EU. Jag har hört tidigare interpellationsdebatter här, och jag delar helt den synpunkten.

Anf. 105 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Den fråga som jag ställde handlade också om nomineringsprocessen när det gäller varje lands möjlighet att nominera en kommissionär. Den frågan diskuterar man ofta när man diskuterar annat valberedningsarbete. Detta är inte ett valberedningsarbete på det sättet. Men jag tror ändå att det skulle underlätta den diskussionen.

När Sverige tar över ordförandeklubban tycker jag att man ändå borde lyfta diskussionen när det gäller om det har varit en diskussion ute i Europa om minskat valdeltagande, om vilka som stannar hemma och om varför legitimiteten kring Europaparlamentet inte uppstår. Det finns massor med frågor om detta.

Några av dem som jag har mött under denna valrörelse är kvinnor som har en stark frustration kring EU-frågor. Det bekymrar mig naturligtvis eftersom kvinnor har lika stora möjligheter som män att vara med och påverka detta parlamentsval. Att då avstå från att delta för att man känner att det är för långt ifrån och att det bara är män som är med och bestämmer gör inte att det blir fler kvinnor som får lite inflytande. För mig är det viktigt att man deltar i detta val men också att man ser till att fler kvinnor får en framlyft position. Jag tror att det faktiskt skulle medverka till att fler kvinnor också skulle kunna engagera sig i Europapolitiken.

Prot. 2008/09:127

8 juni

Svar på
interpellationer

Med tanke på det svar som statsrådet gav om de andra uppdragen förstår jag att det inte går att gå in på det. Men jag hoppas att Sverige i samband med ordförandeskapet lyfter fram dessa frågor. Men just när det gäller att kunna ha en nomineringsprocess där man kanske nominerar en lämplig man och en lämplig kvinna kan jag tänka mig att det inte blir en socialdemokrat som regeringen nominerar denna gång, men det kanske blir en folkpartistisk minister, vem vet.

Hur ser det ut på nomineringssidan? Hur tänker man? Tänker man nominera kvinnor och män, eller kan man nominera bara en person?

Anf. 106 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Ursäkt att jag missade att svara på den frågan. Den var egentligen ställd till statsministern. Jag får därför svara utifrån mina egna synpunkter.

Det som kommer att ske om kommissionens ordförande utses i juni är att man naturligtvis för samtal med honom eller henne, men det blir väl honom, om den fortsatta proceduren. Men sedan kan personerna inte nomineras förrän vi vet vilken kommission det blir. Det är också avhängigt av om det blir Lissabonfördraget eller Nicefördraget. Om det blir Nicefördraget vet vi inte om Sverige får en kommissionär. Därför kan personerna inte nomineras förrän efter den irländska folkomröstningen. Men jag tror att när vi väl vet att det blir en folkomröstning så småningom i slutet av sommaren kommer diskussionerna att starta. Vi har sagt, och jag har själv stått här i kammaren i en annan interpellationsdebatt och sagt att det kommer att föras samtal med företrädare för oppositionen om Sveriges post. Men det finns inte någon sådan lista heller än.

Europaparlamentet brukar vara väldigt duktigt på att kräva att det ska vara en så jämn balans som möjligt i kommissionen och har ändå varit pådrivande för att det trots allt ser ganska bra ut även om det inte fullt ut är 50 procent. Jag kan tänka mig att man kommer att återupprepa detta förslag.

Hur ska Sverige nominera? Man kommer att både nominera person och vara intresserad av en viss post. Det får spela in huruvida man väljer att fokusera på en viss speciell person som man vill ha eller på en viss speciell post. Så resonerar alla länder. Även om det skulle vara önskvärt att ha en nomineringsprocess med mycket stor öppenhet blir det ett förhandlingsspel där 27 länder är med och där 27 länder är intresserade av ett antal poster som kanske är de mest attraktiva.

Jag kan därför inte i dag svara på hur detta skulle gå till även om vi naturligtvis under hela ordförandeskapet kommer att försöka lyfta fram behovet av ett mer jämställt EU i fråga om topposter eftersom det är ganska dystra bilder från toppmötena där det är väldigt gubbigt. Jag tror att det också skulle vara bra för representativiteten och för tilltron till EU-systemet om det var lite mer uppblandat bland de svarta kostymerna.

Men jag är i dag inte beredd att svara på hur denna nomineringsprocess ska gå till i Sverige eller hur den går till i andra länder eftersom vi ännu inte riktigt vet hur kommissionen kommer att se ut och hur vi kommer att välja att agera. Men vi har lovat att återkomma i den frågan till företrädare för oppositionen, och vi ses kanske igen i denna fråga.

Anf. 107 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Det är svårt att förlänga denna debatt och kanske onödigt också med tanke på de svar som jag har fått.

Jag har en förhoppning om att vi ska få en kvinnlig ordförande i EU-kommissionen, och jag skulle gärna se att det blir en ordförande med en annan politisk färg än den som herr Barroso har. Men jag inser att jag inte kan påverka det här just nu, utan det är EU-parlamentet och den politiska majoriteten som kommer att göra det.

Därmed tackar jag för debatten med EU-minister Cecilia Malmström.

Anf. 108 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill också tacka för debatten. Jag tror att Eva-Lena Jansson och jag delar problembilden ganska mycket. Vi kommer att försöka bidra till att det förs en debatt här under hösten för att man ska få en mer jämställd fördelning både inom kommissionen och på andra poster.

När det gäller kommissionens ordförande tror jag ändå med tanke på valresultatet att det är ganska givet att den person som utses till kommissionsordförande, oavsett kön, kommer att representera mitten och högern eftersom man ändå har sagt att man ska ta hänsyn till ordföranden. Just på den punkten kanske vi inte kan vara överens. Men annars delar jag frustrationen över detta. Vi får återkomma till detaljprocedurerna för hur dessa personer ska utses.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2008/09:561 om den framtida Lissabonstrategin och dess innehåll

Anf. 109 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig hur jag avser att se till att riksdagen blir delaktig i arbetet med att arbeta fram en ny framtida Lissabonstrategi samt om min avsikt är att påbörja arbetet med en ny framtida Lissabonstrategi under det svenska EU-ordförandeskapet.

EU:s gemensamma arbete för hållbar tillväxt och sysselsättning är en prioriterad fråga för regeringen. Arbetet med Lissabonstrategin, som den också kallas, är högaktuellt i dag också mot bakgrund av det svåra ekonomiska läge som vi nu befinner oss i. Ett beslutsamt genomförande av strategin och nödvändiga ekonomiska och strukturella reformer är centralt för att skapa en långsiktig hållbar återhämtning av ekonomin i Europa, vilket också utgör ett viktigt inslag i den återhämtningsplan som Europeiska rådet antog i december 2008.

När strategin antogs år 2000 sattes år 2010 som måldatum för strategin. Även om man inte ska underskatta de framsteg som har gjorts inom ramen för Lissabonstrategin kan man konstatera att mycket återstår att göra och att den ekonomiska krisen påkallar ett fortsatt aktivt och samordnat arbete från EU och medlemsstaterna. Det råder därför en bred enighet inom EU om att det gemensamma arbetet för hållbar tillväxt och sysselsättning bör fortsätta.

Prot. 2008/09:127

8 juni

*Svar på
interpellationer*

Jag har tidigare redogjort för regeringens övergripande syn på den framtida Lissabonstrategin vid ett antal tillfällen i riksdagen, och det har givits tillfälle att diskutera frågan, vid den allmänna EU-debatten den 6 mars samt den 7 maj 2008 och nu senast den 12 mars och den 6 maj i år.

Beslutet om en framtida strategi kommer att tas under det spanska ordförandeskapet våren 2010. Kommissionens förslag till ny strategi kommer att presenteras av den nya kommissionen, troligen strax efter årsskiftet. Vi förväntar oss ett intensivt arbete i rådet med behandling i ett flertal rådskonstellationer inför det slutliga ställningstagandet i Europeiska rådet. Därför kommer regeringen att samråda med riksdagen vid ett flertal tillfällen inför rådsmöten och Europeiska rådets möte i denna fråga.

Frågan om nästa Lissabonstrategi kommer dock att intensifieras redan under hösten. Kommissionen har aviserat att man avser att genomföra en bred konsultation om frågan med alla intressenter under september–november 2009. Målsättningen för det svenska ordförandeskapet är att föra diskussionen om den nya Lissabonstrategin framåt under hösten för att kunna lägga grunden för ett bra beslut under det spanska ordförandeskapet.

Carina Adolfsson Elgestam har också ställt frågan om jag avser att verka för att jämställdheten genomsyrar hela Lissabonstrategin på ett tydligt sätt. Jag delar uppfattningen att jämställdhet mellan kvinnor och män med lika villkor för ett aktivt deltagande på arbetsmarknaden är en viktig förutsättning för hållbar tillväxt och sysselsättning i Europa. Det är min fulla övertygelse att det finns ett mycket starkt positivt samband mellan å ena sidan levnadsnivå och välfärd i ett land och å andra sidan graden av jämställdhet på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Mot den bakgrunden har jag tillsammans med integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni tagit initiativ till en högnivåkonferens i Stockholm den 15–16 oktober på detta tema. Syftet är att i diskussionen föra fram kopplingen mellan jämställdhet och tillväxt för att skapa förståelse för och kunskap om jämställdhet som en betydelsefull faktor för att nå EU:s mål för långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning och därmed ökad välfärd. Vi planerar också en politisk diskussion med jämställdhetsministrarna när de träffas i slutet av november. Dessa sammanhang kommer att vara viktiga inspel till diskussionen om en ny Lissabonstrategi.

Frågan om kvinnors företagande utifrån ett tillväxtperspektiv och betydelsen av att underlätta för kvinnor att starta och driva företag kommer att fortsatt vara viktig under det svenska ordförandeskapet, bland annat på en konferens om små och medelstora företag i Upplands Väsby den 4–6 oktober.

Anf. 110 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag vill tacka Cecilia Malmström för svaret, särskilt för det ministern säger om jämställdheten – det är mycket viktigt att vi är överens om hur viktig den frågan är – och också för ministerns initiativ avseende det halvår som Sverige är ordförande i EU.

Sverige ses av andra länder som ett jämställt land och som ett land som ligger i bräsch i många sammanhang. Vi har således hög trovärdighet. Såvitt jag förstår lyssnar man mycket på Sverige just nu – utifrån

vad vi säger och vad vi har på vår agenda. Därför känns detta särskilt viktigt. Det är väl också intressant med tanke på debatten nyligen med jämställdhetsministern och kopplingen där dels till kvinnor i bolagsstyrelser, dels till kvinnors både rätt och möjlighet att starta och driva företag, på lika villkor. Det största bekymret finns väl i mångt och mycket just i detta med lika villkor när det gäller lån och krediter, utifrån den typ av företagande som kvinnor vill syssla med. Ett bekymmer är också att de företagen inte alltid betraktas som företag som det går att leva på. Men från många olika sammanhang vet vi att det går alldeles utmärkt.

Vidare har vi det som handlar om kvinnors villkor. Där handlar det också om rätten att få arbeta. Vi vet att det ser lite olika ut runt om i Europa. Det finns de som vittnar inte minst om hur kyrkan i olika länder har synpunkter på vem som ska vara hemma med barnen och vem som ska arbeta. Det är klart att detta är ett bekymmer om nu Europa ska bli ledande när det gäller tillväxten.

Det är väl bra om vi under Sveriges ordförandeskap kan driva på i jämställdhetsfrågorna. Men inför framtiden handlar det också om vad Lissabonstrategin innehåller. Det är viktigt att vi fortsätter arbetet med Lissabonstrategin. Jag tycker att vi kan vara överens om att vi där ändå har ett redskap som på många olika sätt är positivt.

Här handlar det också om att lyfta in helheten – dels det som berör kvinnor och män, dels det som handlar om villkoren på arbetsmarknaden. EU har nu, tycker jag, tagit bra initiativ när det gäller finanskrisen och den ekonomiska krisen. Men nu måste nästa steg tas. Det gäller väl då en del frågor inför framtiden med tanke på Lissabonstrategin. Det gäller att se människorna som finns där bakom och som nu går ut i arbetslöshet eller som redan är arbetslösa. Vissa kommer att få lämna hus och hem och att knappt ha mat för dagen beroende på att det ser olika ut i länderna med tanke på deras trygghetssystem. Också detta är en viktig del i Lissabonstrategin.

Jag hoppas att ministern är beredd att vara med och driva på utifrån att tillväxt och socialpolitik liksom behöver gå hand i hand. Dessutom tycker vi socialdemokrater att även miljöpolitiken ska finnas med så att det blir som en armkrok – detta utifrån att man får ett samhälle som i ett helhetsperspektiv fungerar för alla och för att i och med Lissabonstrategin få en hållbarhetsstrategi.

Anf. 111 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Det är många frågor här som liksom rör sig. Men på det stora hela tror jag att Carina Adolfsson Elgestam och jag ser ganska likartat på detta.

Vi behöver en ny Lissabonstrategi. Ett naturligt avstämningsdatum kommer nu eftersom tiden löper ut 2010. Den ekonomiska krisen har ytterligare accentuerat behovet av att ha en skarp strategi där det fokuseras på kanske något färre frågor än i dag. Nu är strategin lite fluffig och bred. Vidare gäller det att använda den utvärdering som gjorts för att ta vara på de positiva erfarenheterna och utveckla dem samt kanske sortera bort det som fungerat mindre bra.

Lissabonstrategin är på många sätt ett långsiktigt svar på den ekonomiska krisen. Vi vidtar ett antal åtgärder nationellt och europeiskt. Men långsiktigt måste vi bygga upp våra samhällen så att de är mer inriktade

på tillväxt, konkurrenskraft och företagande för både kvinnor och män och så att Europa i framtiden kan stå starkt rustat med en långsiktig strategi. Om den ska vara fem eller tio år får man väl återkomma till.

Just under hösten har vi ett gyllene tillfälle att få med en massa olika inputs i förberedelsearbetet för en ny strategi. Det kommer att vara många diskussioner, så Carina Adolfsson Elgestam får många tillfällen att i EU-nämnden och på andra ställen diskutera förberedelsearbetet med olika statsråd.

Men just jämställdheten har vi känt är en viktig del att lyfta in. Jämställdhet är inte viktigt bara utifrån ett slags principiella mänskliga rättigheter – det är det också naturligtvis – utan också därför att det är lönsamt och viktigt med jämställdhet. Det är inte kontroversiellt i Sverige att säga så, men det är det faktiskt i en del länder. Därför vill vi med konkreta exempel visa att det är lönsamt för samhällen att satsa på jämställdhet och att möjliggöra för män och kvinnor att på samma sätt vara delaktiga.

Vi hoppas att slutsatserna från de olika konferenser som anordnas spelar in i arbetet med den fortsatta Lissabonstrategin. Om detta har vi samtalat med spanjorerna, vilket vi naturligtvis gjort i många frågor. Den spanska regeringen kommer under sitt ordförandeskap att väldigt mycket lyfta fram jämställdhetsfrågorna. Detta har de redan aviserat. Här har vi alltså en dialog med dem, så att vi kan vara säkra på att det vi kommer fram till verkligen förs in i systemet och inte blir bara ännu en intressant konferens.

Jag tror att de här frågorna ligger väldigt nära. I ett miljö- och hållbarhetsperspektiv måste vi självklart se till hur vi bygger upp och tar oss ur den ekonomiska krisen på ett sätt som också är ekologiskt hållbart. Det gäller att vi gör det med nya medel och förenar våra ambitioner på klimatområdet med arbetet med att ta oss ur den ekonomiska krisen – allt naturligtvis för jobb och tillväxt i framtiden, på både kort och lång sikt. Jag tror att vi under hösten här i kammaren och i de olika nämnderna och utskotten i riksdagen kommer att ha många tillfällen att diskutera detta.

Anf. 112 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag tackar för det inlägget. Så här långt känns det positivt.

Vad ministern möjligtvis glömde att svara på är det som rör mänskan och socialpolitiken, utifrån att det där ska gå hand i hand just för att man ska se människorna och hur vi kan få en lösning för dem som nu står inför fattigdom och inför de olika sjukdomar och den ohälsa som vi vet följer i spåren av detta. Det gäller också att hitta inkomstlösningar för den som inte har ett arbete. Också detta får konsekvenser såväl i vårt land som kanske i andra länder. Om man råkar hamna i kriminella kretsar eller om man på olika sätt tar till olika droger blir det, som vi vet, oerhört kostsamt för samhället. Från Socialdemokraternas sida anser vi att det också är viktigt att ta tag i den här biten så att tillväxten och miljöfrågorna går i armkrok med socialpolitiken.

Precis som ministern säger är det viktigt att fokusera, och då finns det flera saker att fundera över beträffande vad som är viktigt. En ytterligare fråga som vi tycker är oerhört viktig, om vi går tillbaka till jämställdheten, är att både kvinnor och män i Sverige fått möjlighet att vara ute på

arbetsmarknaden. Så har det varit under många årtionden. Det är en del av Sveriges framgång när det gäller tillväxten, liksom det faktum att vi har trygghetssystem som reducerar de ekonomiska riskerna vid sjukdom och arbetslöshet. Dessa hänger ihop, och jag hoppas att man, när man under ordförandeskapet har dessa möten, lyfter fram och visar att det faktiskt spelar roll när det handlar om de tre benen. Det gäller tillväxten, men också trygghetssystemen, som gör att människor känner sig trygga och vågar. Det finns alltså ett samband mellan dessa och kvinnors möjligheter att vara ute på arbetsmarknaden.

Ytterligare en sak som hänger samman med detta gäller de fackliga rättigheterna och lönedumpning. I den nya Lissabonstrategin är det oerhört viktigt att också detta finns med för att tydligt markera att vi i Europa aldrig kommer att acceptera att man konkurrerar genom lönedumpning. Därför är det viktigt att arbetstagarna har arbetsrätten och fackliga rättigheter.

Som jag ser på frågan, det som ministern är inne på, handlar det om att fokusera och se helheten. Jag undrar om ministern är beredd att arbeta för det.

Anf. 113 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Det blir lätt en motsägelse när man säger att vi ska fokusera och ha lite skarpare och snävare strategier samtidigt som vi ska ha in många olika saker. Man pratar om sociala frågor. Det omfattar väldigt mycket. När man talar om det ute i Europa har de en annan definition.

Det är klart att jämställdhetsfrågorna är oerhört viktiga, och vi vill lyfta fram dem. Den demografiska utvecklingen generellt är oerhört viktig för hur vi ska hantera dessa frågor, men mycket i socialpolitiken är trots allt nationella saker och nationellt ansvar. Vi kan diskutera och jämföra dem, men enligt vår mening bör de inte föras in i Lissabonstrategin. Frågan om trygghetssystemen utformas nationellt. Vi tar lärdom av varandra.

Det kommer att hållas en konferens om utanförskapet med arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin som värd. Där kommer dessa aspekter naturligtvis med. Mycket av de sociala frågorna, hur vi hanterar utslagning, kriminalitet, människor på glid, är jätteviktiga, och dessa kan diskuteras i Lissabonforumet liksom i andra forum. Men om vi ska försöka få en riktigt spetsig och bra strategi i framtiden får det nog inte finnas för många indikatorer, och man ska ha stor respekt för medlemsländernas egen kompetens på dessa områden. Där är jag alltså inte riktigt säker på att vi kommer att mötas.

När det gäller löntagarnas rättigheter har vi delvis diskuterat den frågan i den nyss avslutade valrörelsen. Det är klart att ingen är för lönedumpning, men att föra in frågor som ett socialt protokoll eller ha en omförhandling av utstationeringsdirektivet är vi inte beredda att göra vare sig i den nya Lissabonstrategin eller i övrigt. Vi tycker nog att det finns system som fungerar; en del justeringar behöver göras på nationell nivå.

Den sociala dimensionen är naturligtvis mycket viktig, men det viktigaste vi kan göra i den situation vi nu befinner oss i är att försöka få fram fler jobb. Det är det som Lissabonstrategin måste fokusera på. Sam-

tidigt ska vi naturligtvis se till att jobben är hållbara. Vi ska göra det tillsammans i Europa så att vi inte konkurrerar med varandra. Vi måste ta hänsyn till varandra och tillsammans utveckla den gemensamma marknaden.

Anf. 114 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Att vi ska arbeta för fler jobb kan vi vara fullständigt överens om. Det är just därför det sociala benet är så oerhört viktigt att ha med. Jag tycker nog att ministern just där svarar lite för enkelt. Visst är det i mångt och mycket de olika nationernas egen angelägenhet, men i en global utveckling – syftet med Europa är ju bland annat att vi ska kunna röra oss fritt över gränserna, såväl varor som tjänster – kan man inte låta bli att komma in på dessa frågor och det som rör trygghetssystemen. Utifrån det måste man också ha olika skyddsåtgärder där man tydligt visar att vi aldrig kommer att acceptera lönedumpning och att arbetsrätten och de fackliga rättigheterna ska vara tydliga.

Vi kanske inte kan komma överens om detta, vilket i så fall är lite olyckligt. Precis som i fråga om jämställdheten ser många upp till Sverige och Norden och hur vi i den här delen av världen har arbetat med just dessa frågor, kopplat till de framgångar som det har lett till på arbetsmarknaden och i fråga om tillväxten genom att både kvinnor och män delvis varit ute på arbetsmarknaden. Men också trygghetssystemen har gjort att människor vågat. Om man har tryggheten med sig vågar man pröva sina vingar genom att till exempel starta företag; kanske har man en innovation eller något som man går och funderar över.

Det är lite olyckligt att ministern inte är beredd att till Lissabonstrategin foga just den biten. I övrigt tackar jag för svaret och för en bra debatt. Jag hoppas att vi kan hitta ett sätt att i riksdagen diskutera Lissabonstrategin i framtiden så att vi känner att vi är med om att utforma den.

Anf. 115 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi kommer från de olika statsrådets sida under hösten att i skilda forum fortsätta att ha en kontinuerlig diskussion med riksdagens ledamöter om hur vi avser att gå vidare med Lissabonstrategin. Jag antar att frågan också diskuteras i flera utskott.

Min uppfattning är att vi trots allt ska ha en strategi som inte är för bred. För att den ska vara lyckosam måste den vara smalare och lite vassare än i dag. I dag finns det alldeles för många indikatorer. Vi måste förstås fokusera på hur vi långsiktigt bygger upp ett hållbart Europa med konkurrenskraftiga ekonomier och med sunda offentliga finanser. Vi måste ta in hållbarhetsfrågan, klimathänsynen och den demografiska aspekten samt alla de mänskliga resurser som hör till detta.

Det är möjligt att Carina Adolfsson Elgestam inkluderar mer än vad jag gör när vi talar om de sociala frågorna. Det blir lätt så eftersom det finns många delområden. Jag menar att detta i huvudsak är ett nationellt ansvar, men det diskuteras förstås i Lissabonstrategisammanhang och också i andra forum. Sverige har hunnit långt i många av dessa frågor, men vi har också en hel del att lära av andra länder. Jag är mycket tveksam till att man ska gå så långt som till att harmonisera de här frågorna och trygghetssystemen. Jag tror i och för sig inte att det var det som Carina Adolfsson Elgestam menade.

Diskussionen finns, men jag vill också varna för att bygga på för mycket när det gäller den gemensamma ambitionen. Jag uppfattar signalen från riksdagen så att vi behöver få en lite spetsigare men effektiv Lissabonstrategi för jobbens, välfärdens och klimatets skull. Det är vår absoluta ambition att jobba för det under ordförandeskapet så att det sedan kan lämnas över till spanjorerna. Där ser jag fram emot samarbetet med riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:127
8 juni

---

*Svar på
interpellationer*

21 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2008/09:194 till socialförsäkringsutskottet

2008/09:195 till kulturutskottet

2008/09:202 och 203 till socialförsäkringsutskottet

2008/09:205 till civilutskottet

2008/09:208 och 209 till skatteutskottet

2008/09:210 till miljö- och jordbruksutskottet

2008/09:213 till justitieutskottet

2008/09:214 till miljö- och jordbruksutskottet

2008/09:216 till näringsutskottet

2008/09:217 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelser

2008/09:196 och 197 till utrikesutskottet

2008/09:206 till näringsutskottet

2008/09:207 och 220 till kulturutskottet

2008/09:225 till skatteutskottet

Redogörelse

2008/09:OSSE1 till utrikesutskottet

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Utbildningsutskottets betänkanden

2008/09:UbU13 Offentliga bidrag på lika villkor

2008/09:UbU21 Sekretess inom yrkeshögskolan

2008/09:UbU19 Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid

Konstitutionsutskottets betänkanden

2008/09:KU20 Granskningsbetänkande

2008/09:KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser
till regeringen

2008/09:KU25 Ekonomiska villkor för ledamöter av Europaparlamentet

23 § Kammaren åtskildes kl. 16.38.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 11 § anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 78 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till miljö- och jordbruksutskottet	1
3 § Ledighet	1
4 § Meddelande om frågestund.....	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
6 § Svar på interpellation 2008/09:475 om verksamhetsavbrott i mindre företag.....	3
Anf. 1 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	3
Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v)	3
Anf. 3 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	4
Anf. 4 MARIE ENGSTRÖM (v)	4
Anf. 5 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	5
Anf. 6 MARIE ENGSTRÖM (v)	6
Anf. 7 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	7
7 § Svar på interpellation 2008/09:531 om försäljning av Nord Pool ASA	7
Anf. 8 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	7
Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (s)	8
Anf. 10 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	9
Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (s)	9
Anf. 12 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	10
Anf. 13 EVA-LENA JANSSON (s)	11
Anf. 14 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	11
8 § Svar på interpellation 2008/09:557 om försäljningen av Vattenfall AB.....	11
Anf. 15 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	11
Anf. 16 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	12
Anf. 17 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	13
Anf. 18 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	14
Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (s)	15
Anf. 20 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	15
Anf. 21 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	16
Anf. 22 EVA-LENA JANSSON (s)	17
Anf. 23 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	17
9 § Svar på interpellationerna 2008/09:484, 523 och 525 om den demokratiska situationen i Turkiet.....	18
Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (m)	18
Anf. 25 JACOB JOHNSON (v)	19
Anf. 26 ANNE LUDVIGSSON (s)	20
Anf. 27 YILMAZ KERIMO (s)	21
Anf. 28 Utrikesminister CARL BILDT (m)	22
Anf. 29 JACOB JOHNSON (v)	23
Anf. 30 ANNE LUDVIGSSON (s)	24
Anf. 31 YILMAZ KERIMO (s)	25

Anf. 32	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	26
Anf. 33	JACOB JOHNSON (v)	27
Anf. 34	ANNE LUDVIGSSON (s)	28
Anf. 35	YILMAZ KERIMO (s)	28
Anf. 36	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	29
10 §	Svar på interpellation 2008/09:488 om våldtäkter och övergrepp mot kvinnor och flickor i krig	30
Anf. 37	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	30
Anf. 38	JACOB JOHNSON (v)	31
Anf. 39	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	32
Anf. 40	JACOB JOHNSON (v)	33
Anf. 41	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	35
Anf. 42	JACOB JOHNSON (v)	35
11 §	Svar på interpellation 2008/09:546 om vägen till ett fritt och demokratiskt Burma	35
Anf. 43	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	35
Anf. 44	MAGDALENA STREIJFFERT (s)	37
Anf. 45	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	38
Anf. 46	MAGDALENA STREIJFFERT (s)	39
Anf. 47	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	40
Anf. 48	MAGDALENA STREIJFFERT (s)	40
Anf. 49	Utrikesminister CARL BILDT (m).....	41
12 §	Svar på interpellation 2008/09:528 om entreprenörskap i skolan	41
Anf. 50	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	41
Anf. 51	BÖRJE VESTLUND (s)	42
Anf. 52	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	43
Anf. 53	BÖRJE VESTLUND (s)	43
Anf. 54	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	45
Anf. 55	BÖRJE VESTLUND (s)	45
Anf. 56	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	46
13 §	Svar på interpellation 2008/09:507 om god levnadsnivå	47
Anf. 57	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	47
Anf. 58	LARS U GRANBERG (s)	48
Anf. 59	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	49
Anf. 60	LARS U GRANBERG (s)	50
Anf. 61	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	51
Anf. 62	LARS U GRANBERG (s)	52
Anf. 63	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	52
14 §	Svar på interpellation 2008/09:513 om socialtjänstens riskbedömningar i tvister om vårdnad, boende och umgänge.....	53
Anf. 64	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	53
Anf. 65	MARIANNE BERG (v).....	54
Anf. 66	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	55
Anf. 67	MARIANNE BERG (v).....	56
Anf. 68	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	57
Anf. 69	MARIANNE BERG (v).....	58

Anf. 70 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	59	Prot. 2008/09:127
15 § Svar på interpellation 2008/09:532 om ungdomars		8 juni
alkoholvanor	59	
Anf. 71 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	59	
Anf. 72 EVA-LENA JANSSON (s)	61	
Anf. 73 JAN R ANDERSSON (m)	62	
Anf. 74 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	63	
Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (s)	65	
Anf. 76 JAN R ANDERSSON (m)	66	
Anf. 77 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	66	
Anf. 78 EVA-LENA JANSSON (s)	67	
Anf. 79 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	68	
16 § Svar på interpellation 2008/09:553 om brottsofferjourer		
med HBT-inriktning	69	
Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	69	
Anf. 81 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s)	69	
Anf. 82 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	70	
Anf. 83 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s)	71	
Anf. 84 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	72	
17 § Svar på interpellation 2008/09:550 om svensk närfångad		
fisk	73	
Anf. 85 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	73	
Anf. 86 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	73	
Anf. 87 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	74	
Anf. 88 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	75	
Anf. 89 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	75	
Anf. 90 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	76	
Anf. 91 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	76	
18 § Svar på interpellationerna 2008/09:526 och 529 om		
kvotering till bolagsstyrelser	76	
Anf. 92 Integrations- och jämställdhetsminister		
NYAMKO SABUNI (fp)	76	
Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp)	78	
Anf. 94 EVA-LENA JANSSON (s)	79	
Anf. 95 Integrations- och jämställdhetsminister		
NYAMKO SABUNI (fp)	80	
Anf. 96 GUNVOR G ERICSON (mp)	81	
Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (s)	82	
Anf. 98 Integrations- och jämställdhetsminister		
NYAMKO SABUNI (fp)	82	
Anf. 99 GUNVOR G ERICSON (mp)	83	
Anf. 100 EVA-LENA JANSSON (s)	84	
Anf. 101 Integrations- och jämställdhetsminister		
NYAMKO SABUNI (fp)	85	
19 § Svar på interpellation 2008/09:530 om könsfördelningen		
beträffande centrala maktpositioner inom EU	85	
Anf. 102 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	85	
Anf. 103 EVA-LENA JANSSON (s)	86	

Anf. 104	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	86
Anf. 105	EVA-LENA JANSSON (s)	87
Anf. 106	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	88
Anf. 107	EVA-LENA JANSSON (s)	89
Anf. 108	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	89
20 §	Svar på interpellation 2008/09:561 om den framtida	
	Lissabonstrategin och dess innehåll	89
Anf. 109	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	89
Anf. 110	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	90
Anf. 111	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	91
Anf. 112	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	92
Anf. 113	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	93
Anf. 114	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	94
Anf. 115	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	94
21 §	Hänvisning av ärenden till utskott	95
22 §	Bordläggning	95
23 §	Kammaren åtskildes kl. 16.38.	96

